

WAAROM VERLOREN WIJ DE REVOLUTIE?

De nederlaag van het Spaanse
anarchosyndicalisme in 1936 ~ 1937

Alexander Schapiro en Albert de Jong

Alexander Schapiro en Albert de Jong

**WAAROM VERLOREN WIJ
DE REVOLUTIE?**

**De nederlaag van het Spaanse
anarchosyndicalisme in 1936-1937**

Deze uitgave bevat een volledige vertaling van het artikel 'Congrès extraordinaire de l'AIT [1937]. Discussion sur le Rapport de la CNT', verschenen als supplement bij *l'Espagne nouvelle*, Nîmes, 15 maart 1939; een integrale herdruk van de artikelenreeks van Aleksandr Moiseevič Šapiro (1882?-1946), 'De Spaanse revolutie. Enkele beschouwingen', *De Syndicalist*, Haarlem, 16 en 23 april, 14 en 28 mei en 4 juni 1938; en een integrale herdruk van de artikelenreeks van Albert Andries de Jong (1891-1970), 'Het Spaanse probleem', *ibid.*, 3, 10, 17 en 24 juni, 1, 8, 15, 22 en 29 juli 1939.

Omslagfoto: De Ramblas (Rbla. Estudios?) te Barcelona kort na het uitbreken van de revolutie op 19 juli 1936.

Inhoud

Redactioneel 7

Bibliografische aantekening 13

Het internationale anarchosyndicalisme en de CNT: discussie
op het IAA-congres van december 1937 17

Alexander Schapiro:

De Spaanse Revolutie. Enkele beschouwingen (1938) 57

Albert de Jong:

Het Spaanse probleem (1939) 77

De organisaties 116

Biografisch register 118

Redactioneel

De strijd die op 19 juli 1936 in Spanje ontbrandde, had van republikeinse zijde een tweeledig karakter, dat tot uitdrukking komt in de benamingen 'burgeroorlog' en 'revolutie'. Elk van beide termen correspondeerde met één van de polen van de dubbele macht die in de republikeinse zone was ontstaan.

Aan de ene pool bevond zich de regering van het zogenaamde Volksfront, het verbond van republikeinen, socialisten en communisten dat sinds de linkse verkiezingsoverwinning van februari 1936 de burgerlijke republiek beheerde. Behalve met Franco's putsch — waartegenover zij zich aanvankelijk zeer aarzelend had opgesteld — zag deze regering zich geconfronteerd met een gevaar waaraan zij geen moment twijfelde: ook in die delen van Spanje waar het fascisme was neergeslagen, had zij niet altijd meer de macht.

Dit gold in de eerste plaats voor het economische zwaartepunt van het land, Catalonië, waar het proletariaat in een reeks voorbeeldige acties een klinkende militaire overwinning had behaald die het terstond liet volgen door de overname van talloze bedrijven, bekend geworden onder de naam 'collectivisaties'. Hier vormde zich de andere pool van de macht — de gewapende arbeidersklasse, voor wie de staat vrijwel had opgehouden te bestaan.

De hier bijeengebrachte documenten hebben alle betrekking op het conflict tussen deze krachten. Dat zij de vorm aannemen van een kritiek op de grote anarcho-syndicalistische vakcentrale, de in 1910 opgerichte Confederación Nacional del Trabajo (CNT), spreekt daarbij vanzelf: als organisatie van het revolutionaire proletariaat bij uitstek had de CNT steeds een sleutelpositie ingenomen in de ontwikkeling van de Spaanse revolutie die zich vanaf de Eerste Wereldoorlog in verschillende gedaanten een weg baande. Onder de dictatuur van Primo de Rivera had de Confederatie zich in de clandestiniteit redelijk kunnen handhaven en na de proclamatie van de Tweede Republiek in 1931 keerde zij onmiddellijk

terug op het Spaanse politieke toneel. In de explosieve situatie van de volgende jaren schoof zij snel verder naar links, mede onder invloed van de in 1927 gestichte Federación Anarquista Ibérica, die een belangrijke rol speelde in de opstanden van 1932-1933.

Zo ontstond in de confrontatie met staat en ondernemers enerzijds en de rechtervleugel van de CNT anderzijds een nieuwe leidende kern, die zich naar het lijkt verzelfstandigde in de illegale omstandigheden waarin de organisatie een groot deel van de jaren 1934-1935 doorbracht. De opvattingen van deze groep waren karakteristiek voor het radicale anarchisme met zijn absolute ideaal van een *comunismo libertario* dat in één slag verwezenlijkt zou worden. Met dit absolutisme hing samen dat deze militanten volstrekt compromisloos waren waar het hun ideaal betrof, maar zich tegelijk — zonder begrip voor de revolutie als *historisch proces* — gemakkelijk verloren in incidentele overwegingen van taktische aard tijdens die perioden die vanuit dat ideaal bezien niet revolutionair waren. Enerzijds beschouwden zij dan ook iedere theoretische discussie over de strategie van de revolutie als een aantasting van beginselen die niet ter discussie konden staan, terwijl zij anderzijds diezelfde beginselen in de praktijk konden 'opschorten' in afwachting van dat ene revolutionaire moment dat ze moest realiseren — zoals bij de verkapte deelname aan de verkiezingen van februari 1936, die werd ingegeven door de drang om de vele gevangen anarchisten vrij te krijgen.

Toen de Spaanse revolutie daarna in de maand juli een nieuwe, beslissende fase inging, baseerde de CNT-leiding haar gedragslijn opnieuw op louter taktische overwegingen, die al snel een zware strategische fout bleken in te houden. Op grond van de zeer sterke posities die de CNT had veroverd, meende men de staat te kunnen gebruiken voor de overwinning op Franco, om hem pas daarna af te schaffen. Maar in de eerst plaats zag men daarbij over het hoofd dat de machtspositie van de CNT gebaseerd was op het proletarische *offensief* en dat een staken van dit offensief vanzelf tot een verzwakking van die stelling moest leiden. En in de tweede plaats miskende men volledig het karakter van de dubbele macht: de gevaarlijkste tegenstander van de staat maakte zichzelf tot een van

zijn steunpilaren. In de praktijk resulteerde dit alles dan ook voornamelijk hierin, dat de CNT onder het vaandel van het apoliticisme gewoon zeer slechte politiek bedreef.

Dit deed zij echter met ijzeren consequentie. Eind september 1936 trad de Confederatie toe tot de regering van Catalonië (de Generaliteit) waarvan iedereen zich tot dan toe had afgevraagd of die nog bestond; begin november kreeg zij vervolgens een aantal zetels in het nationale kabinet, die geen enkel reëel belang vertegenwoordigden. Weldra kon men de ultra-anarchist Juan García Oliver, als minister van Justitie voor één keer aan de andere kant van de tralies, de loftrompet horen steken over de legalisatie van de proletarische veroveringen, die uiteraard niets anders was dan een rem op de uitbreiding daarvan. En tegelijkertijd accepteerde de CNT de verregaande uitschakeling van haar gewapende macht door de aanvaarding van de militarisatie, dat wil zeggen de reorganisatie van de gewapende arbeiderscolonnes (die in het geval van de CNT-eenheden geheel op antimilitaristische leest geschoeid waren) tot een geregeld, hiërarchisch, gedisciplineerd leger, waarop zij haar invloed spoedig begon te verliezen.

Bij dit alles moest de top van de CNT ondervinden dat iedere concessie die zij ten koste van de revolutie aan de burgeroorlog deed, onmiddellijk gevolgd werd door de eis van een nieuwe concessie, die zij met het slinken van haar macht steeds moeilijker kon weigeren; en dat de toenemende kritiek vanuit haar eigen organisatie haar aan de andere kant tot steeds onwaarschijnlijker rechtvaardigingen van haar optreden dreef. De hieruit onvermijdelijk voortvloeiende crisis kwam in mei 1937, toen de Communistische Partij (de *partij van de orde*, die dank zij Stalins chantage haar contrarevolutionaire politiek hoogst efficiënt kon voeren) een gewapende provocatie in Barcelona ondernam. De arbeiders sloegen onmiddellijk terug en grepen voor de tweede maal in een jaar de macht in de stad. Ditmaal echter zette de CNT-leiding al haar morele prestige in *tegen* het proletariaat, dat na enkele dagen ontmoedigd de wapens neerlegde; zodat de CNT de eer kon opeisen de eerste antistalinistische revolutie uit de geschiedenis te hebben doen mislukken — en daarmee ook de laatste kans voor de Spaanse revolutie.

Intussen waren de gebeurtenissen in Spanje door de anarcho-syndicalistische beweging in het buitenland met toenemende bezorgdheid gadeslagen. De CNT was aangesloten bij de eind 1922 gestichte Internationale Arbeiders Associatie (IAA), de zogenaamde Internationale van Berlijn, waarin vrijwel alle revolutionair-syndicalistische en anarcho-syndicalistische organisaties uit Europa en Latijns-Amerika zich verenigd hadden, zowel tegen het reformistische Internationaal Verbond van Vakverenigingen als tegen de Rode Vakverenigings Internationale (een filiaal van de Comintern). Numeriek vormde de IAA in 1936 buiten Spanje geen kracht van betekenis meer, maar zij bezat nog steeds een geducht theoretisch potentieel, al was het maar in de persoon van Alexander Schapiro.

In het begin van de jaren tachtig van de vorige eeuw geboren te Rostov aan de Don, had Schapiro zijn jeugd grotendeels doorgebracht in Constantinopel, waarheen zijn vader had moeten vluchten. Vanaf 1900 in West-Europa, werkte hij in Londen nauw met Kropotkin samen en behoorde hij vanaf 1907 met Rudolf Rocker en Errico Malatesta tot het secretariaat van de anarchistische Internationale. In 1917 keerde hij naar Rusland terug, waar hij onder meer redacteur was van het blad *Golos Troeda* (De Stem van de Arbeid), orgaan van de gelijknamige anarcho-syndicalistische bond. Na al in 1921 in Duitsland te hebben meegewerkt aan de voorbereidingen voor de oprichting van de IAA, werd hij in 1922 uit Rusland uitgewezen om terstond te Berlijn een van de secretarissen van de nieuwe Internationale te worden, een functie die hij ook later nog enige malen zou vervullen.

De ervaringen van de Russische revolutie hadden Schapiro geleerd dat het abstracte anarchisme geen antwoord had op de concrete vraagstukken van de revolutie, en na zijn uitwijzing poogde hij deze ervaringen in het Westen samen te vatten, waarbij hij zich na 1931 vooral op Spanje concentreerde. In de artikelen die hij in de anarchistische en anarcho-syndicalistische pers publiceerde, bestreed hij voortdurend precies die absolutistische ideeën die ook het Spaanse anarchisme karakteriseerden, en trachtte hij zijn dynamische conceptie van de klassenstrijd te verduidelijken: de revolutie

moest worden opgevat als een *beweging* die verschillende etappes doorliep; de revolutionaire organisaties van het proletariaat (dus niet de anarchistische 'ideeën-organisaties') moesten iedere etappe zoveel mogelijk radicaliseren en werken in de richting van een autonome proletarische macht; en daartoe moesten zij zich voortdurend bezighouden met de praktische, constructieve problemen die de strijd in alle etappes opwierp, problemen van produktie en distributie, van de verdediging van de revolutie, en dergelijke.

Voor Schapiro was de burgeroorlog die op 19 juli 1936 uitbrak, daarom — zoals hij het zelf uitdrukte — 'een *incident* van de revolutie', en niet omgekeerd; en hij koesterde geen enkele illusie omtrent de te verwachten gevolgen van de CNT-politiek. Binnen de IAA waren velen zijn mening toegedaan, hetgeen tot uiting kwam op twee geheime conferenties in Parijs (november 1936 en juni 1937) waar de Spaanse sectie ernstig werd bekritiseerd. De scherpste kritiek werd vanaf mei 1937 echter door Schapiro zelf geformuleerd in een reeks artikelen in *le Combat syndicaliste*, het weekblad van de Franse sectie van de IAA.

Mede door deze openlijke stellingname spitste het conflict tussen de CNT en de IAA zich zo sterk toe dat van beide kanten de bijeenroeping van een buitengewoon congres werd geëist, dat van 6 tot 17 december te Parijs plaatsvond. Bij gebrek aan documenten is het verloop van dit (eveneens geheime) congres niet afdoende te reconstrueren, maar bekend is dat het debat er buitengewoon heftig was en eindigde met een vrijwel volledige overwinning van de CNT. De oorzaak daarvan moet vermoedelijk in hoofdzaak gezocht worden in de bij alle delegaties levende vrees dat een breuk tussen de IAA en haar Spaanse sectie een onherstelbare slag zou toebrengen aan de internationale libertaire beweging, én aan de Spaanse revolutie; dit standpunt was door Rucker in een brief aan het congres uiteengezet en werd ter plaatse verdedigd door Emma Goldman. Men raakte, zo lijkt het, niet zozeer overtuigd van de argumenten van de CNT als wel van de ongewenstheid om deze te bestrijden.

Hoe het ook zij, het congres leidde tot de instelling van een anarcho-syndicalistische censuur zonder precedent, die slechts

werd overtroffen door de censuurmaatregelen die de CNT-leiding kort daarop openlijk aan haar eigen pers oplegde. Ook in dit opzicht zijn de hier volgende documenten interessant, omdat zij tot de zeer weinige behoren die het algemene stilzwijgen doorbraken.

Schapiro, die niet alleen steeds het recht op kritiek had verdedigd, maar duidelijk had gemaakt dat er zelfs een plicht tot kritiek bestond, legde zich niet bij de gang van zaken op het congres neer. Reeds tijdens de zittingen moet het tot een (helaas niet te preciseren) breuk zijn gekomen tussen hem en andere leden van de Franse delegatie, en na het congres is hij niet meer te vinden in de kolommen van *le Combat syndicaliste*. In april 1938 begon hij evenwel aan een reeks beschouwingen waarin hij zijn eerder uiteengezette opvattingen resumeerde en aanvulde. De artikelen verschenen waarschijnlijk alleen in *De Syndicalist*, het orgaan van het Nederlands Syndicalistisch Vakverbond, dat geredigeerd werd door Albert de Jong.

De Jong, een volkomen integer en principieel man, had Schapiro's kritiek al in Parijs gedeeld en zag geen reden deze nu te onderdrukken. Nadat in 1939 met de revolutie ook de burgeroorlog verloren was gegaan, schreef hij integendeel zelf een 'nabeschouwing', waardoor hij een van de zeldzame anarchisten werd die tot op heden geprobeerd hebben de fantastische tragedie te ontleden.

Kort voordien, in maart 1939, had de censuur binnen de IAA het wat onverwachte gevolg gehad dat enkele redevoeringen op het Parijse congres althans gedeeltelijk werden gepubliceerd: omdat leidende figuren in de Franse sectie zelfs zover gingen te ontkennen dat er ooit door haar delegatie kritiek op de CNT was geleverd, besloot André Prudhommeaux, zelf scherp criticus van de Spaanse taktiek, in zijn blad *l'Espagne nouvelle* deze vervalsing metterdaad te logenstraffen door de betreffende kritiek af te drukken. Met deze instructieve discussie opent dit boek.

Bibliografische aantekening

Van het Buitengewone Congres van de IAA dat van 6 tot 17 december 1937 te Parijs plaatsvond, bestaan drie verslagen. Het belangrijkste, een stenografische weergave van de debatten, is (nog?) niet in haar geheel teruggevonden; een klein en relatief minder belangrijk gedeelte ervan is te vinden in de 'IAA-dossiers' van het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis te Amsterdam. De hier afgedrukte zes redevoeringen vormen een uittreksel hieruit, dat onder de titel 'Congrès extraordinaire de l'AIT: discussion sur le rapport de la CNT' als supplement verscheen bij *l'Espagne nouvelle*, Nîmes, 15 maart 1939. De redacteur van *l'Espagne nouvelle*, André Prudhommeaux, was secretaris van het IAA-congres geweest en beschikte dus over het stenografische verslag. In hetzelfde nummer van het blad zette hij uiteen dat deze tekst gepubliceerd werd om een eind te maken aan de 'geruchten' die wilden dat er op het congres geen woord van kritiek op de CNT te horen zou zijn geweest. Het ging hier, schreef Prudhommeaux, om dat gedeelte van de discussie over het rapport van de CNT dat 'openbaar gemaakt kan worden'. Uit het derde verslag, dat van de Spaanse delegatie, blijkt dat bijvoorbeeld in de rede van Schapiro passages ontbreken, waarin hij zich kritisch uitliet over de CNT-politiek inzake de wapenaankopen en het befaamde goud van de Bank van Spanje. Dit tendentieuze verslag, dat ook het volledige rapport van de CNT bevat waarover op het congres is gesproken, verscheen in 1938 te Barcelona onder de titel *Informe de la Delegación de la CNT al Congreso Extraordinario de la AIT y resoluciones del mismo, diciembre de 1937*; relevante passages eruit zijn hieronder in voetnoten vermeld.

Schapiro's artikelenreeks 'De Spaanse Revolutie: enkele beschouwingen' werd op verzoek van de Argentijnse Sectie van de IAA geschreven; wij kennen evenwel slechts de Nederlandse vertaling ervan, die verscheen in het orgaan van het Nederlands Syndicalistisch Vakverbond, *De Syndicalist*, Haarlem, 13 en 16 april, 14 en 28 mei en 4 juni 1938. Albert de Jong, redacteur van het blad, publiceerde zijn artikelenreeks 'Het Spaanse probleem' in *De Syndicalist* van 3, 10, 17 en 24 juni, 1, 8, 15, 22 en 29 juli 1939.

DE AUTEURS. – Een aantal artikelen van Alexander Schapiro, voornamelijk over de ontwikkeling in Spanje, is te vinden in zijn

bundel *Crítica de la CNT: artículos 1923-1937* (ter perse bij uitgeverij Ruedo Ibérico, Barcelona); men vindt hier ook biografisch materiaal over de auteur. Een gedeeltelijke Duitse vertaling van een rapport dat Schapiro in 1933 voor de IAA over de CNT opstelde, verscheen onder de titel 'Bericht über die Confederación Nacional del Trabajo (CNT) und den Aufstand in Spanien im Januar 1933' in *Jahrbuch Arbeiterbewegung*, dl. 4, Frankfurt/M 1976. De recent te Hamburg herdrukte bundel IAA: *10 Jahre internationaler Klassenkampf: Gedenkschrift zum zehnjährigen Bestehen der IAA* (1933) bevat een artikel van zijn hand, 'Die Taktik der IAA'.

Voor een biografische schets van Albert de Jong, zie Rudolf de Jong, 'Over mijn vader Albert Andries de Jong (1891-1970)' in het *Mededelingenblad* (oktober 1971) van de Nederlandse Vereniging ter Beoefening van de Sociale Geschiedenis. De auteur bereidt een herdruk van dit artikel voor, waaraan de 34 autobiografische 'Fragmenten uit mijn leven' zullen worden toegevoegd, die Albert de Jong in de vijf jaargangen van *Buiten de perken* publiceerde (1961-1965). Het artikel van Rudolf de Jong bevat tevens een bibliografie.

OVER DE SPAANSE REVOLUTIE. – Het bibliografisch apparaat betreffende de Spaanse Burgeroorlog en de Spaanse Revolutie omvat vele banden; hier worden slechts enkele geschriften vermeld die in het bijzonder voor de lezer van dit boekje van nut kunnen zijn, waarbij Spaanstalige werken buiten beschouwing zijn gelaten.

Het beste boek over de CNT onder de Tweede Republiek is de dissertatie van John Brademas, *Revolution and counter-revolution in Spain: a contribution to the history of the anarcho-syndicalist movement in Spain, 1930-1937* (ongepubl., Oxford 1953, een exemplaar op het nsg; in 1974 verscheen een herziene versie in het Spaans). Het boek van César M. Lorenzo, *Les anarchistes espagnols et le pouvoir 1868-1969* (Parijs 1969) kan beschouwd worden als een apologie van de ultra-rechtse fractie in de CNT, maar bevat interessant materiaal. Van José Peirats, de historicus van de CNT in de Burgeroorlog, werd een studie uit 1964 vertaald onder de titel *The Anarchists in the Spanish Revolution*.

Een redelijke algemene geschiedenis van burgeroorlog en revolutie geven Pierre Broué en Emile Témime, *La révolution et la guerre d'Espagne* (Parijs 1961, Duitse vert. Frankfurt/M 1975, 2 dln.). Veruit de beste documentatie over het zogeheten Volksfront is te vinden in het werk van Burnett Bolloten, *La Révolution espagnole: la gauche et la lutte pour le pouvoir*, (Parijs 1977), een

sterk uitgebreide versie van het uit 1961 daterende *The grand camouflage*. Vernon Richards schreef na de oorlog de eerste en lange tijd enige kritiek op de CNT in *Lessons of the Spanish Revolution (1936-1939)*, Londen 1953 (2e uitgebr. ed. 1972). Interessant is ook Carlos Semprun-Maura, *Révolution et contre-révolution en Catalogne (1936-1937)*, Tours 1974.

Van de thans leverbare boeken in het Nederlands zijn slechts het vermelden waard Jacques J. Giele, *Arbeiderszelfbestuur in Spanje: een verslag van de collectivisatie van de Catalaanse economie tijdens de Spaanse Burgeroorlog 1936-1939*, Amsterdam 1975; Hans-Magnus Enzensberger, *De korte zomer van de anarchie*, Amsterdam 1977; en Cajo Brendel, *Revolutie en contra-revolutie in Spanje: een analyse*, Baarn 1977. In de reeks archief is een deeltje over de Mei-opstand van 1937 in voorbereiding.

Het internationale anarcho-syndicalisme en de CNT

Discussie op het IAA-congres van december 1937

1. Uiteenzetting van de Spaanse delegatie

VOORZITTER — Het woord is aan Vázquez voor het rapport van de CNT¹.

SPANJE (*Vázquez*). — We hebben het rapport bewust beperkt tot bepaalde kwesties, en de aangelegenheden waarvan de internationale delegaties al op de hoogte waren, hebben we zoveel mogelijk buiten beschouwing gelaten. Anders hadden we boekdelen vol moeten schrijven.

Aangezien we van een situatie vol eindeloze problemen niet alle aspecten kunnen behandelen, zullen we het niet hebben over het constructieve werk van de CNT op sociaal en economisch vlak. Daarover bestaat een overvloedige documentatie, waarvan u trouwens gebruik hebt kunnen maken. Ook het algemene overzicht van de militaire situatie hebben we niet in ons rapport behandeld. Die situatie hebben we alleen maar kort geresumeerd. Het is van belang eindelijk in te zien dat veel vergissingen die in het achterland worden begaan, te wijten zijn aan het feit dat onze beste kaderleden en een aanzienlijk deel van onze militanten aan het front strijden, zodat de leiding van de vakbonden thans in handen is van ouderen, wat bepaalde verzwakkingen met zich mee heeft gebracht.

We zijn te weinig soepel geweest op het vlak van de militaire organisatie. Sinds jaar en dag zijn wij principieel antimilitaristen, maar door de omstandigheden zijn we gedwongen geweest toch over te gaan tot de militarisatie; we zijn er echter

1. Vgl. voor het rapport van de CNT de Bibliografische Aantekening. Omdat de gedelegeerden op het IAA-congres zelf nauwelijks in de gelegenheid waren geweest om het te lezen, reageren zij voornamelijk op de rede van Vázquez, die overigens — met die van José Xena — een goed résumé geeft van de politieke inhoud van het rapport.

niet in geslaagd de spontaan gevormde colonnes voldoende snel om te vormen tot geregelde troepen. Tengevolge van de militarisatie hebben we posities prijs moeten geven aan de communisten, en die hebben zich meester gemaakt van de belangrijkste posten. We hebben te lang gepalaverd en voordat de beslissing was gevallen om de enige positieve maatregel te nemen die er te nemen viel, hadden we vier, vijf maanden voorbij laten gaan. Sindsdien wordt er gewerkt aan een herstel van onze posities, maar de communisten controleren nog altijd het grootste aantal politieke commissariaten en militaire commandoposten. Onder de nieuwe regering wordt systematisch alles in het werk gesteld om de verloren posities terug te winnen. Onze kameraden zijn daarbij zo kundig te werk gegaan dat de CNT op dit ogenblik onbetwistbaar de sterkste organisatie van heel Spanje is.

We zijn er ons van bewust dat ons rapport nog een lacune vertoont, en die is het gevolg van het ontbreken van statistieken — al jaren een zwakke plek van de beweging. Het ontbreken van precieze cijfergegevens die het ons mogelijk zouden maken een overzicht van al onze activiteiten te geven, houdt verband met: 1. de veelheid van die activiteiten zelf en 2. de moeilijke omstandigheden.

Op economisch gebied vormen de initiatieven die tijdens de eerste periode zijn genomen, in hun geheel een enorme opeenstapeling van ervaringen waarmee we rekening moeten houden om zoveel mogelijk te kunnen voorkomen dat er fouten worden begaan en om voordeel te kunnen halen uit gunstig uitgevallen experimenten. Het Economisch Plenum van 1 januari², een uitgebreid plenum dat bijna de betekenis van een Nationaal Congres krijgt, zal zich beraden over wat er gerealiseerd is, en het nodige doen om de verworven posities te normaliseren en te versterken; ook zal zij alle organismen in het leven roepen (federaties van industriebonden op regionaal,

2. Het Uitgebreid Nationaal Economisch Plenum van de CNT werd van 15 tot 23 januari 1938 te Valencia gehouden. Vgl. voor de resoluties Erich Gerlach en Augustin Souchy, *Die soziale Revolution in Spanien*, Berlijn 1974, pp. 185-234. Vgl. behalve de kritiek van Schapiro (hieronder, p. 71-75) ook Vernon Richards, *Lessons of the Spanish Revolution (1936-1939)*, Londen 1972, hfdst. XVII.

kantonaal en lokaal niveau) die voor de coördinatie nodig zijn. Bovendien zullen we een Vakbondsbank moeten oprichten om te kunnen beschikken over de gelden van alle collectieven, vakbonden en coöperaties van de CNT, en indien mogelijk ook van de UGT, om deze te gebruiken voor de financiering van de bedrijven, voor hun uitrusting, voor een onderlinge herverdeling van het werk, maar ook voor kredieten en grondstoffen. Dat is een enorme onderneming, die zal leiden tot het uitwerken van een plan van de arbeid en tot een controle en eenheidstarief voor alle produktietakken. Een ander zeer belangrijk werkterrein wordt de oprichting van een vakbondsorganisatie voor de verplichte verzekering, die al onze arbeiders en bedrijven de zekerheid zal geven die ze nu missen.

De coöperaties in de distributiesector zullen een grote rol moeten spelen bij het organiseren van de economie van de Confederatie. Hun bestaan is in Catalonië wettelijk erkend maar wordt door de centrale regering bestreden. In het algemeen legt men er zich bij neer dat ze bestaan, maar in sommige gevallen wordt er getracht hen te doen verdwijnen door hun vergissingen uit te buiten of door te profiteren van het feit dat ze geïsoleerd staan. Overal moeten we terugkeren naar de toestand van wettelijke erkenning door de coöperaties te organiseren overeenkomstig de republikeinse wetgeving van vóór 19 juli. Dat betekent niet dat we de collectieven moeten liquideren, maar we moeten ervoor zorgen dat alles verdwijnt waardoor naar buiten toe thans de indruk bestaat dat onze organisaties in die sector illegale organismen zijn.

Overigens zullen die coöperaties niet de absolute vrijheid genieten die de wet hun toekent en waaraan het klassieke type van coöperatieve vereniging zijn conservatief, op bezit gericht en burgerlijk karakter ontleent. Wat wij willen, is een centralisering van de distributieadministratie. Er komen parallel aan de industriefederaties coöperaties op lokaal, regionaal en nationaal niveau, zodat alle coöperaties in handen van de vakbeweging komen, onder één enkele leiding. De confederale economische concentratie zal een einde maken aan het absolutistisch karakter van de autonomie die de collectieven thans bezitten. Doordat bij de collectivisten de tendens bestaat om

zichzelf te beschouwen als eigenaars van een fabriek, van akkers of van een werkplaats, heeft die autonomie een contrarevolutionaire inhoud gekregen.

De geassocieerde industriële federaties zullen op alle niveaus het beleid van de distributieorganismen in handen hebben, en boven dat alles komt een leidend centraal organisme van de Industriefederaties, dat voor de nodige coördinatie en het nodige evenwicht zal zorgen. Overal zullen zo de arbeidsvoorwaarden geleidelijk gelijk worden geschakeld; tot nog toe is het mogelijk dat tengevolge van de verschillende omstandigheden sommige collectieven financieel aan de grond raken, terwijl andere enorme winsten maken. Die verschillen moeten verdwijnen en de beschikbare gelden dienen van de ene sector of van de ene regio te worden overgeheveld naar een andere, zodat een algemene regeling ter aanpassing aan de werkelijke behoeften op sociaal en militair gebied tot stand komt. Een project dat het voorgaande aanvult, is de oprichting van een corps van arbeidsinspecteurs. Zij zullen worden benoemd door de vakbonden en hun opdracht zal bestaan uit het signaleren en bestraffen van alle gevallen van verspilling, parasitisme, gebrek aan produktiviteit, enzovoort, die het gevolg zijn van de onvolwassen of egoïstische mentaliteit die nog al te vaak voorkomt bij degenen die produceren.

Zoals u ziet, gaat het er ons om de macht van de CNT uit te breiden tot alle takken van de economie, die we tegelijkertijd willen groeperen onder de verantwoordelijkheid van één enkel gezagsorgaan. Zullen we in staat zijn dat programma helemaal te realiseren? We zullen in ieder geval alles in het werk stellen om het uit te voeren, en we hopen dat we zullen slagen. Het loont de moeite in dit verband een paar dingen te verduidelijken die op het eerste gezicht niet met elkaar te verzoenen zijn. Onze kameraden in het buitenland krijgen immers vaak een verkeerd beeld van de situatie in Spanje.

De groei van de Communistische Partij, het willekeurige optreden van de reactie, het feit dat er in de republikeinse gevangenissen leden van onze organisatie opgesloten zitten, enzovoort, dat alles kan de indruk wekken dat onze beweging niet meer zo sterk is, en slecht ingelichte waarnemers zouden daaruit verkeerde conclusies kunnen trekken. In werkelijkheid

zijn we met de CNT op de goede weg. Het ledental groeit, de strijdvaardigheid en het realisme zijn verdubbeld en er bestaat een volstrekte eensgezindheid over wat we willen bereiken. Op dit moment gaat het er in de eerste plaats om de oorlog te winnen. Indien we daarin slagen, zullen we weer in de aanval gaan in de sociale sector, en dan — onze vrienden kunnen ervan op aan — zal het niet lang meer duren voor de revolutie zich voltrekt! Wij zijn niet bang voor het communisme, noch voor de bourgeoisie; wij alleen zijn in staat de overwinning te behalen. En we zullen overwinnen. In Spanje zal een totalitarisme³ van de CNT worden gevestigd. Dat is geen demagogie. Het belangrijkste is om nu het hoofd koel te houden, niet te snel en onnodig degenen af te schrikken die vandaag onze bondgenoten zijn. Ondanks alle mogelijke vormen van censuur, vervolging, boycot, ondanks alle pogingen om haar te verlammen, blijft de CNT het leven in Spanje domineren. We verdragen alles omdat we dankzij onze realistische kijk op de revolutie onze koelbloedigheid niet willen verliezen. We weten dat, als we ook maar één dag in paniek zouden raken, we reddeloos verloren zijn, en dat de fascistten binnenkort aan de Pyreneeën zouden staan, zoals ze nu al tot aan de Alpen en de Rijn zijn opgerukt.

Heel Europa zal daarvan de weerslag ondervinden, en de wereldrevolutie zal met tientallen en tientallen jaren worden vertraagd. In geen enkel land zijn de omstandigheden van dien aard dat een revolutie zonder hulp uit het buitenland een succes zou worden. Als we in Spanje de zaken forceren, zullen we verpletterd worden voordat we de arbeidersmassa's in andere landen in beweging hebben kunnen brengen. Maar indien we het hoofd koel houden, krijgen we in heel de wereld het proletariaat op onze hand. Dat zal een revolutie in Portugal betekenen en misschien ook in Frankrijk, het fascisme zal ten

3. Zo in de tekst. Hiermee wordt op zo vaag mogelijke wijze tot uitdrukking gebracht dat alle macht aan de CNT zal komen. De term is geen synoniem van 'dictatuur': de CNT-leiding verdedigde zich tegenover haar internationale critici juist herhaaldelijk met het argument dat zij haar macht, vooral in Catalonië, niet wilde gebruiken om een dictatuur te vestigen, daarmee suggererend dat zij het anarchisme voor dictatoriale aspiraties trachtte te behoeden.

val worden gebracht in Duitsland, Italië, enzovoort.

Men moet vertrouwen hebben. De CNT zal zich niet zo gemakkelijk laten muilbanden, op voorwaarde dat de kameraden erin slagen een interventie van een vreemde mogendheid (de Britten en anderen) te voorkomen. Die zou de triomf van de kapitalistische diplomatie betekenen, en daarna van het internationaal fascisme, dat het georganiseerde proletariaat compleet zou verdelgen. Het is een absolute noodzaak dat we eerst de oorlog winnen, en om dat te bereiken zijn we bereid heel wat te doorstaan. In het verleden hebben we al een hoop andere dingen moeten ondergaan, maar eens te meer zullen we winnen. Ons leven is al jarenlang één grote, voortdurende strijd. We zijn gestart met kleine groepjes, illegale kernen, een organisatie in de embryonale fase, maar vandaag bestaat onze aanhang uit meer dan twee miljoen leden. We zijn de burgeroorlog begonnen met kleine handgranaten en pistolen, maar thans beschikken we over duizenden kanonnen en honderduizenden geweren. Wij zijn dezelfde mensen als toen, alleen staan we nu sterker, we zijn beter getraind, meer gehard, groter in aantal. Iedere militant die in de strijd is gesneuveld, is door tien andere vervangen. We zullen de oorlog winnen en de verworvenheden van de revolutie consolideren!

Ons rapport bestaat uit vier delen: 1. Historische schets van de CNT; 2. Overzicht van de binnenlandse situatie in Spanje, waarom aanvaardden wij deze situatie? 3. Korte analyse aan de hand van objectieve criteria van wat er op buitenlands vlak is gebeurd; 4. Rechtzetting van de vergissingen en onjuiste informatie, door buitenlandse kameraden verspreid.

Wij willen uitdrukkelijk vaststellen dat in onze ogen de IAA geen schuld heeft aan het tekortschieten van het wereldproletariaat. Wat wij bekritisieren is het gebrek aan inzicht van sommige kameraden die we op deze plaats het verwijt maken te hebben geloofd dat wij de standpunten van het anarcho-syndicalisme definitief hebben afgezworen. In werkelijkheid vormt onze actie de grootste propagandacampagne die ooit voor het anarcho-syndicalisme is gevoerd. En als de IAA nieuw leven kan worden ingeblazen, zal dat te danken zijn aan het prestige van het anarchisme in Spanje. De CNT is geen beweging die haar dynamiek heeft verloren. Zij is integendeel aan

het groeien en geeft blijk van meer respect voor de federalistische principes dan degenen die van de hoge toren van hun doctrinaire orthodoxie hun kritiek over ons uitstorten. Ons rapport geeft een gedetailleerde opsomming van de resoluties die door de Plenums zijn goedgekeurd, van de *circulaires der Regionales*, van de besluiten der Comités en de bekrachtiging ervan door de basis, inclusief alle nodige details. Hetgeen bewijst dat de wil van de hele beweging te allen tijde is gerespecteerd.

Men heeft ons het verwijt gemaakt dat we niet alle kwesties in handen van Algemene Vergaderingen van de arbeiders hebben gelegd. Het is verkeerd te geloven dat die vergaderingen geen risico's zouden vormen voor een gezonde ontwikkeling van onze revolutie. Door het feit dat de grote massa van onze nieuwe leden geen vorming heeft gekregen en dat zij een egoïstische mentaliteit heeft aangekweekt, zou de ontwikkeling dikwijls vertraagd zijn in plaats van versneld. In de tijden die we beleven, zijn we niet in staat overvloed en gelijkheid te scheppen. Deze tijden vergen van iedereen grote offers. Het zou riskant zijn te verwacht of te eisen dat degenen die meer uit opportunisme dan uit idealisme lid van onze organisatie zijn geworden, tot die offers bereid zouden zijn. Met die realiteit moeten we dus rekening houden. We mogen het niet aan de arbeiders zelf overlaten om uit te maken hoe zij betaald willen worden. Bij een dergelijke onderneming, in een wereld van vijanden, kan men niet iedereen carte blanche geven, vooral niet aan kersverse leden. Onze tegenstander luistert ons af, bespioneert ons, houdt ons in de gaten. Het spreekt dus vanzelf dat in de gegeven omstandigheden de complexe problematiek van de anarchistische beweging alleen kan worden behandeld door de oude garde van militanten die hebben blijk gegeven van een absolute onkreukbaarheid.

Waarin we wel zijn geslaagd, is het realiseren van het federalisme *binnen de organisatie*. Alle besluiten en alle resoluties zijn besproken door de bonden en de lokale federaties. Ik geloof niet dat men redelijkerwijze nog meer van ons mag vragen!

2. *Interventie van de Belgische afgevaardigde*

BELGIE — De interventie van de afgevaardigde van België zal zo kort mogelijk zijn, maar het is evident dat het door de Spaanse delegatie aan het Congres gepresenteerde algemene rapport van de CNT het belangrijkste document vormt waarmee het Congres zich dient bezig te houden. Ik wil er nadrukkelijk op wijzen dat mijn mandaat een mandaat van vertrouwen is — en dat geeft mij het gezag om stelling te kiezen in naam van de hele organisatie die ik vertegenwoordig; mijn standpunt zal achteraf moeten worden besproken en indien nodig bekritiseerd. Wat nu het rapport betreft waarover wij van gedachten moeten wisselen — ik denk dat alle afgevaardigden in dezelfde omstandigheid verkeren, want het rapport is hier aan ons voorgelegd nadat het Congres al was begonnen. Deze interventie is vriendschappelijk bedoeld en nu is gebleken dat we het niet over alles eens kunnen worden, heeft zij tot doel althans een betere onderlinge verstandhouding mogelijk te maken.

Ik van mijn kant zal trachten getrouw de mening over te brengen van de mensen die ik vertegenwoordig. Alle stellingen van de CNT zijn samen te vatten in een formule, die zij overigens zelf voortdurend gebruikt: 'Wij moeten de oorlog winnen.' Zodra de oorlog gewonnen is, zullen alle andere problemen zonder moeite op te lossen zijn. Om de oorlog te kunnen winnen moest er een bondgenootschap gesloten worden met tegenstanders op maatschappelijk, politiek of doctrinair gebied, met republikeinen, katholieken, stalinisten, enzovoort. Het zijn vreselijk gevaarlijke bondgenoten, met grenzeloze ambities. Men dient er zich van bewust te zijn dat bepaalde Spaanse sectoren van wat men gewoonlijk de 'proletarische beweging' noemt, een beslissende rol hebben gespeeld bij het tot stilstand brengen van de revolutie. Zij hebben persie uitgeoefend om te trachten fundamentele en principiële concessies af te dwingen, en de CNT zover te krijgen dat ze een aantal dingen zou afzweren zonder dat die beslissingen door een congres of een vergadering van de vakbonden waren goedgekeurd. Ik doel bijvoorbeeld op de standpunten die zonder overleg of controle zijn verdedigd door de pers van de Con-

federatie. In die pers lees ik apologieën van Kemal Pasja, Stalin, het Russische paradijs en de Mexicaanse democratie. Die gedragslijn wordt doorgetrokken in de SIA⁴ en de organen van de CNT in het buitenland. Zo hebben we geconstateerd dat bepaalde toespraken van Roosevelt met enthousiasme zijn begroet in artikelen die hem voorspiegelen als voorbeeld van een *waarachtig democraat*. Het komt hierop neer, dat de New Deal van de Amerikanen gelijkwaardig wordt geacht aan het anarchistisch socialisme.

Wat hebben al die bondgenootschappen opgeleverd? 1. Dat de revolutie is vastgelopen; 2. dat onze Spaanse en buitenlandse kameraden op een wrede manier worden vervolgd; 3. en vooral, dat de situatie op militair gebied zo goed als hopeeloos is.

U zult zeggen dat het niet opgaat zich te beperken tot het uiten van kritiek en ontgoocheling; was er een alternatief? Had dat alternatief kans van slagen? Wat dat laatste betreft, beschikken we niet over absolute bewijzen; het blijven hypothesen. Maar men heeft althans *de mogelijkheid gehad* om een andere politiek te voeren. Het was mogelijk geweest om de verworven posities ondanks alles te handhaven en het zekere voor het onzekere te nemen. De CNT heeft haar vertrouwen gesteld in alle mogelijke mensen, dingen en principes — behalve in datgene waar ze echt op kan rekenen. In het bijzonder heeft de CNT geen reden om zich te beklagen over het in gebreke blijven of de machteloosheid van de kameraden in het buitenland. Deze beschikten in de meeste landen over stevige cellen, die hadden bewezen wat ze waard waren. Maar van de CNT hebben ze niet het vertrouwen, de informaties en de materiële en financiële middelen gekregen, die ze hadden kunnen gebruiken om de steun aan de revolutionaire actie in Spanje internationaal te organiseren.

Door beslag te leggen op de gelden die de republikeinse

4. Solidaridad Internacional Antifascista, een op 15 april 1937 door de CNT in het leven geroepen humanitaire, algemeen-antifascistische hulporganisatie met comités in verschillende landen. Binnen de IAA (die zelf een steunfonds voor de CNT had geschapen) werd de SIA bekritiseerd als een stap van de CNT om zich van de Internationale los te maken en eigen internationale verbindingen in het leven te roepen, buiten de anarchistische en anarcho-syndicalistische beweging.

bourgeoisie zo schandalig heeft misbruikt, hadden de CNT en de FAI op eigen kracht een grootse wereldactie kunnen organiseren in plaats van alleen maar kleine collectes voor voedsel, medicijnen enzovoort. Door bijna uitsluitend met niet-anarchisten samen te gaan, hebben ze geen dagblad kunnen oprichten, hebben ze geen campagne kunnen voeren met affiches en meetings, hebben ze geen boycotacties of embargo kunnen organiseren, en geen grootscheepse mobilisatie van vrijwilligers, die een enorme morele invloed zou hebben gehad. Tegen de manier waarop ik de situatie nu heb geschetst, kan één bezwaar rijzen: de kwestie van de Russische wapenleveranties en de voorwaarden die de regering van Stalin daaraan heeft verbonden.

Maar indien de CNT erin was geslaagd de posities en de macht die zij in de revolutie had veroverd, te handhaven en te versterken, had zij over voldoende geld beschikt om daardoor haar leverancier zelf te kunnen kiezen. Besnard heeft ons de elementen gegeven om deze kwestie te beoordelen⁵, en naar onze mening heeft hij het bewijs geleverd dat men dank zij de miljarden uit de Bank van Spanje zoveel wapens had kunnen krijgen als men maar wilde, precies zoals de Japanners en de Italianen ook nu nog Russische olie geleverd krijgen, ondanks de tegenstellingen tussen deze machten. Rusland heeft alles in het werk gesteld om in Spanje het leeuwen-deel te krijgen, maar als dat niet mogelijk was geweest, zou het zich hebben vergenoegd met handelsrelaties. Alles slikken om van de Russen toch maar wapens te krijgen, was geen realistische oplossing. De door de CNT gevoerde politiek van compromissen heeft haar zelf, maar vooral de anarchistische beweging en het anarcho-syndicalisme buiten Spanje verzwakt. Bovendien is zij voortdurend in ergere mate de gevangene geworden van de stalinistische chantage, en de vraag is nu wanneer en hoe er te ontkomen valt aan die chantage, die door het kolonisationspelletje en de druppelsgewijs uitgevoerde wapenleveranties van de Russen tot het voortduren van de slachting en de versterking van de reactie leidt.

Wij hebben over het verleden gesproken, maar de Spaanse

5. In zijn aan het congres gerichte *Rapport moral* (stencil, 'IAA-dossiers', IISG).

afgevaardigden zouden ons vooral moeten vertellen hoe de toekomst eruit ziet. Ik zou willen dat zij ons zouden uiteenzetten hoe zij zich uit de greep van het verleden willen losmaken en hoe wij hen daarbij kunnen helpen. Natuurlijk, hoe de toekomst eruit ziet, weet niemand, en we moeten niet voor profeet willen spelen. Maar het zou onvergeeflijk zijn te zeggen: we willen de oorlog winnen — en niet te zeggen op welke manier men dat wil doen. Het gaat erom te weten wat de onmiddellijke vooruitzichten zijn, wat de gedragslijn in de toekomst zal zijn, wie uw bondgenoten worden, welke uw actiemethoden zullen zijn, welke reacties te verwachten zijn, enzovoort. Over al die dingen wordt in het Spaanse rapport met geen woord gerept, en dat is het juist wat ons het meest bezorgd maakt, want het wettigt het vermoeden dat de leiding over de economische aangelegenheden, het politieke leven en de oorlog zelf in het land in het algemeen, en in de vakbonden in het bijzonder, zal blijven afhangen van factoren die niets te maken hebben met de wil en de aspiraties van het arbeidersvolk.⁶

3. *Interventie van de afgevaardigde van de CGTSR*

FRANKRIJK (Schapiro). — Onze Belgische kameraad heeft het daarnet gehad over de toekomst. Hij heeft gelijk, want het verleden komt niet meer terug. Het enige dat van belang is, zijn de lessen die eruit te leren zijn voor de in de toekomst te voeren actie. Ik zal mijn best doen om een paar conclusies uit het verleden af te leiden; en ik verzoek de voorzitter mij te onderbreken als hij vindt dat ik vooruitloop op de agenda,

6. Het congresverslag van de Spaanse delegatie (vgl. hierboven, p. 13) resumeert de rede van de Belgische afgevaardigde als volgt: 'België oordeelde dat wij de internationale anarcho-syndicalistische beweging niet hebben gesteund en de pers daarvan niet gesteund zouden hebben (dat zei het omdat het Nationaal Comité [van de CNT] een tijdschrift van de Belgische anarcho-syndicalisten niet wilde financieren; wij deden het niet, omdat wij het als inefficiënt beschouwden). De Belgische delegatie besloot haar rede met ons te bekritisieren omdat wij ons niet meester hebben gemaakt van de banken en de financiën, "want met goud gaat de wereld open", en zij vroegen aan de delegatie van de CNT wat deze in de toekomst zal doen.'

want dat is bijna niet te vermijden omdat alle kwesties met elkaar verband houden. Ik zal het alleen hebben over de binnenlandse aangelegenheden, want ik ben van mening — en dat is mijn bezwaar tegen wat onze Belgische kameraad heeft gezegd — dat materiële of morele steun uit het buitenland de overwinning voor de Spaanse Revolutie niet zou hebben bewerkt. In Spanje hebben we het vreemde, nooit geziene feit meegemaakt van een revolutie die geen verandering van regime teweegbracht. Men heeft het *complete* regeringsapparaat gelaten zoals het was en men heeft de voorkeur gegeven aan de oude elementen en vormen boven de risico's en verantwoordelijkheden van een nieuwe orde. Voor wat ik nu ga zeggen, zal ik me baseren op de uiteenzetting van Vázquez, en de problemen die hij heeft behandeld, zal ik één voor één opnieuw belichten.

Wij zijn gedwongen geweest zo snel mogelijk over te gaan tot de militarisatie, zegt Vázquez, zodra deze buiten ons om werd ondernomen en de tijd die we op dat gebied verloren, terreinwinst betekende voor de politieke en regeringskringen. De feiten hebben aangetoond dat de militarisatie een tweesnijdend zwaard is, en zo de ene zijde gericht wordt tegen de opstandige troepen, dan dient de andere kant alleen om de revolutie neer te slaan. De militarisatie werd georganiseerd door de anti-anarchisten en door met hen samen te werken hebt gij uw Frankenstein in het leven geroepen. Waartoe heeft de militarisatie geleid? Tot de ongecontroleerde macht van verraders en reactionairen. Pozas heeft u verraden, de secretaris van Miaja was een spion voor de vijand. De divisies van Líster en andere ijzervreters die aan het front niets uitrichtten, hebben alleen maar gediend om vernielzucht te zaaien in Aragon en er de verwezenlijkingen van het proletariaat en de revolutionaire boeren ongedaan te maken. De elite van onze beweging, de Ascaso's en de Durruti's, is opgeofferd aan generaals die erin geslaagd waren neutraal te blijven of de tijd niet hadden gekregen om zich bij de rebellen aan te sluiten.

Dat is de andere kant van het tweesnijdende zwaard, en die zal blijven toeslaan tot de revolutie helemaal onthoofd is, net zoals dat in Rusland is gebeurd. Want ook daar is in het begin de reactie overwonnen met hulp van een militia, die zich

de Rode Garde noemde. Ten koste van die militie is het Rode Leger opgericht, onder leiding van oude generaals van de tsaar. Dat Rode Leger heeft geen andere functie gehad dan de revolutie te onderdrukken. Toen Joedenitsj naar Petrograd oprukte, heeft niet het Rode Leger hem kunnen tegenhouden; de hoofdstad is gered door het te wapen gelopen volk zelf. Het Rode Leger heeft evenmin iets goeds gedaan in de strijd tegen Wrangel; het is dank zij de opstand van de machnovisten dat Wrangel is verslagen. En ook in Spanje is het nieuwe Volksleger van de ene mislukking in de andere terechtgekomen, en om de situatie te redden moest men iedere keer weer terugvallen op hetgeen nog overbleef van de slagvaardigheid en de strijd lust van de revolutionaire milities.

Ik hoop dat men de militarisatie staakt voor het te laat is, en dat men weer een beroep op het gewapende volk zal doen. Dat is het enige middel om met Franco af te rekenen en de Revolutie te maken, zowel in de provincies die in handen zijn van de opstandige generaals, als in die waar de vijfde colonne aan het werk is.

Het tweede punt in de uiteenzetting van Vázquez betreft de deelneming aan de regering. Dat is nu een zwaard dat maar aan één kant snijdt! De CNT heeft inderdaad uit het feit dat ze tot de regering is toegetreden, niet het minste voordeel gepuurd, en op geen enkele manier haar prestige en haar macht vergroot. Ze heeft eenvoudigweg bijgedragen tot de hernieuwing van de methoden en de krachten van de tegenstander, en haar eigen rol van revolutionaire oppositie in het anti-fascistisch blok verloochend. Zoals Rudolf Rocker in zijn boekje *Die spanische Tragödie* opmerkt, de mensen komen niet in opstand tegen een regering waarin hun eigen vertegenwoordiger zetelt.

Door deelneming aan de regering blokkeert men de instinctieve beweging van de massa's. Indien men dan tenminste nog openlijk was uitgekomen voor de ware natuur van het compromis, indien men had toegegeven dat het om een strategische terugtocht ging — teken en gevolg van zwakheid, van een situatie waarin men voorlopig de gebeurtenissen diende af te wachten! Maar het vreselijke is dat de afgevaardigden van de CNT er nog altijd van overtuigd zijn dat hun deelneming

aan de regering de kansen van de revolutie alleen maar heeft doen stijgen, dat de ervaring die in deze omstandigheden is opgedaan positief is geweest, en dat men om een vernieuwing mogelijk te maken het absolute in de opvattingen van het anarchistisch Communisme, het Anarcho-syndicalisme en de directe actie dient te corrigeren. Op dit moment verdedigt de CNT een minimumprogramma dat in tegenstelling tot dat van de sociaal-democratie geen simpel overgangsprogramma is, of een compromis tussen 'realiteit' en 'principes'. Het gaat wel degelijk om een *principewijziging*, veroorzaakt door de *Overgang*, en geproclameerd tot richtlijn voor de hele internationale beweging, dus voor alle situaties in heden en toekomst. Ik weet dat in dit opzicht de positie van de CNT ongetwijfeld niet zo duidelijk als een totale heroriëntering wordt gepresenteerd. 'Ons verleden moet u een waarborg zijn voor onze toekomst', vertelt men ons, en men legt ons uit dat het in hoofdzaak om aangelegenheden van tactische aard gaat, die niet betekenen dat men het einddoel laat varen. Maar iedereen weet dat een verandering van tactiek er op lange termijn toe leidt dat men, op het moment dat methoden en doelstellingen niet meer met elkaar te verenigen zijn, de principes laat varen.

Als men beweert: 'het doel heiligt de middelen', bewerkt men wat ik met recht 'de bolsjevisering van het anarchisme' mag noemen — en wij achten het van essentieel belang dat dit sofisme wordt afgewezen, als men tenminste de fouten die zijn begaan in de toekomst nog wil en kan goedmaken. Wij wensen te weten wat in de ogen van onze Spaanse kameraden de motieven zijn, die hen ertoe brengen te pleiten voor een deelneming aan de regering. Dan kunnen we die motieven samen onderzoeken om te zien wat ze waard zijn. Wat mijzelf betreft, ik kan me niet verzoenen met de zeven punten van de FAI zoals ze in *le Réveil* uit Genève zijn gepubliceerd⁷, want die principeverklaring vormt een vals uitgangspunt. Het ge-

7. In *le Réveil anarchiste* van 20 november 1937 werden de conclusies van een memorandum van de FAI gepubliceerd, waarin werd betoogd dat het geregelde leger noodzakelijk was; dat de regering daarom momenteel onontbeerlijk was; dat het beter was aan die regering deel te nemen dan er alleen de gevolgen van te dragen; dat de onder-

brek aan wapens en organisatie wordt aangevoerd als hoofdreden voor het nemen van maatregelen op bestuurlijk en militair gebied. Welnu, het is verkeerd te denken dat militarisatie *organisatie* is; het betekent integendeel de ergste vorm van desorganisatie. Het idee dat men een versterking van de bestuurlijke en militaristische principes dient te accepteren om de revolutie te verdedigen, is in onze ogen onaanvaardbaar. Het is fout geweest — een fout die naar we hopen nog te herstellen is — hieraan mee te doen onder het voorwendsel dat het beter is de noodzaak ervan te erkennen dan er passief de gevolgen van te ondergaan en aan anderen de zorg over te laten om die te interpreteren.

Voor het verbond met de communisten hebben wij maar één woord: dat was geen vergissing, maar een misdaad. Zoals Rucker heeft geschreven in het boek dat ik zoëven al heb genoemd: 'Het gecamoufleerde fascisme is gevaarlijker dan het openlijk beleden fascisme.' Niet alleen in Spanje, maar in heel de wereld geeft die tactiek van bondgenootschappen het bolsjevisme de kans om zich te handhaven en te versterken, terwijl men zijn contrarevolutionaire rol overal onverbiddelijk had moeten ontmaskeren. Dat is de misdaad.

Gelukkig is ook dat, net zoals het regeringsavontuur, een fout die nog te herstellen is.

Volgens Vázquez zouden Algemene Vergaderingen van arbeiders niet in staat zijn de instelling in het leven te roepen, die het nieuwe maatschappelijk leven vorm moet geven. Als argumenten voert hij aan: de complexiteit van de politieke problemen en anderzijds het egoïsme, het gebrek aan idealisme bij de arbeidersmassa. Geen van beide argumenten lijkt me de moeite van het weerleggen waard. Ze komen uit het arsenaal van sofismen die het kapitalisme altijd al in stelling heeft gebracht tegen de arbeiderseisen. Wanneer men inziet dat de arbeidersvergaderingen bedoeld zijn voor het directe bestuur, en niet voor de ontgoochelende bezigheid die erin

linge strijd tussen de regeringsfracties ondergeschikt gemaakt diende te worden aan de strijd tegen het fascisme; en dat de anarchisten, die als de meest linkse fractie nu eenmaal de meeste concessies zouden moeten doen, zich daarom niet met geweld tegen de regering konden keren.

bestaat de weg te vinden in de doolhof van zakenleven, wetgeving, politiek gemanoeuvrer en diplomatie, dan ziet men dat hun capaciteiten in direct verband staan met de aard van de problemen die moeten worden opgelost. Wat het morele onderscheid betreft tussen de 'idealistische' vertegenwoordigers van de massa en de massa zelf, dat loopt onveranderlijk uit op de transformatie van strijders tot leiders, die uiteindelijk de belangen van hun kaste laten prevaleren boven de belangen van de massa die 'egoïstisch' heet te zijn.

Het is overduidelijk dat de revolutie op economisch gebied een essentiële voorwaarde is voor de overwinning op het fascisme. En toch bent u ermee akkoord gegaan dat ze werd opgeschort, zogenaamd om de oorlog te kunnen winnen. Dat is des te vreemder omdat u deze oorlog revolutionair noemt. In werkelijkheid is de idee van 'revolutionaire oorlogen' een nefaste vergissing: dezelfde die Kropotkin en zijn vrienden in 1914 naar de Union Sacrée heeft gedreven. Een revolutionaire oorlog is iets dat niet bestaat. Wat wel bestaat, is de gewapende revolutie die strijd levert en daar alleen toe in staat is dank zij de essentiële basis waarop ze steunt: de economische omvorming van de maatschappij.

Ongetwijfeld staat de CNT niet onverschillig tegenover de economische problemen. We hadden graag meer vernomen over de resultaten van de ervaringen die sinds juli 1936 door collectieven en vakbonden zijn opgedaan, en het valt te betreuren dat die kwestie — waarover alleen maar erg onvolledige gegevens voorhanden zijn, in tegenstelling tot wat u ons blijkbaar wil doen geloven — in het rapport van de Spaanse delegatie helemaal niet aan bod komt. In de projecten die zijn voorgesteld voor het komende Economische plenum in Valencia zien we twee positieve elementen: de erkenning van de industriefederaties als organismen die de produktie regelen, en de noodzaak van exacte en volledige statistieken. Voor het overige vind ik dat het door Vázquez uiteengezette programma van centralisatie, van aanpassing aan het regime en van integratie in de staat, helemaal geen stap vooruit is, maar dat het integendeel een terugkeer betekent naar de welbekende opvattingen van het syndicale en coöperatieve reformisme, die in Frankrijk tot uitdrukking zijn gebracht in het fameuze plan

van de CGT, en met een niet minder sterke tendens tot verstaatsing.

Arbeidersbanken, grootwarenhuizen met een net van filialen, fabrieksraden onder de voogdij van het kapitalisme en de staat, een dienst voor de arbeidsinspectie of voor de bemiddeling in arbeidsconflicten, dat is allemaal niet nieuw. Al die dingen bestonden al in de meeste burgerlijke democratieën en zelfs onder de meeste totalitaire regimes. Natuurlijk, wat u tot stand wilt brengen, kan alleen naar de resultaten worden beoordeeld, en we hopen dat u ons op de hoogte zult houden. Als u denkt op ons een beroep te willen doen, kunnen we u misschien op sommige gebieden zelfs van dienst zijn.⁸

4. Interventie van de afgevaardigde van Zweden

ZWEDEN (Jensen). — De aangelegenheden die wij hier te behandelen hebben, zijn te complex om dat te kunnen doen zonder een uitgebreide en grondige kennis van de situatie in Spanje en van het verloop van de revolutie in dit land. Die kennis hebben we niet, omdat we de taal niet beheersen en over te weinig informatie beschikken. Bij onze pogingen om inzicht te krijgen zijn we verplicht op anderen af te gaan.

8. Het Spaanse congresverslag resumeert: 'Frankrijk (waarvoor Schapiro het woord voert) zegt: "Dat het leger alleen maar dient om de revolutie te onderdrukken en dat wij de militarisatie niet hadden mogen accepteren. Dat onze deelname aan de regering van de Generaliteit [van Catalonië] de revolutionaire opmars van het volk heeft onderbroken. Dat wij "het anarchisme gebolsjeviseerd" hebben. Dat wij het ene fascisme bestreden en de overwinning van het andere bevorderden. Dat wij hadden moeten steunen op de anarchisten en anarcho-syndicalisten elders in de wereld om onze revolutie voort te zetten. Dat wij ons van de absolute controle over de financiën hadden moeten verzekeren. Dat wij hadden moeten ingaan op de voorstellen van onze buitenlandse kameraden met betrekking tot het aankopen van wapens. Dat wij de ingeslagen weg niet hadden mogen volgen na de Russische ervaring, waarin de anarchisten de militarisatie niet accepteerden", enzovoort, enzovoort.'

Rüdiger verklaart⁹ dat de CNT van de volledige uitvoering van haar programma heeft moeten afzien om het blok van de diverse anti-fascistische sectoren te kunnen handhaven. Volgens Souchy bestond er een andere mogelijkheid, met name in Catalonië, waar het numerieke overwicht van de CNT-FAI enorm was. Maar dan was het noodzakelijk geweest dat het anarcho-communistisch regime in het buitenland werd gesteund door de internationalisering van de revolutie. Het is zo goed als zeker dat de arbeiders in juli 1936 de politieke en economische macht van de bourgeoisie bijna helemaal gebroken hebben. In ieder geval zijn zij zowel in Aragon, Castilië, Levante, Murcia en Andalusië als in Catalonië zelf en in Barcelona begonnen met de opmars van het socialisme op de grondslagen van de collectivisatie. In het dorp en in de fabriek was er geen plaats meer voor politieke kwakzalvers en uitbuiters, en dat alleen al rechtvaardigde alle verwachtingen die toen bestonden.

In de brochure van zijn hand¹⁰ legt Souchy uit dat de revolutie is stopgezet wegens de dreiging van een interventie van vreemde mogendheden. Is het juist dat, bijvoorbeeld in mei 1937, Frankrijk en Engeland tot een militaire interventie tegen Catalonië zouden zijn overgegaan indien men daar tot een 'tweede revolutie' was overgegaan? Het is een punt waarover wij ons geen definitief oordeel kunnen vormen, maar dat belet ons niet hierover kort onze mening te geven. De CNT heeft altijd gezegd: 'Oorlog en Revolutie.' In de andere regeringskringen werd daarentegen gezegd: 'Alles voor de oorlog.' Welnu, de CNT heeft zich in werkelijkheid tot het laatste standpunt bekend! Dat betekende een akkoord met de democratie en de politiek, met het militarisme en de diplomatie. Souchy heeft bijvoorbeeld geschreven dat de houding van Frankrijk tegenover het anti-fascistische kamp in Spanje misschien gunstiger zou worden als de CNT toetrad tot de regering. En als

9. In zijn aan het congres gerichte *Rapport du Secrétariat de Barcelone* (stencil, 'IAA-dossiers', IISG). Een door het Nationaal Comité van de CNT van kritische passages ontdane versie verscheen in 1938 als brochure onder de titel *El anarcosindicalismo en la revolución española*.

10. Vgl. *The tragic week in May*, Barcelona 1937.

reden daarvoor voerde hij aan dat de CNT in Frankrijk zeer populair is en dat Spanje op die manier een modeldemocratie zou worden, enzovoort. Wij hebben de indruk dat er in Spanje eigenaardige opvattingen bestaan inzake democratie en democraten. Voor ons in Zweden blijft een regering in een kapitalistisch land een kapitalistische regering. Een imperialistische regering met een socialistisch etiket blijft een imperialistische regering.

Vanaf het begin heeft het voorbeeld van de Spaanse revolutie een gevaar betekend voor het kapitalistische Frankrijk en Engeland, in dezelfde mate als voor het kapitalistische Italië of Duitsland — vooral omdat zij plaatsgreep aan de grenzen van Frankrijk en in een periode waarin de sociale onrust in dat land groter was dan ooit tevoren. Zou men van imperialistische staten, zelfs van democratische regimes, mogen verwachten dat zij tevreden zouden zijn als ze zagen dat de CNT in Catalonië of in heel Spanje vooruitgang boekte bij de realisatie van haar doelstellingen? Zeker niet, en als de deelneming van de CNT aan de regering door sommige landen wenselijk of zelfs volstrekt noodzakelijk werd geacht, was dat met geen ander motief dan met de bedoeling onze actie en die van de Spaanse revolutie te verzwakken, te neutraliseren en te verlammen.

Ik was erg verbaasd toen ik in een artikel van Souchy las dat hij het over Frankrijk en Engeland had als 'onze vrienden wier veiligheid wij verzekeren'. Wij van onze kant twijfelen er niet aan of Frankrijk en Engeland stonden klaar om, als ze dat nodig vonden, de fascistische wapens te leveren voor hun strijd tegen een socialistisch en anarchistisch Spanje. Maar de werkelijkheid is dat ze een ander middel hebben gevonden om de revolutie in de kiem te smoren — een subtielere en wellicht nog gevaarlijkere politiek, omdat de massa de ware bedoelingen die erachter steken, niet doorziet. En die politiek hebben ze gekozen omdat ze tegen het Spaanse volk geen directe aanval konden lanceren.

De pseudo-democratieën, zoals Zweden, Noorwegen en Denemarken, hebben zich door bemiddeling van onze socialistische regeerders aangesloten bij de politiek van non-interventie, die neerkwam op een blokkade van de wapenleverin-

gen, die tegen de Spaanse revolutie was gericht. Ik weet wel dat er platonische wensen zijn geuit om de blokkade op te heffen, maar dat waren alleen maar woorden, en de blokkade, die wordt gedirigeerd door sociaal-democratische ministers, duurt op dit moment nog altijd voort. De paar oogluikend toegestane schendingen van de blokkade zijn in enkele gevallen nog nefaster geweest dan de blokkade zelf, want indien die veiligheidsklep er niet was geweest, zou daaraan door het directe ingrijpen van de volksmassa's zelf een einde gemaakt zijn. Het heeft de slachting alleen maar verlengd, omdat de Spaanse regering daardoor de kans kreeg om zich van iedere nederlaag weer gedeeltelijk te herstellen zonder dat het volk van het Iberisch schiereiland ooit de mogelijkheid kreeg om een definitieve overwinning te behalen. Vanwege de democratische staten valt niets anders te verwachten dan de meest geraffineerde vorm van verraad, en geen enkele concessie kan hen tot vriend van het anti-fascistische Spanje maken.

Is de CNT-FAI in staat geheel alleen de revolutie te maken? De tijd van nationale klassenstrijd is voorbij. Vandaag speelt de openlijke klassenstrijd, veroorzaakt door de fascistische opstand, zich af op internationaal vlak. Maar het internationalistisch revolutionaire geweten is dood, vermoord door de politiciers van het socialisme en het communisme. Het kan alleen maar weer tot leven worden gewekt door ons, en door het voorbeeld van een duidelijk herkenbare sociale revolutie, die directe repercussies heeft in andere landen. Is een dergelijke revolutie het logische gevolg van de spontane beweging die in Spanje is ontstaan?

In het Spanje van de 19de juli zijn de geprivilegieerde klassen in één keer alles kwijtgeraakt — bewapening, economie, rechterlijke macht, politie, grondbezit. De staat was zelf een bedelaar geworden. De toekomst lag in handen van de arbeidersklasse. Maar daarna kwam de toetreding van de CNT tot de Raad van de Generalidad in Catalonië en tot de centrale regering. De deelneming in Catalonië werd ons voorgespiegeld als een fase in de federalistische decentralisatie, een stap vooruit op de weg naar de directe machtsuitoefening van communes en vakbonden. In werkelijkheid heeft men de staat versterkt, de eeuwige vijand van de revolutie. De ontbinding van

de milities was daar een gevolg van, en de oprichting van een staatsleger, waarin een staatsdiscipline heerst, maakte duidelijk dat de staat zijn rechten hernam en dat de arbeiders opnieuw tot zijn slaven werden.

De strafexpeditie van de divisie Lister tegen de Raad van Aragon in mei betekende een nieuwe fase in de contra-revolutie die thans aan de gang is, en een nieuwe stap naar de overwinning van de staat, de eeuwige vijand van de sociale revolutie. Ik kan me vergissen in mijn interpretatie van het nieuwe dat ons van week tot week heeft bereikt sinds de krachtmeting van mei 1937, maar volgens mij kan er slechts één betekenis aan worden toegekend: doordat de revolutie de staat niet heeft verpletterd, heeft de staat de revolutie verpletterd. Kan men zich in de toekomst wapenen tegen een herhaling van soortgelijke rampen in een revolutionaire situatie?

Het gaat hier niet om doctrines maar om de lessen van de geschiedenis, om de betekenis van de historische feiten. Alle revoluties zijn neergeslagen door de staat, ook als die socialistisch of communistisch was. De staat neutraliseert ze door sommige revolutionairen aan te trekken en hen tot staatslieden te maken, daarin bestaat de hele tragiek van de geschiedenis. Ik ken de motieven niet, die onze Spaanse kameraden ertoe hebben bewogen om tot de regering toe te treden. Ik meen dat ze dat hadden kunnen vermijden. De grondslagen van de revolutie lagen in de kracht van de vakbeweging en de milities. De CNT-FAI vormde een groot gevaar en een sterke macht die men niet rechtstreeks aan kon vallen. Dat de buitenparlementaire pressie van de vakbonden en de milities voortdurend toenam tot ze niet meer in de hand te houden was, blijkt alleen al uit het feit zelf dat aan anarchisten en anarcho-syndicalisten het aanbod werd gedaan om aan de regering deel te nemen. Het is een oude truc, die ook in andere landen en zelfs over de hele wereld wordt gebruikt tegen het gevaar dat uitgaat van groeiende revolutionaire krachten: ze worden opgenomen in het regeringsapparaat. In november 1918 wilde de Duitse bourgeoisie de macht overdragen aan Liebknecht, de voorman van de extremistische minderheid, die zo verstandig was het aanbod af te wijzen. De Spaanse

anarchisten daarentegen hebben zich geleend voor de rol van geneesheer van de zieke staat, en zodra de revolutie in de regering was opgenomen, begon de staat te genezen en ons slagen toe te brengen.

Onze Spaanse kameraden zijn beter dan wij in staat om te weten wat zij hadden kunnen doen, maar één ding staat vast: in iedere sociale beweging komt er een moment dat het kapitalisme maar wat blij is het bestuur te kunnen overdragen aan zijn tegenstanders. Op die manier laat het zich in zijn eigen zwakheid beschermen door de krachten zelf die een bedreiging waren geworden, en slaagt het erin een wig te drijven tussen die krachten en het proletariaat. Daarna brengt het dat van de massa geïsoleerde groepje leiders ten val, en dat is de eerste stap naar de totale vernietiging van de arbeidersorganisaties — en naar de vestiging van een fascistisch regime. Het Duitse en het Spaanse experiment hebben in de grond gelijksoortige resultaten opgeleverd. In Duitsland zijn de revolutionairen veranderd in fascisten; in Spanje zijn de anarchisten regeerders geworden. Hier zoals elders was de staat ineengezakt. Op de staat is reanimatie toegepast. De staat is gebleven wat hij was: de staat. Hij is weer in de aanval gegaan. Hij heeft zijn redders verpletterd.

Onze Spaanse kameraden zeggen wel dat het erg moeilijk is een verdediging en een administratie te improviseren *zonder regering*. Dat geloof ik van ganser harte, maar wij zijn hier om over de opgedane ervaringen te discussiëren en er de nodige conclusies uit te trekken, programmatische conclusies en zo nodig theoretische conclusies. Het is best mogelijk dat, als we beter op de hoogte zijn van de historische gebeurtenissen die we in Spanje hebben meegemaakt, bepaalde aanpassingen op principiële en tactisch vlak volkomen gerechtvaardigd zouden blijken. Voorlopig is de situatie nog niet voldoende duidelijk om een zo complete analyse mogelijk te maken. We dienen vast te houden aan de oude beproefde principes totdat we in staat zijn met een volledige kennis van zaken die principes te herzien.

Vanzelfsprekend heb ik het nu over de IAA, want de secties moeten natuurlijk de vrijheid hebben zelf hun keuze te maken, rekening houdend met de volksaard en met psycholo-

gische en historische achtergronden, die overal verschillend zijn. De CNT moet haar eigen weg gaan, zonder dat dit voor ons aanleiding mag geven om haar aan te vallen of op haar neer te kijken. Wij blijven geloven in haar mogelijkheden tot herstel, zelfs na de zwaarste nederlagen. Wij hebben niet het recht haar de les te lezen. Maar we hebben wel het recht op een eigen mening en het recht om onze mening en onze kritiek te uiten. Wij hebben zelfs het recht om ook van onze kant een gedragslijn te kiezen die is aangepast aan onze situatie en onze ideeën, en ons niet te laten leiden door het voorbeeld van onze kameraden in Spanje.

Alvorens te besluiten wil ik er uitdrukkelijk op wijzen dat ik een onderscheid maak tussen de regeringsdeelneming zoals die in vele landen bij de socialisten gebeurt, en het nieuwe type waarvan de CNT het voorbeeld heeft gegeven. De socialisten hebben bewust gekozen voor een evolutie die moet leiden tot het herstel van de kapitalistische maatschappelijke orde, terwijl de CNT dezelfde weg kiest in goed vertrouwen, omdat zij denkt dat hij leidt naar de redding en naar het behoud van de revolutionaire verworvenheden.

Onze kameraden van de CNT-FAI hebben een experiment ondernomen, dat mislukt is. Onze Spaanse kameraden zijn niet alleen gedwongen te constateren dat hun verwachtingen van de democratische staat en van de buitenlandse democratische regeringen ongewettigd waren, maar wat nog frappanter is: ze zijn verplicht geweest te constateren dat de hele *democratische* arbeidersbeweging ten onder is gegaan. Het is juist, dat ook de beweging van de revolutionaire arbeiders heeft gefaald, maar daar zijn heel andere oorzaken schuld aan. In plaats van zich tegen de blokkade te kanten, hebben de politieke en vakbondsinternationales van het socialisme zich daarentegen solidair aangesloten bij de wapenblokkade. De politieke en syndicale arbeidersbeweging heeft gemene zaak gemaakt met haar kapitalistische regering telkens wanneer de revolutie door de loop der gebeurtenissen aan de orde kwam. Zeker, de Internationales hebben zich onlangs althans in woorden uitgesproken tegen de wapenblokkade, maar dat is op een louter platonische manier gebeurd. De nationale secties steunen ieder nog altijd hun democratische of sociaal-

democratische regeringen die dezelfde politiek van blokkade handhaven en voortzetten; die nationale secties zijn nog altijd, en in steeds ernstiger mate, betrokken bij het onderdrukken van de Spaanse revolutie! En waarom zijn zij zo laag gevallen? Omdat zij steeds duidelijker zijn geëvolueerd tot loutere aanhangsels van de democratische staten en regeringen; omdat ze sinds lang iedere revolutionaire activiteit hebben gestaakt, en zelfs alle socialistische aspiraties hebben opgegeven. Door hun parlementaristische politiek en door hun deelnemen aan het burgerlijke maatschappelijke leven hebben de sociaal-democraten en reformistische syndicalisten een pact gesloten van solidariteit met de kapitalistische regeringen tegen de sociale revolutie. Die ineenstorting van de proletarische beweging is een wrede les voor onze Spaanse kameraden, maar het is een les die men zich ten nutte moet maken om een juistere kijk op deze beweging en op haar reële kansen te krijgen.

Bij een andere gelegenheid zal ik terugkomen op de praktische conclusies die ook wij van onze kant uit die beoordeling dienen te trekken. Intussen moeten we het volgende duidelijk stellen: geen enkele revolutionaire arbeidersbeweging is in staat tot een actie die het lot van de Spaanse revolutie op noemenswaardige manier kan beïnvloeden. De reformistische vakbeweging had een actie van dien aard kunnen ondernemen, maar de wil daartoe was niet aanwezig omdat deze beweging wordt gedirigeerd door de bourgeoisie en het kapitalisme. Van die kant hoeven we geen steun te verwachten. Integendeel, de reformisten nemen deel aan de wapenblokkade tegen Spanje. Zowel van de democratische partijen als van de democratische staten valt niets anders te verwachten dan een vijandige houding tegenover de Spaanse revolutie.

Het is niet erg hoopgevend dat allemaal te moeten constateren, maar we moeten de feiten nuchter onder ogen zien. De vraag dient te worden gesteld, is de CNT-FAI als leidinggevende organisatie in de revolutionaire arbeidersbeweging in Spanje bij machte een revolutie uit te voeren zonder de steun van de internationale arbeidersbeweging? Neen! Dat is onmogelijk! Het belangrijkste probleem is dus de moeilijk-

heid om die beweging op gang te brengen en haar in de landen waar ze al bestaat, de middelen te geven om in een aantal kwesties, zoals de eis tot volledige vrijheid inzake de handel met Spanje, de balans te doen doorslaan. Om dat te kunnen bereiken en om de tijd die we in deze aangelegenheden op een zo ongelukkige manier verloren hebben, in te kunnen halen, moet de IAA kunnen rekenen op de volledige inzet van al haar secties.¹¹

5. Interventie van de afgevaardigde van Nederland

NEDERLAND (De Jong). — Indien wij in detail onze mening wilden geven en alles wilden vertellen wat men bij ons denkt van de Spaanse kwestie, zou er aan de interventies van Bot en van mezelf geen einde komen. Daarom zijn we overeengekomen om ons te beperken tot het essentiële.

Onze mening over een aantal zaken is erg goed vertolkt door de afgevaardigden van de CGTSR en door kameraad Jensen. Laatstgenoemde heeft een prachtige rede gehouden: hij heeft gesproken als kameraad, maar tegelijkertijd was zijn betoog grondig en bezield. Op één punt zijn wij het met Jensen niet eens: zijn conclusie. 'Jullie hebben je vergist, ga zo voort!', daar komt Jensens conclusie op neer. Maar daar-

11. Het Spaanse congresverslag resumeert: 'Zweden wees op de duidelijkheid van ons rapport (het was de enige delegatie die erop inging). Het signaleerde het belang dat Engeland vanaf het begin gehad had om in Spanje noch het fascisme noch de revolutie de zege te gunnen. Het erkende het gebrek aan solidariteit van het buitenland en de hieruit voortvloeiende onmogelijkheid voor ons om een totalitaire revolutie door te voeren. Het signaleerde de moeilijkheden voor de kameraden in de verschillende landen om van verre de complexe situatie in Spanje te beoordelen. Het pleitte ervoor dat aan de secties een grote autonomie wordt toegestaan om zich te ontwikkelen in overeenstemming met de bijzonderheden en mogelijkheden van hun respectievelijke landen wanneer zich daar een revolutionaire beweging voordoet, en besloot met zijn vertrouwen in de CNT te bevestigen, een vertrouwen dat alle secties van de IAA in haar zouden moeten hebben.' Deze weergave wijkt zo sterk af van de hier gepubliceerde tekst van de rede van Jensen, dat men zich afvraagt of er nog een tweede Zweedse spreker is geweest. (Misschien John Anderson, secretaris van de IAA vanaf 1938, die zeer positief stond tegenover de CNT?)

mee doet hij het belang van zijn rapport teniet. Want welk nut heeft het vergissingen te signaleren, als het niet de bedoeling is die te corrigeren?

Kameraden, de arbeiders zouden ons niet begrijpen als we hun na dit Congres zouden vertellen dat de CNT precies het tegenovergestelde heeft gedaan van wat er bij ons in gelijksoortige omstandigheden zou moeten gebeuren, maar dat we haar niets te zeggen hadden omdat het aan de CNT is zichzelf te vergissen. Handelen zoals het moet, betekent niet: handelen volgens eigen temperament, maar rekening houden met de noodzakelijkheden en de omstandigheden. Anders zal de de geschiedenis aan ons voorbijgaan. Als dus datgene was is gedaan, een vergissing was, moet dat klaar en duidelijk met zoveel woorden worden gezegd. Zoals onze Belgische kameraad het heeft gesteld: op dit Congres gaat het erom te horen wat de CNT in de toekomst van plan is te doen. Het is niet de bedoeling met de CNT tot een vergelijk te komen en te zeggen: 'Doen jullie maar wat jullie willen en laat ons handelen zoals het ons belieft.'

Ik van mijn kant zou aan de afgevaardigden van de CNT vier vragen willen stellen:

1. Wat is op dit moment het directe doel van de CNT? Accepteert zij een burgerlijke democratie of wil zij de huidige strijd ombuigen tot een sociale revolutie?

2. De CNT volgt een weg. Meent zij dat die weg naar een sociale revolutie leidt? Of is zij van mening dat zij zich vrijwillig tot een minimumprogramma moet beperken?

3. Staat de werkelijke politieke invloed van de CNT in verhouding tot de macht en de mogelijkheden die de CNT in Spanje bezit? Zouden er geen andere middelen zijn om uit die invloed en die mogelijkheden het maximum te halen?

4. De CNT is uit de regering gezet. Sommige van haar militanten zitten in de gevangenis. Haar werkelijke macht (en niet alleen haar officiële macht) is afgenomen. Denkt zij dat de huidige gebeurtenissen haar tactiek rechtvaardigen of dat die tactiek moet worden herzien?

De IAA heeft niet de bedoeling haar wil op te leggen aan de CNT. Wij hebben niet het recht een politiek voor te schrijven, daar ben ik het helemaal mee eens. Maar wat we wel

kunnen en zelfs moeten doen, is onze Spaanse kameraden vragen zelf hun tactiek te herzien. Uit onze analyse en onze discussies moeten zij de nodige conclusies trekken. Dat dient zonet de enige dan toch een van de belangrijkste doelstellingen van dit Congres te zijn. Neen! Niemand kan of mag hier voor schoolmeester spelen; maar we mogen ook niet menen dat onze Spaanse kameraden, omdat zij alleen ter plaatse zijn, de enigen zijn die zich een idee kunnen vormen van een situatie die men in haar geheel soms *gemakkelijker* kan beoordelen van enige afstand. Kortom, evenmin als wij het recht hebben de CNT onze tactiek voor te schrijven, mag zij dat aan ons doen. Wat de CNT onder de druk van de omstandigheden heeft gedaan, mag in onze organisatie niet tot *principe* worden verheven.¹²

6. *Antwoord van de Spaanse delegatie*

SPANJE (Xena). — Het spijt me dat onze kamraden uit Chili en Argentinië op dit moment hier niet aanwezig zijn. Maar we hebben haast. Ik zal beginnen met te antwoorden op de vragen van de kameraad die de Belgische sectie vertegenwoordigt. Hij vraagt of de loop van de gebeurtenissen in Spanje niet gewijzigd had kunnen worden als wij de IAA hadden geholpen om propaganda te maken. De CNT heeft op dat gebied gedaan wat ze kon en dat zal ze blijven doen. Zij is graag bereid aan de resultaten van onze inspanningen over de hele wereld bekendheid te helpen geven. Dat zou nog op een veel efficiënter manier kunnen gebeuren indien de IAA, haar secretariaat en de CNT in alles nauw samenwerkten. Maar ik geloof dat de situatie zelfs als er in die zin goed werk werd verricht, niet fundamenteel zou veranderen. De afgevaardigden van België en Nederland zijn het met elkaar eens dat wij dienen uit te leggen welke onze plannen zijn. Ik zal mijn best doen om hen tevreden te stellen, en om die reden zal ik in het Spaans antwoorden; ik verzoek de

12. Het Spaanse congresverslag resumeert: 'Nederland herhaalde de "argumenten" die de delegaties van België en Frankrijk hadden aangevoerd.'

voorzitter ook te willen zorgen voor een Franse of Spaanse vertaling van de resolutie die door onze Poolse kameraad is ingediend, zodat we ook daarop kunnen antwoorden.

Wat ik te zeggen heb over de interventies van Chili en Frankrijk zal ik uitstellen tot een gelegenheid waarop de delegaties van beide landen hier voltallig aanwezig zijn. De afgevaardigde van Zweden heeft een uitvoerige uiteenzetting van theoretische aard gegeven. We hebben gezien dat hij voor wat de praktijk betreft, gezien het ontbreken van voldoende informatie, heel voorzichtig het nodige voorbehoud maakt. Als theoretische of filosofische bedenkingen niet steunen op een voldoende heldere en precieze beoordeling van de situatie, zijn ze gedoemd om tot niets te dienen. Ze zijn logisch, maar ze steunen op een valse basis. In de uitgangspunten van onze Zweedse en Nederlandse kameraden steekt een enorme vergissing, en dat geldt ook voor de interventie van de afgevaardigde van de CGTSR.

De 19de juli is niet het begin van een sociale revolutie geweest. Dat soort revolutie vereist een voorbereiding, een programma, een doel; zij bestaat erin de grondvesten van de bestaande maatschappij, het kapitalisme en de staat te vernietigen en te vervangen. In werkelijkheid heeft een fascistische revolutie plaatsgevonden en werden wij geconfronteerd met een militaire staatsgreep. Zo is het evenmin de CNT geweest, die het vuur heeft geopend, een duidelijk omlijnd doel of een algemene richting heeft aangegeven. Wij weten — zelfs de kinderen in Spanje weten het — dat de revolutie een zaak is van het gewapende volk. Wat de militanten, de revolutionaire kernen hebben gedaan, was de straat op gaan met de andere anti-fascistische groepen om zich tegen de militaire machts-overname te verzetten. De massa's hebben daarin alleen als vakbeweging een rol gespeeld.

Het resultaat van het eerste treffen was erg onduidelijk en verward. Een van de grootste vergissingen die het internationale syndicalisme heeft begaan, is dat ze een onvolledig beeld van de situatie in Spanje heeft veralgemeniseerd. Het heeft weken geduurd voor we wisten welke stad en welke weg in handen van de opstandelingen waren, en hoe sterk die waren; want in het begin was de opstand in alle belangrijke centra

uitgebroken, en de krachtsverhouding in de verschillende plaatsen was onvoldoende bekend. De 19de juli was helemaal geen georganiseerde revolutie die voor die dag was gepland, maar integendeel het begin van een fascistische opstand, die op een gegeven moment is uitgebroken en nog altijd niet voorbij is. Bij ons had men niet het idee een nieuwe maatschappij op te bouwen, maar alleen het volk te helpen om zich te verdedigen en steun te verlenen aan de anti-fascistische groeperingen in andere streken van het land.

Politie, republikeinse troepen, socialisten, talrijke elementen die als niet-geëngageerd golden, vonden elkaar in de strijd tegen de opstand, en het was helemaal niet zo dat onze kameraden altijd en overal de leiding van het verzet in handen hadden. Indien men een nauwkeurige analyse wil, dient men rekening te houden met de realiteit in haar geheel. En die realiteit werd niet gekenmerkt door de revolutie, maar door een fascistische opstand, die in sommige streken iedereen en alles heeft verpletterd — ook de republikeinen en de liberale katholieken — en in andere provincies op het gezamenlijke verzet van de arbeiders en diezelfde liberale en republikeinse elementen is gestuit. Om kort te gaan: het uitgangspunt van het grootste deel van de kritiek aan ons adres is onjuist; we zijn alleen verantwoordelijk voor onze daden en niet voor de activiteiten (dikwijls van doorslaggevend belang) van de elementen die aan onze zijde stonden.

We kunnen wel vertellen welke gebeurtenissen zich hebben voorgedaan, en in het bijzonder welke rol wij daarbij hebben gespeeld, maar we kunnen die rol of onze persoonlijke perspectieven niet losmaken van het geheel. We kunnen immers onmogelijk doen alsof degenen die het niet met ons eens zijn, geen gewicht in de schaal werpen; wij kunnen hen niet missen, laat staan uitschakelen.

Indien wij onze eigen inzichten koste wat het kost hadden willen doen triomferen, hadden we degenen die aan onze zijde tegen het fascisme streden, met de wapens moeten onderdrukken. Het gezond verstand zegt daarentegen dat men overal bij alle beschikbare krachten steun zou moeten zoeken, zonder er ook maar één te verwaarlozen of uit te sluiten. Als u daaraan twijfelt, moet u maar eens naar Spanje gaan en u

met eigen ogen overtuigen van wat het fascistische gevaar betekent! Het vormt niet alleen een bedreiging voor de CNT of de FAI! Het is begonnen met de vernietiging van het liberalisme, van het marxisme, van de arbeidersbeweging als geheel, en van alle democratische en republikeinse tradities van de bourgeoisie! Wij worden geconfronteerd met een vijand die het op alle andere sectoren heeft gemunt.

De Internationale moet zich realiseren dat wij het ons als communisten, anarchisten, socialisten en gematigde republikeinen niet mogen, niet kunnen permitteren elkaar te verslinden. Ik zou willen dat onze kameraden in het buitenland eindelijk begrip zouden opbrengen voor de werkelijke proporties van wat het verzet tegen het fascisme enerzijds en de onvermijdelijke botsingen tussen de diverse fracties van het regeringskamp anderzijds, voor het geheel van onze activiteiten te betekenen hebben. Zeker, er zijn spanningen, wrijvingen en min of meer onuitgesproken interne twisten — waarop uw aandacht gevestigd is — omdat onze buitenlandse kameraden al vaak het gelag hebben moeten betalen! Daaruit concluderen dat wij niets te betekenen hebben, is een enorme vergissing.

U zoudt zich overigens ook vergissen als u dacht dat wij ons niet verdedigen. Maar boven die twisten staat een solidariteit in de actie, die niet te doorbreken is, door geen van de betrokken partijen, want dat zou zelfmoord betekenen.

Wij zijn niet zover als men wel heeft gedacht, maar we staan evenmin zo zwak als sommigen onder u nu geneigd zijn aan te nemen. Onze kameraad uit Zweden denkt dat de Revolutie in Spanje de staat niet heeft weten te overwinnen, en dat als gevolg daarvan de staat het nu van de Revolutie heeft gewonnen. Wij van onze kant stellen dat er zich geen revolutie heeft ontwikkeld, en dat ze dus ook niet is neergeslagen. Iets dat niet in alle opzichten bestaat, kan niet worden vernietigd. Op dit ogenblik vechten we niet voor iets dat al gebeurd is, maar voor verwachtingen, voor duidelijke perspectieven en voor de realisatie van wat aan de revolutie vooraf moet gaan. Het zijn die voorbereidende realisaties die aan de oorlog die we voeren een sociaal karakter verlenen, waardoor het een oorlog tegen het kapitalisme is, en niet een oorlog van

het kapitalisme. Ik wil een paar van die realisaties noemen, omdat daaruit blijkt dat het gaat om de eerste fasen van de revolutie die op komst is.

1. De dominerende positie van de Kerk is in heel het land aan het wankelen gebracht, en het afwerpen van dat juk is een essentiële voorwaarde voor de emancipatie van de massa's.

2. De boeren waren totaal overgeleverd, dag aan dag, aan de macht van de grondbezitters, de woekeraars, de clerus, enzovoort. Ze zijn bewust geworden en ze hebben verkregen wat de Republiek hun tot nog toe niet had kunnen bezorgen: direct bestuur, door de gemeente, van hun eigen zaken, op een terrein dat grotendeels is ontdaan van de privileges en egoïsmen die hun vroeger de moed ontnamen.

3. Ongeveer vijftig procent van de economie, zowel in de agrarische als in de industriële sector, is in de vrije provincies in handen van de arbeiders.

4. We maken iedere dag vorderingen, stap voor stap. Het Spaanse proletariaat verheft de loutere collectivisatie van werkplaatsen en gronden tot een harmonieuze socialisatie, in het belang van de algemene welvaart en ter verdediging van onze gemeenschappelijke belangen.

Er is dus een transformatie aan de gang, die iedere dag vooruitgang boekt, waaraan dag na dag wordt voortgewerkt en waaruit een nieuwe manier van leven ontstaat!

En kan nu iemand loochenen dat het een revolutie is, die zich aan het voltrekken is? In de kapitalistische landen verloopt de evolutie heel langzaam. Hier gaat ze veel sneller. Onze invloed op de factoren die haar algemeen verloop bepalen, wordt voortdurend sterker naarmate onze eigen mogelijkheden groter worden. Kunnen we de zaken forceren? Kunnen we de beweging sneller doen verlopen dan ze nu gaat, zonder de resultaten in gevaar te brengen? Wie van u zou dat durven beweren? Daarom verzoeken wij u dus de constructieve arbeid van de CNT te willen respecteren, ook als die niet helemaal aan uw en onze verwachtingen beantwoordt.

Wij zijn hier niet samengekomen om over onze gemeenschappelijke principes te discussiëren, maar om een einde te

maken aan de lastercampagne tegen de realisaties en de creaties van de CNT en het Spaanse volk, zowel op sociaal vlak als op het gebied van het gewapend verzet. De militarisatie van de volksstrijdkrachten in Spanje is eveneens een kwestie die in het buitenland slecht wordt begrepen omdat de werkelijke strekking ervan over het hoofd wordt gezien. Men schijnt te geloven dat wij de keuze hadden tussen twee formules:

1. Zonder militarisatie de militairen bestrijden met louter spontaan gevormde en ongedisciplineerde gevechtsgroepen;
2. Uit vrije wil overgaan tot een nieuw militarisme, te vergelijken met dat van onze tegenstander.

In werkelijkheid hadden we die keuze niet, vooreerst omdat de omstandigheden waarin de strijd verliep, zich onafhankelijk van onze wil ontwikkelden; vervolgens omdat we niet alleen stonden en omdat we moesten erkennen dat de communisten, die weliswaar in sommige gevallen onze militanten vermoorden of opsluiten, tegelijkertijd met ons een front vormen tegen de gemeenschappelijke vijand en een macht vormen waarmee we rekening dienen te houden.

De burgeroorlog is in drie fasen verlopen, niet door ons gewenst, maar door de omstandigheden opgelegd. Eerste fase: straatgevechten, die in Barcelona, Madrid en elders in ons voordeel zijn geëindigd. Tweede fase: het ontstaan van kleine vliegende colonnes, bestaande uit al of niet gewapende kameraden, die vaak niet eens over mondvoorraad of munitie beschikten, maar hulp gingen bieden aan die streken die door de rebellen werden gecontroleerd; deze colonnes kregen meestal alleen te maken met ongeregelde troepen of simpele voorposten van de vijandelijke strijdkrachten. Derde fase: we raakten slaags met een gehergroepeerde militaire troepenmacht — georganiseerd, uitgerust en versterkt door vreemde mogendheden — met de beschikking over technische middelen die de onze overtroffen. Op dat moment stonden we voor de noodzaak om een verdedigingslinie te organiseren en achter dat front een oorlogsindustrie, en om het gebied in te delen in overeenstemming met de moderne behoeften.

Ik ben geen deskundige inzake de techniek van de oorlogvoering, maar ik moet erkennen dat men het tegen een goed georganiseerde en gedisciplineerde krijgsmacht niet kan op-

nemen zonder in eigen rangen te zorgen voor de nodige discipline, voor een eenhoofdig commando en een economische organisatie van het achterland. Met die noodzaak zijn alle antifascistische organisaties evenzeer geconfronteerd. Alle hebben zich dat gerealiseerd, erom gevraagd, en de gemeenschappelijk uitgewerkte oplossingen toegepast.

Men heeft ons het verwijt gemaakt dat het nieuwe militaire apparaat het volk en in het bijzonder de vakbonden de controle ontnam over de gewapende macht om er een burgerlijke organisatie met een reactionaire inhoud van te maken! Men moet rekening houden met het feit dat onze militanten in de nieuwe situatie geen enkele vorm van technische voorbereiding hadden, en bovenal dat wederzijdse concessies dienden te worden gedaan omdat de bestaande krachten tot verschillende politieke overtuigingen behoorden, die alle bestaansrecht hadden en dienden te worden gerespecteerd.

Het Spaanse volksleger is overigens niet hetzelfde als het burgerlijke leger, al is het voor 50, 60 of 70 pct. burgerlijk. In onze eenheden bestaan politieke gedelegeerden. Bij de legers die elkaar in de oorlog van 1914-1918 hebben bestreden, was dat niet het geval. De strijd is ongetwijfeld even wreed als de traditionele kapitalistische oorlog, en hij wordt gekenmerkt door een even ongebreidelde brutaliteit, maar de CNT weet met de hulp van haar vertegenwoordigers en haar technici in zekere mate de macht van de militairen onder controle te houden en te beperken.

Er wordt gevraagd naar onze vooruitzichten betreffende het verloop van de oorlog en naar onze mening betreffende de aard van deze oorlog, maar het is niet aan ons om voor profeet te spelen. Het enige wat we daarover kunnen zeggen, is dat de revolutionaire ontwikkeling onverbrekelijk samenhangt met het succes van de huidige strijd, die de machtsverhoudingen in ons voordeel zal wijzigen en het ons mogelijk zal maken in de toekomst ongetwijfeld een onafhankelijker positie in te nemen. Aan de ene kant hebben we krachten verloren (en verliezen we er iedere dag) door de dood van kameraden die sneuvelen aan het front en in de door de fascistische bezette provincies. Maar aan de andere kant genieten we meer dan ooit de sympathie van de massa der arbeiders en

strijdenden, en dáármee — niet met boeken, met theorieën, met ideeën — mogen we hopen een overheersende positie te veroveren.

De revolutie betekent de schok tussen twee aan elkaar tegengestelde krachten. Als De Jong vraagt of onze werkelijke invloed in verhouding staat tot onze mogelijkheden, menen we hem te mogen antwoorden dat onze krachten efficiënt worden gebruikt en dat we op de goede weg zijn. Overigens zou het onzin zijn van ons te eisen dat wij nu al een plan en een agenda zouden klaarhebben voor beslissingen die we onder dwang van de omstandigheden in Spanje en op internationaal vlak in de toekomst zullen moeten nemen. Het is veeleer de plicht van iedere sectie ons te vertellen in welke mate en met welke krachten ze bereid is ons te steunen, met name door zoveel mogelijk de druk te verlichten die op ons weegt ten gevolge van de blokkade, de buitenlandse interventie en chantagepraktijken van de 'democratische' staten, enzovoort. We zouden niet alleen de mening van enkele individuen willen vernemen, maar we zouden graag horen wat de Centrales zelf daarvan denken en van plan zijn. Geef ons dus voordat u vertrekt meer concrete aanwijzingen zodat we weten in welke mate we op u kunnen rekenen — laat het niet bij suggesties in verband met wat wij naar uw mening hadden behoren te doen!

En dan de kwestie van onze deelneming aan het bestuur van de staat. Die deelneming was geenszins vooraf gepland. En toen de kwestie aan de orde kwam, hebben wij dezelfde scrupules gehad als u nu heeft. Wij waren van mening dat het gebruik van de openbare macht en van het geld een bourgeois methode was.

We zouden erover kunnen discussiëren om uit te maken welke afdeling van onze beweging de principes op de beste manier in praktijk brengt, Spanje, Frankrijk of een ander land. Het enige wat wij kunnen zeggen, is: dat onze deelneming aan de regering een revolutionaire betekenis heeft gehad; dat met onze medewerking een *revolutionaire* regering tot stand is gekomen.

De contrarevolutie heeft zich in Spanje georganiseerd om het ons onmogelijk te maken tot de regering toe te treden en

om ons uit te schakelen. En ongetwijfeld is ze daarin voorlopig geslaagd. Maar konden we van de communisten iets anders verwachten? We mochten er niet op hopen dat ze anders zouden handelen, net zomin als wij onszelf kunnen verloochenen om stalinist te worden. Mochten we verwachten dat de republikeinen de verdediging van de belangen van de bourgeoisie zouden opgeven en zich achter onze principes zouden scharen? Neen, evenmin als het tegendeel mogelijk was. Die verschillende elementen zijn erin geslaagd ons af te remmen, maar ze hebben ons niet kunnen beletten vooruitgang te boeken.

Wij hebben hen gedwongen het werk van de Revolutie te respecteren en zelfs te verdedigen. De reden is dat ze een vakbondsbasis hebben waarmee ze rekening moeten houden. De arbeiders in de steden en op het land die de marxistische en republikeinse partijen steunen, zijn op zijn minst de verdedigers geworden van wat er op het gebied van de collectivistische experimenten en ambities reeds is gerealiseerd. En het merendeel van de arbeiders is blij dat ze de bourgeoisie de leiding van de economie hebben ontnomen op de plaatsen waar de collectivisatie een voldongen feit is.

De regering van Barcelona is evenmin als het volksleger burgerlijk in de volledige betekenis van het woord. Ze heeft 80 à 90 pct. van haar macht verloren. Indien de aanhang van de CGTSR en in Engeland in de miljoenen liep, zou men kunnen zien welk gewicht de republikeinse Spaanse staat in de schaal van de Geschiedenis werpt! Dat is helaas niet het geval, en Spanje staat in de wereld geïsoleerd, zoals wij in Spanje zelf geïsoleerd zouden staan indien wij niet met de andere regeringspartijen hadden samengewerkt.

Met welk doel voor ogen zijn wij tot de regering toegetreden? Niet om er een instrument van te maken voor de realisatie van datgene wat er naar onze mening dient te gebeuren op sociaal en economisch gebied (dat is de zaak van het proletariaat), maar om bepaalde machtsposities in handen te krijgen, die buiten de regering niet bestonden. Als wij ze niet hadden bezet, zouden ze in handen van Moskou zijn gevallen. Er was nog een andere reden; bij de gewapende macht die de Republiek verdedigt, telden wij drie- à vier-

honderdduizend militanten of sympathisanten, die zich met de andere anti-fascistische elementen hadden verenigd onder het bevel en in het kader van het republikeinse leger. Mochten we hen in de steek laten, zodat ze nog alleen onder de leiding en de controle van de conservatieve partijen en de communistische politici zouden vallen? Dat konden we niet doen, en hoewel we door die scrupules te lang hebben gewacht, heeft de vakorganisatie zich wel in die zin moeten uitspreken. De keuze was beperkt: ofwel verdwijnen, ofwel een officiële plaats innemen in de nieuwe militaire organisatie. Indien we voor het eerste hadden gekozen, zou Franco de overwinning hebben behaald.

Van de crisis die aan onze regeringsdeelneming een einde heeft gemaakt, heeft men in het buitenland evenmin iets begrepen. Kameraden-theoretici, gij hebt een historische vergissing begaan! Wij zijn niet uit de centrale regering gezet. Men heeft ons twee ministerportefeuilles aangeboden. Wij hebben er *drie* gevraagd. En aangezien niemand wilde toegeven, hebben wij er *geen enkele* gekregen. Bij de Generalidad heeft zich iets dergelijks voorgedaan. Men heeft ons niet aan de deur gezet; we zijn uit eigen beweging vertrokken, omdat Companys in de Raad van de Generalidad een partij wilde binnenloodsen die daar niets te zoeken had en niets vertegenwoordigde behalve de tradities van de zwartste reactie tegen de arbeiders en de vakbeweging. Het was voor ons een kwestie van zelfrespect om de aanwezigheid van dit heerschap naast ons niet te accepteren, en toen men ons die wilde opdringen, zijn wij vertrokken.

Geloof vooral niet dat we ook maar één moment op de staat hebben gerekend om revolutionair werk te verrichten. Wij weten maar al te goed dat dit geen taak voor de regering is, maar voor het proletariaat en de boeren. Het was aan de staat om ófwel de realisaties van het volk te legaliseren door die wettelijk te bekrachtigen, ófwel zich ertegen te verzetten en die min of meer openlijk aan te vallen. De staat heeft bepaalde verworvenheden van de arbeiders gelegaliseerd in de periode dat ministers van de CNT in de regering zetelden. Sinds wij niemand meer in de regering hebben, heeft hij getracht wraak te nemen. Maar hij is er hoe dan ook niet in geslaagd

het gepresteerde werk helemaal ongedaan te maken, en als hij dat wil proberen, krijgt hij met ons te maken. De bedenkingen van de Franse afgevaardigde slaan nergens op; hij heeft het over dat elementaire principe van de noodzaak om de oude grondslagen te vernietigen voordat men op dezelfde plaats een compleet nieuwe maatschappij kan opbouwen. Om redenen die niets met onze beweging zelf te maken hebben, ligt het probleem waarvoor wij nu staan geheel anders.

Ons antwoord aan De Jong is ook dat wij bereid zijn opnieuw in het offensief te gaan, op voorwaarde dat hij ons kan garanderen dat hij de buitenlandse interventies zal neutraliseren. Want ingeval het internationale proletariaat in zijn huidige posities moet blijven, zouden wij er het slachtoffer van zijn. U hebt altijd gezegd, en wij waren het met u eens, dat een sociale revolutie niet de zaak van één enkel land kan zijn. Al onze militanten hebben dat ingezien, en als Schapiro of Besnard bepaalde extremistische uitspraken aanhalen, dan citeren ze niet de mening van de CNT of van de FAI, maar begeven zij zich op het terrein van de persoonlijke polemieken die in Spanje worden uitgevochten — een terrein dat een Congres zoals het huidige niet mag betreden. Wij houden ons niet bezig met de meningsverschillen die misschien binnen de andere Centrales bestaan; evenmin dulden wij dat hier meningen van personen of splintergroepen van diverse pluimage ter sprake worden gebracht. Onze ideologische basis blijft dezelfde, en wat Schapiro zegt wijkt in niets af van wat wij onze leden altijd hebben voorgehouden en nog voorhouden. Wij blijven vastberadener dan ooit, optimistischer dan ooit, want we hebben onze doctrine op kleine schaal uitgetest en in dit eerste grote experiment dat de revolutie voorbereidt, hebben we resultaten geboekt.

Men heeft ons gezegd dat het ziekenfondswezen, de coöperatie, de instelling van een arbeidsinspectie geen nieuwe uitvindingen zijn, maar bijna overal al zijn ingevoerd. Maar daar gaat het helemaal niet om! Men moet er rekening mee houden dat de *basis* niet dezelfde is, en de basis die wij aan onze nieuwe confederale organisatie willen geven, is niets anders dan de vrije gemeente, wat de betekenis van de betreffende instellingen totaal verandert.

De wapens? Voor deze kwestie geldt hetzelfde als voor de aangelegenheid van de gevangenen: we zijn er voortdurend mee bezig, al spreken we er met de grootste voorzichtigheid over. Laat ons u waarschuwen voor bepaalde overdrijvingen en wees ervan overtuigd dat wij met die kwesties nog sterker begaan zijn dan u, ook al is de situatie zo complex dat we er niet vrijuit over kunnen spreken. Waarover gaat het tenslotte? Over 1500 vakbondsleden die achter de tralies zitten, terwijl er dat in andere tijden 30 of 40.000 zijn geweest! Daar moeten we nog aan toevoegen dat de revolutionairen soms fouten hebben begaan, die niets met de revolutie te maken hebben. In mei jongstleden had een groepje buitenlandse kameraden zich tijdens de gebeurtenissen in Barcelona meester gemaakt van een woonhuis. Ze hadden het helemaal leeggeroofd: schrijfmachines, meubelen, kleren, enzovoort. We zijn dan ook verplicht geweest ons te distanciëren van dat wangedrag en de daders aan de rechter over te leveren.

Voordat ik eindig, zou ik alle afgevaardigden op dit Congres willen vragen dat zij te allen tijde een detail van enige betekenis voor ogen houden, dat niettemin meestal over het hoofd wordt gezien. Bedenk steeds dat het Spanje van vandaag niet meer het Spanje is van vóór 19 juli 1936, met zijn 12 confederale Regionales. Drie of vier hele regio's en een paar stukken van provincies zijn buiten de greep van de vijand gebleven. Op dit ogenblik zijn wij niet in staat op internationaal vlak een positie te handhaven zoals die van Spanje vóór 1936, en nog minder zoals die van Rusland in 1917. Hitler, Mussolini, de Marokkaanse huurlingen en het vreemdelingenlegioen van het fascisme hebben op onze bodem hun kampen opgeslagen, met hun overweldigende diplomatieke mogelijkheden en materiële hulpmiddelen. Houdt dus rekening met wat Spanje en de CNT *nu* zijn! Met de economische mogelijkheden van nu! Met de financiën en de industrie van nu — dat wil zeggen: met een industrie die bijna geheel van haar grondstoffen is afgesneden!

Wij zijn het slachtoffer van een boycot waarbij vrijwel de hele wereld betrokken is. Het is aan u om die te doorbreken, en het gaat niet op ons verantwoordelijk te stellen voor de gevolgen ervan. We hebben te weinig mensen voor de land-

bouw en om die reden moeten wij koste wat het kost ervoor zorgen dat de import mogelijk blijft. Anders lopen we het risico dat we zowel aan het front als in het achterland niets meer te eten hebben. Voordat we de confrontatie met nieuwe avonturen en nieuwe moeilijkheden aangaan, zou het goed zijn ons te bezinnen op de tragische problemen waarmee we op dit moment af te rekenen hebben! Zeker, het gewapende volk beschikt over zijn eigen lot! Maar het gewapende volk, dat betekent niet alleen geweren en kanonnen! We hebben ook munitie en voedsel nodig, en we vragen u dát vooral nooit te vergeten!¹³

13. Het Spaanse congresverslag resumeert: '[...] Wij namen het woord en voerden een oneindig aantal argumenten aan, waarbij wij wezen op de treurige houding van de delegaties, met uitzondering van Zweden, die in hun redes hadden laten zien dat zij niet eens ons rapport hadden gelezen, hoewel de problemen die zij stelden daarin afdoende waren opgehelderd.'

De Spaanse Revolutie

Enkele beschouwingen (1938)
Alexander Schapiro

114

Spanje staat in vlammen en het bloedt uit vele wonden. Madrid vernietigd. Barcelona meedogenloos gebombardeerd. Duidzenden doden en gewonden — vooral vrouwen en kinderen. Een langzame en smartelijke doodsstrijd van een geheel volk. Zogenaamde democratieën die koelbloedig een monsterachtige moordpartij aanzien, waarvan de bebloede dolk zich weldra tegen haarzelve zal keren. En de arbeidersklasse van alle landen, zwak en beschaamd, laat het begaan, met het bewustzijn dat als zij zelf morgen dezelfde prijs moet betalen, het haar eigen schuld zal zijn, omdat ze heeft toegestaan dat het Spaanse volk werd verpletterd.

In die heldenstrijd van het Spaanse volk, ongeëvenaard in de annalen van de burgeroorlogen en van de revolutie, heeft de CNT vanaf de eerste dag gestaan op de gevaarlijkste strijdpunten tegenover het internationale fascisme, dat in Spanje zijn bloedige vlag wilde planten. Reeds op 19 juli was iedereen, vriend en vijand, het erover eens, dat de grote massa der anarcho-syndicalisten het enige bolwerk was, waarop altijd de aanvallen van alle vijanden van de CNT te pletter zouden slaan. Als de zogenaamde 'regeringstroepen' de vijand terugsloegen of een strategisch punt bestormden en namen, kwam het doordat de troepen, brigades of regimenten van de CNT en van de FAI in de eerste gelederen stonden. Als de 'regeringstroepen' zich terugtrokken of terrein verloren, was het doordat men onze kameraden uit de eerste rijen had verwijderd.

14. De redactie van *De Syndicalist* liet het eerste artikel voorafgaan door de volgende opmerking: 'Op verzoek van de kameraden in Argentinië is kameraad A. Schapiro begonnen een aantal artikelen over de Spaanse Revolutie te schrijven, die hij bereid bleek mede ter beschikking van *De Syndicalist* te stellen. Het eerste drukken wij hieronder af.'

De democratische Frans-Engelse non-interventiepolitiek heeft Mussolini en Hitler in staat gesteld in Spanje binnen te dringen en Franco te hulp te komen. Is het dan nu het moment om de redenen op te sporen van de verschillende zwenkingen en de talrijke afwijkingen van de leidende organen der CNT? Zou het misschien niet beter zijn om heden ten dage er het zwijgen toe te doen en onze eventuele kritiek te laten rusten tot een minder verward en rustiger ogenblik?

Velen onzer kameraden, in Spanje zelf en in het buitenland, schijnen daartoe besloten te hebben. Wij zouden hun voorbeeld kunnen volgen, zo wij niet diep doordrongen waren van de overtuiging, dat onze Spaanse kameraden, de strijders van de CNT en de FAI, en vooral de grote massa der aangesloten leden nog lang niet verslagen zijn, en dat van het ene ogenblik op het andere een energieke poging de vroegere toestand zou kunnen herstellen en de revolutie zou kunnen terugbrengen op haar eigen weg, de enige die tot de overwinning kan leiden.

Deze hoop geeft ons de vrijheid te spreken, ondanks de kritieke toestand van 'ons' front in Spanje, en verplicht ons het stilzwijgen te verbreken, na de gebeurtenissen van mei 1937, toen de eerste poging tot herstel werd gewaagd door de arbeidersklasse van Barcelona, aangesloten bij de CNT.

Wat zijn de meest zwakke punten geweest in de organische en ideologische bouw van onze Spaanse beweging?

Vóór 19 juli 1936: het verzet van de CNT tegen een reorganisatie op de grondslag van de industriefederaties; het verzet tegen het opbouwende anarcho-syndicalisme, waarvoor men het afbrekende anarchisme met een putschistisch sausje in de plaats stelde, zoals blijkt uit de gebeurtenissen van 8 januari en 8 december 1933; het verzwakken van het antiparlementarisme door de (naar buiten vermomde) deelneming aan de verkiezingen van 1936; de verzwakking van de kaders der organisatie doordat de lakse houding, welke men er tegenover aannam, aan het 'trentisme'¹⁵ de gelegenheid gaf, zich te ont-

15. Het gaat om de stroming in de CNT die in augustus 1931 het 'Manifest van de Dertig' uitgaf (*Treinta*, naar het aantal ondertekenaars), waarin de FAI en de linkervleugel van de CNT werden aangevallen

wikkelen. Het was de eerste ideologische bres in de bouw van de CNT.

Na 19 juli 1936: De bewust door de CNT gewenste en geëiste deelneming aan de regering; de ideologische compromissen met de staatsgezinde partijen, zowel marxistische als burgerlijke; het uitwerken van een reeks minimumprogramma's, het een nog minimaler dan het andere; de vernietiging van de krachtigste organen van de revolutie en de militarisatie van het gewapende volk; het aanvaarden van het centralisme en het verzwakken van de federalistische activiteit in de boezem van de organisatie zelve; het zich onderwerpen aan de eisen van de Sovjetunie en van haar agenten te Barcelona, Valencia en Madrid, wat leidde tot het invoeren in onze Spaanse beweging, en vooral in de officiële pers van de CNT, van een sterke liefde voor het bolsjevisme.

Het zou misschien te ver voeren, zelfs in verschillende artikelen, bij al die belangrijke factoren in de ontwikkeling van de Spaanse anarchistische beweging stil te staan. Wij zullen dus slechts de meest opvallende veranderingen de revue laten passeren, welke de CNT sinds het begin van de burgeroorlog heeft ondergaan.

De belangrijkste verandering is ongetwijfeld het deelnemen van vertegenwoordigers van de CNT aan de regering.

Zeker, tal van theorieën worden te pletter geslagen op de rotsen van het dagelijkse leven. De meest diepzinnige theorieën kunnen bij onvoorziene omstandigheden moeten worden herzien. En de schoonste van alle theorieën — die van het liber-taire communisme — is gebleken niet te verwezenlijken te zijn bij de eerste botsing, die zich voordeed toen de fascistten op 19 juli 1936 in Catalonië binnenvielen.

om hun revolutionaire ongeduld. De groep, waartoe vooraanstaande CNT-leiders als Angel Pestaña en Juan Peiró behoorden, stond een voorzichtige en gematigde koers voor, die door Schapiro in 1935 werd gekarakteriseerd als 'de politiek van verzwakking van de CNT ten gunste van het republikeinse regime'. Het *treintismo* veroorzaakte in 1932 een scheuring in de CNT, die pas op het Congres van Zaragoza in mei 1936 ongedaan werd gemaakt: de trentistische 'sindicatos de oposición' keerden toen in de CNT terug, zij het zonder Pestaña, die inmiddels een Partido Sindicalista had opgericht.

Niemand van ons heeft ooit gemeend, dat de theorie van het libertaire communisme van vandaag op morgen in praktijk kon worden gebracht. Reeds in 1933 hebben wij de aandacht van de CNT gevestigd op het onmiskenbare feit, dat een putsch geen revolutie is en dat het in een of ander dorp proclameren van het libertaire communisme nog niet de verwezenlijking is van ons ideaal.¹⁶

Maar men moet twee zaken niet verwarren: die van de theorie en die van het beginsel. Als de eerste niet altijd onmiddellijk kan worden verwezenlijkt, de tweede blijft, en moet altijd, onkreukbaar blijven. Men kan niet optrekken naar het libertaire communisme als men uitgaat van principes die gedeeltelijk of lijnrecht met die van het libertaire communisme in strijd zijn. En iedere gevolgde tactiek, die uitgaat van beginselen die in strijd zijn met het libertaire communisme, zal ongetwijfeld leiden tot een toestand, die niets meer gemeen heeft met het doel, dat wij ons hebben gesteld.

Welnu, de tactiek van het deelnemen van anarchisten aan welke regering ook kan tot niets anders leiden dan tot versterking van de staatsidee: deze tactiek gaat dus tegen onze eigen beginselen in en zij zal zich noodzakelijkerwijze tegen ons moeten keren. Het federalistische beginsel, dat wij stellen tegenover de altijd centralistische staat, kan niet samengaan met een deelnemen aan de regering.

Trouwens, onze Spaanse kameraden weten dit alles zelf heel goed, en het besluit, de samenwerking met de regering te vragen, werd meer genomen bij wijze van *politieke manoeuvre* dan uit overtuiging of zelfs als revolutionaire tactiek.

Maar welke redenen kan de CNT gehad hebben om ook categorisch haar recht op te eisen zitting te nemen in de ministeries, nadat zij zo glorieus de eerste slag van een burgeroorlog had gewonnen welke zich op de eerste dag na deze grote overwinning zou hebben ontwikkeld tot een sociale revolutie door de wil van het ganse volk?

Wij zullen trachten dit raadsel op te lossen.

16. Vgl. Alexander Schapiro, 'Bericht über die Confederación Nacional del Trabajo (CNT) und den Aufstand in Spanien im Januar 1933', *Jahrbuch Arbeiterbewegung*, dl. 4, Frankfurt/Main 1976.

De fascistische opstand onder leiding van Franco heeft de meest verpletterende nederlaag geleden op de 19de juli te Barcelona, onder de geweldige drang en het enthousiasme van de leden der CNT-FAI. De revolutie was mogelijk geworden, *tenminste in Catalonië*. Voor iedereen stond het vast: het was naar de mening van allen de enige mogelijke oplossing, de enige revolutionaire oplossing, de enige logische oplossing van het conflict, dat gerezen was tussen het volk en het fascisme.

Maar daar was ook nog het overige Spanje. En het overige Spanje was van zijn stuk gebracht door de aanval der fascistten . . . en de CNT-FAI was er minder sterk, vooral in Madrid.

De strijd tussen de centrale regering in Madrid en de regering van Catalonië is reeds op de eerste dag begonnen. Het is voor niemand een geheim, dat de meest hardnekkige tegenstander van hulp aan de Catalaanse troepen bij hun opmars naar Aragon en in het bijzonder naar Zaragoza, Largo Caballero was. Hij weigerde zowel munitie als geld. Het was dus dringend noodzakelijk de controle op de staat in handen te nemen, de controle op diezelfde staat, wiens functie in lijnrechte tegenstelling is met de minste revolutionaire wensen van een strijdend volk.

Wat te doen? Men had, wel te verstaan, in het tumult van de plotseling ontketende burgeroorlog, die reeds gewonnen was in Catalonië, in Levante, en langs de weg die Durruti van Barcelona tot de poorten van Zaragoza had afgelegd, de arbeidersmassa's van Castilië kunnen opwekken, zich bij de revolutionaire beweging aan te sluiten. Men had het kunnen riskeren. Men had het misschien *moeten* riskeren. Maar het Nationale Comité van de CNT heeft, zonder dat het daarom het elan van het proletariaat van de steden en van het land ook maar in het minst wilde tegenhouden of zelfs maar remmen, gemeend dat het voldoende zou zijn, de teugels van het bewind in handen te krijgen om werkelijk in staat te zijn de oorlog en de revolutie overeenkomstig de wensen van het volk te leiden. Het Nationale Comité had eerst de instelling van een nationale verdedigingsraad geëist — en wel bij ultimatum. Het ultimatum is doodgezwegen, en de CNT verschanste

zich achter de eis van vier ministerportefeuilles, waaronder die van Financiën en van Oorlog. Deze voorwaarde was, als minimum-program, een *conditio sine qua non*. Als zij de commando- en de controleposten kreeg, kon de CNT hopen oorlog en revolutie te leiden. Eindelijk werden de CNT enkele portefeuilles toegekend, maar . . . portefeuilles van volstrekt ondergeschikte betekenis, die geen enkele mogelijkheid boden om de leiding in handen te nemen of controle uit te oefenen.

Het ondanks alles aannemen van die overbodige en nutteloze ministerzetels is, zelfs vanuit een zuiver tactisch standpunt, een grove fout van de CNT geweest. Van principieel standpunt, van anarchistisch standpunt, ja ook zelfs van revolutionair standpunt was de eis deel te nemen *aan het bestaande bewind* reeds een kardinale fout, die betekende dat men, al was het dan slechts terwille van ogenblikkelijke doeleinden, de staat accepteerde als een instrument, dat de strijd tegen een zogenaamd gemeenschappelijke vijand (en nog wel in het belang van de arbeiders!) zou kunnen organiseren.

Het zitting nemen in de regering was dus niet een intocht met wapperende vaandels, maar een binnengaan door een achterdeurtje, als smekelingen en niet als meesters, waarbij ons vaandel opgevouwen in de vestiaire werd achtergelaten.

Toen onze kameraden besloten hadden van hun beginselen af te wijken en een uitsluitend tactische rol te spelen, hebben zij zich een zeer naïeve voorstelling gemaakt van de tactische bekwaamheden van onze zogenaamde medestanders, die in dat opzicht specialisten zijn.

En toen onze kameraden begrepen, dat ze bedrogen en geleverd waren, was het al te laat om terug te trekken. Men was, ondanks zichzelf, ministerialist geworden. Eerst was men gaan geloven, dat het karakter van de ministerportefeuille de loop der gebeurtenissen zou kunnen beïnvloeden; later meende men, dat van de portefeuille op zichzelf heil kon worden verwacht.

Natuurlijk hebben de oude politici zich bij de eerste de beste gelegenheid van de opportunistische en gelegenheidsministerialisten ontdaan. 'De Moor heeft zijn plicht gedaan, de Moor kan gaan.' Maar de plicht die hij vervuld had, was verre verwijderd van de plicht, die hij had moeten vervullen tegen-

over de *revolutionaire* arbeidersmassa, die wat anders verwachtte dan een onvruchtbare en volstrekt ondoelmatige deelname aan de regering. Het staat voor ons vast, dat het zeker niet uit overtuiging was, dat de CNT deelnam aan de regering met burgerlijke en centralistische elementen op een ogenblik, dat de revolutie eiste dat het centralisme zou verdwijnen en de bourgeoisie werd vernietigd. Maar . . . al etende komt de trek wel, zegt men, en wat oorspronkelijk slechts een politieke manoeuvre was, werd later een noodzakelijk onderdeel van de 'revolutionaire' tactiek en ten slotte een overtuiging. Op deze wijze is bijvoorbeeld uit het 'trentisme', voortgekomen uit de CNT, later de 'Syndicalistische Partij' en het opportunistische parlementarisme voortgevloeid.

Onze kameraden-ministers hebben deze klip niet kunnen omzeilen. Want wie met pek omgaat, wordt ermee besmet.

De fouten, die later door de leidende instanties van de CNT zijn begaan, zijn slechts logische uitvloeisels van die eerste fout: het deelnemen aan de macht.

De reorganisatie van de militie tot een gemilitariseerd leger en de opheffing van de economische raad zijn contrarevolutionaire daden. Toch zijn ze begaan met toestemming, met instemming, ja zelfs op initiatief van anarchistische ministers en raadslieden, omdat de ministeriële samenwerking een compromis *eiste*, en een compromis, waarbij de concessies *uitsluitend van onze kant* moesten komen.

Het deelnemen aan de regering door de Spaanse anarchisten heeft henzelf voor een nog belangrijker vraagstuk gesteld, en wel voor de beslissing of de oorlog en de revolutie gemeenschappelijk konden worden doorgezet, dan wel of een van deze beide ten bate van de andere moest worden opgeofferd; en zo ja, welke van de twee men moest laten vallen, en waarom. Dank zij de deelneming van onze kameraden aan de regering kon dit brandende vraagstuk door hen op slechts één wijze worden opgelost. Wij komen daar de volgende maal op terug.

3

Het probleem 'oorlog en revolutie' dateert van 19 juli 1936. Op deze dag brak in Catalonië de revolutie uit, een revolutie met een zuiver sociaal karakter; zij *ontwikkelde* zich overi-

gens van dag tot dag, nam in omvang toe, sloeg over naar Aragon, sleepte Levante mee. De bodem werd gecollectiviseerd. In Barcelona gingen de transportmiddelen, de opslagplaatsen en fabrieken over in handen van de CNT. En de UGT, meegesleept door het voorbeeld en door het succes, maakte de methoden van directe actie van de CNT tot de hare. Zoals Antona, toen secretaris van het Nationale Comité van de CNT, terecht zei: In dit plechtige uur — op de ochtend van de 20ste juli 1936 — stierf onder de handen van een gewapend volk een geheel regime. De kogels die het leven van de officieren en leiders van het leger wegmaaiden, hebben niet enkele mensen gedood, *zij doodden een gehele maatschappij . . .*

Maar op bijna hetzelfde ogenblik, waarop dit gebeurde, nam de confederale organisatie van de CNT in Catalonië, in weerwil van de grote revolutionaire overwinning op het fascisme, een historische beslissing. Het was, vergeten wij het niet, de 20ste juli 1936. De voltallige vergadering van de gewestelijke federaties en de plaatselijke arbeidssecretariaten van Catalonië, gaf, 'zonder zich te laten meeslepen door de gebeurtenissen van het ogenblik of zich te laten bedwelmen door de snelle en definitieve overwinning, die de burcht in onze handen had gebracht', de volgende parolen uit: 'De steden en provincies van Spanje te veroveren, die in handen van het fascisme waren.' 'Geen vrij communisme.' 'De eerste taak is, de vijand te verslaan waar hij wordt aangetroffen.' En zij stelde voor een organisatie te stichten, die alle anti-fascisten zou kunnen verenigen.

Dat was, volgens Mariano Vázquez, van wie wij hierboven enkele zinnen hebben geciteerd uit zijn terugblik op de gebeurtenissen van 19 juli (*De Julio a Julio*) 'het eerste bewijs van collectieve verantwoordelijkheid'.

Ongeveer veertien dagen later, in het begin van augustus 1936, kwam de CNT in een nationaal plenum van gewestelijke federaties bijeen. 'Hier werd hetzelfde besloten,' vervolgt M. Vázquez, 'wat het gewest Catalonië op 20 juli had aanvaard: Geen libertair communisme. Onze eerste plicht is de fascistische legers te verslaan.'

Het is dus duidelijk, dat de CNT niet van plan was de gebeurtenissen die zich in het antifascistische Spanje ontwikkel-

den tot hun logische en uiterste consequenties door te voeren. De revolutie sloeg alle overgangsfasen over, zij vernietigde de grondslagen van de kapitalistische maatschappij, het volk wijdde zich — zonder de dagelijkse strijd tegen het binnendringende fascisme te vergeten — met al zijn enthousiasme aan de wederopbouw van een nieuwe maatschappij. En laten wij niet vergeten, dat die nieuwe maatschappij niet alleen niet naar de smaak van de fascistten was, maar ook indruiste tegen de staatsopvattingen van de republikeinen, van de socialisten en de communisten, welke laatsten, tenminste op dat ogenblik, volkomen konden worden verwaarloosd. Maar hoe kan men een vrije maatschappij opbouwen, als men begint met te besluiten om zich in een gemeenschappelijk front te binden aan de politieke tegenstanders van een zodanige maatschappij? Toen zij voor dit probleem gesteld werden, hadden onze Spaanse kameraden uit de geschiedenis van de revoluties, en vooral uit de zeer recente geschiedenis van de Russische Revolutie van 1917, een nuttige les kunnen trekken: Als het gaat om een *revolutie*, dat wil zeggen om het vernietigen van een regime, ten einde in de plaats daarvan een nieuw regime op te bouwen, dan *kan er geen sprake zijn van compromissen of overeenkomsten* met ideologische tegenstanders van het nieuwe regime of met politieke verdedigers van het regime dat men vernietigt, zelfs indien deze compromissen of overeenkomsten *noodzakelijk schijnen* om een doel te verwezenlijken, dat voor allen hetzelfde schijnt. De geestesgesteldheid van voorlopige compromissen draagt in zich de uiterst gevaarlijke kiem van het revolutionaire defaitisme. De ontwikkeling van de gebeurtenissen in Spanje heeft trouwens bewezen, dat dat gevaar zeer reëel is. In plaats van te proclameren dat de revolutie het doel is waarnaar wij streven, en dat wij de *Revolutie* zullen doorvoeren, terwijl wij de burgeroorlog slechts beschouwen als het middel om dat doel te bereiken, hebben onze kameraden van de CNT, uit vrees dat zij in het binnenland de 'republikeinse' en marxistische lichtgeraaktheid niet voldoende zouden ontzien en de Engelse en de Franse democratie aanstoot zouden geven, het beter gevonden de revolutie op de achtergrond te dringen, in de hoop dat men, als de oorlog maar eenmaal ten einde was, de revolutie weer zou kunnen

opnemen op het punt, waar men haar vrijwillig tot staan had gebracht. En als wij over revolutie praten, bedoelen wij daarmee, wel te verstaan, de revolutie die als uiteindelijk doel en bekroning heeft de verwezenlijking van het libertaire communisme.

Dit parool, dat door de CNT was gelanceerd — ‘geen libertair communisme’ — betekende dus voor de anarchisten dat de *oorlog tegen het fascisme* op de voorgrond werd geschoven en, of men het wenste of niet, *doel werd op zichzelf*, en niet een *incident* in de ontwikkeling van de Sociale Revolutie.

Door die dubbele tactiek van compromissen — het opschorten van de revolutie ten bate van een burgeroorlog die al heel spoedig een oorlog zonder meer werd, en het deelnemen aan de regering ‘om de oorlog beter te kunnen voeren’ — verzonk de CNT in het drijfzand van het loslaten harer beginselen, waardoor de geestdrift tot revolutionaire opbouw bij de arbeidersmassa’s — bij de boeren en de arbeiders — slechts kon worden ondermijnd.

Men herhaalde de fout van Kropotkin in 1914. Vóór de wereldoorlog had Kropotkin verklaard, dat in geval van oorlog de revolutie moest worden geproclameerd en dat deze tegen de binnendringende legers moest worden verdedigd. De dag na het uitbreken van de oorlog had Kropotkin in elk geval de schijn van een rechtvaardiging voor zijn houding, daar de revolutie was uitgebleven. In Spanje echter is de revolutie *niet* uitgebleven. Zij brak er uit bij het vallen van de eerste geweerschoten in de oorlog der fascistten. Men had de oprukkende zegevierende revolutie dus moeten *verdedigen* tegen de aanvallende legers, doch haar niet mogen remmen en tot stilstand mogen brengen door te verklaren, dat zij ongelegen kwam. Thans bewijzen de gebeurtenissen, dat de Spaanse Revolutie in een hachelijke positie verkeert, ondanks het antifascistische front. Misschien zelfs *dank zij* het antifascistische front, dat de grootste verwarring heeft gesticht en de revolutie onvruchtbaar en werkloos heeft gemaakt. De algemene toestand zou op het ogenblik zeker niet slechter zijn geweest, indien men het republikeins regime zonder meer had weggevaagd en als men openlijk had verklaard, dat de revolutie optrok voor het libertaire communisme. De toestand zou gun-

stiger zijn geweest, zelfs indien de nederlaag op het oorlogsfront het werk van de wederopbouw tot stilstand had gebracht. Maar door dit werk *vrijwillig* op te geven, enkel en alleen ten bate van de oorlog, heeft men de scheppingsdrang van het proletariaat van alle inhoud beroofd, van een proletariaat dat reeds door zijn eigen krachtsinspanning de dageraad van een nieuwe maatschappij zag gloren. Hoe meer men de revolutie in staat had gesteld zich uit te breiden en te verdiepen, hoe moeilijker het zou zijn geworden in geval van een nederlaag tot de oude toestand terug te keren. Maar nu die terugkeer is vergemakkelijkt door medestanders, die zeker de revolutie niet wensten, en die, door het feit dat ze aan de macht kwamen, die *wijzelf hun in de handen hebben geworpen*, langzaam en voorzichtig het hele werk van de dagen na 19 juli konden vernietigen, zal iedere militaire nederlaag ons onvermijdelijk terugbrengen tot de vroegere toestand, zo niet tot erger. De leuze 'eerst de oorlog' heeft zodoende door de deelname aan de regering het werk van de revolutie vernietigd. Maar die leuze heeft het sluiten van overeenkomsten, zij het dan slechts van voorlopige en tijdelijke overeenkomsten tussen de verschillende secties van het anti-fascistische front en in de eerste plaats tussen de CNT en de UGT, noodzakelijk gemaakt. Wij moeten dus thans nog onderzoeken, of deze laatste overeenkomst tussen de beide grote vakcentrales in het belang van de revoluties is geweest.

4

Reeds vóór de burgeroorlog, in 1934, tekende zich in de boezem van de CNT een stroming af die samenwerking met de UGT voorstond. De eerste overeenkomst in deze richting kwam in Asturië tot stand aan de vooravond van de opstand in Oktober in 1934. Maar reeds toen voorzag men in enkele kringen van onze beweging, zowel in Spanje zelf als daarbuiten, dat de enige vorm van samenwerking die de toekomstige revolutie zou kunnen versterken, zou moeten bestaan in een eng samengaan van de syndicaten van beide richtingen *van onderen op*. Een samenwerking van verschillende plaatselijke organisaties, die misschien tot plaatselijke fusies zou hebben kunnen leiden, had moeten ontstaan door de wil van de

arbeiders die zich bewust waren geworden van de noodzakelijkheid van de vereniging van alle krachten voor één gemeenschappelijk doel: de Revolutie.

Nochtans meende de 'politieke' stroming voor een verbond van de CNT en de UGT — in tegenstelling tot de denkbeelden die wij daarover tot dusverre steeds hadden gekoesterd — dat een nationaal tot stand gekomen overeenkomst, dat wil zeggen een niet door de massa's van boeren en arbeiders zelf, maar door de uitvoerende organen der beide vakcentrales gesloten overeenkomst, sneller tot een samensmelting van het Spaanse proletariaat in zijn strijd voor de revolutie zou kunnen leiden.

Zoals wij zagen had de burgeroorlog, toen het vraagstuk van de revolutie voorlopig was opgeschort, de samenwerking van alle anti-fascistische elementen noodzakelijk gemaakt. In deze samenwerking namen de CNT en de UGT een overheersende positie in. En inderdaad is vooral sedert het begin van de burgeroorlog de samenwerking tussen de beide centrales zo sterk mogelijk op de voorgrond gesteld. Maar wij moeten er goede nota van nemen, dat het in werkelijkheid alleen de CNT was, die de propaganda voor die samenwerking tot het uiterste doorvoerde, zoals ook zij het is geweest, en zij alleen, die tot het uiterste in 1936 propaganda heeft gevoerd voor haar deelname aan de regering. De UGT, die ten nauwste verbonden is met de socialistische en met de communistische partij, had bij die samenwerking veel minder belang. Zij heeft haar ten slotte slechts geaccepteerd, omdat de CNT bereid was tot elk offer, en daardoor tot elk compromis.

Inderdaad, het verdrag tussen UGT en CNT, dat afgelopen maart werd getekend, is uitsluitend een compromis van de zijde van de CNT. Het is de erkenning, feitelijk en rechtens, van de regering en de staat als enige en onbetwistbare autoriteit, niet alleen op het gebied van de oorlog, maar op alle terreinen van het sociale, economische, politieke en culturele leven van het land. Door dit verdrag heeft de CNT erkend, dat het onroerend bezit een goed van de staat was, geregeld door de wetten van de staat, dat produktie en consumptie door de regering moeten worden gecontroleerd en geregeld; dat de handelswinst aan de algemene wetgeving moet worden onderworpen; dat de controle door de arbeiders moet steunen op

de wet . . . enzovoorts. Een slotparagraaf bewijst overigens hoezeer niet alleen de anti-staatsgezinde ideologie van onze Spaanse beweging, maar ook de behoeften van de dagelijkse revolutionaire tactiek, zelfs vanuit het standpunt van het tijdelijke opportunisme dat in de bestaande kritieke toestand onvermijdelijk zou kunnen blijken, geheel zijn vervangen door een geest van compromis. Deze paragraaf toch verklaart, dat in de toekomst:

‘de beide organisaties elkander wederkerig waarborgen dat tot aan het einde van de strijd tegen het fascisme het recht van het Spaanse volk, en meer in het bijzonder van de arbeidersklasse, zal worden gerespecteerd om zich die regering te kiezen, welke het meest beantwoordt aan de offers die zij thans brengen en aan de behoefte om in ons land een waarachtige democratie te handhaven.’

Aldus heeft de CNT zich door dit verdrag niet alleen gecompromitteerd wat de huidige toestand betreft, maar ze heeft reeds de toekomst van onze beweging als onderpand gegeven door aan de arbeidersklasse haar hulp toe te zeggen om een ‘waarlijk democratische regering’ te verkrijgen.

Het verdrag tussen CNT en UGT, dat dus aan de UGT de steun van de massa's van de CNT *verschafft*, brengt deze laatste slechts de droeve aanblik van een ideologische debâcle als resultaat van een revolutie, die met enthousiasme is begonnen en verstikt werd in een moeras van compromissen, die in de geschiedenis van onze beweging zonder weerga zijn.

De terugkeer van de CNT in de centrale regering zet een definitieve punt achter het verdrag CNT-UGT. In een aanhangsel van het verdrag wordt inderdaad verklaard, dat ‘de UGT zich tegen opname van de CNT in de regering niet zal verzetten’. Het is dus dank zij dit verdrag en dank zij de goede wil van de UGT, dat het Spaanse anarcho-syndicalisme, vertegenwoordigd door de CNT, opnieuw aan de regering kan meewerken, die door dezelfde CNT van gisteren nog als een regering van verraders werd beschouwd.

Ongelukkigerwijze is deze deelname aan de regering niets anders dan een noodlottige klucht, opgevoerd door de ‘antifascistische’ vijanden van de CNT, teneinde op de dag van de

capitulatie, die zij bezig zijn achter de rug van onze kameraden voor te bereiden, de handtekening van de CNT onder het definitieve verraad te verkrijgen. Indien deze regeringsdeelname nu nog van een dergelijke betekenis was, dat de CNT op de gang van zaken een wezenlijke invloed zou kunnen uitoefenen, dat zou men, ongeacht alle principiële bezwaren die opgeworpen kunnen worden, kunnen hopen op een zwenking in de politiek van de regering Negrín in de geest van een verzwakking van de politie-dictatuur dezer regering. Maar de anarchistische minister in deze regering staat volkomen geïsoleerd: hij heeft *alle andere ministers* tegen zich, onverschillig of ze tot de UGT, tot de socialistische, de communistische of tot de republikeinse partij behoren. Onder deze omstandigheden kan hij er slechts een zuiver negatieve rol spelen, een rol die niets betekent in de regering, en die negatief is voor de toekomst van de CNT.

Het verdrag CNT-UGT is aan de ene kant geweest het sluitstuk van het Economische Plenum van de CNT, en aan de andere kant het voorspel van een nieuwe vorm van dictatuur, van een anarchistische dictatuur, die zich noemt het Uitvoerend Comité van de Libertaire Beweging in Catalonië¹⁷.

Deze twee bakens — het ene politiek, het andere economisch — in de opportunistische ontwikkeling van de CNT verdienen nader bezien te worden, want zij wijzen op een volkomen breken met de revolutionaire, anti-staatsgezinde en federalistische beginselen uit het verleden. Reformistisch optreden op economisch gebied, dictatuur op politiek terrein, dat schijnen op het ogenblik de richtlijnen van de CNT te zijn. Wij zullen dus die beide nieuwe verschijnselen in de huidige anarchistische ideologie in Spanje aan een nader onderzoek onderwerpen.

17. Dit Comité was opgericht tijdens een vergadering van de Catalaanse organisaties van CNT, FAI en Libertaire Jeugd (2 april 1938). Juan García Oliver, Federica Montseny, José Xena en andere coryfeeën van het Spaanse anarchisme maakten deel uit van dit orgaan, dat een vrijwel absolute macht moest krijgen om zowel aan als achter het front een ijzeren discipline op te leggen. Omdat het Nationaal Comité van de CNT het comité weigerde te sanctioneren, zou dit uiteindelijk afsterven.

Het Economische Plenum van de CNT had ten doel nieuwe economische grondslagen te scheppen, die nieuwe mogelijkheden zouden brengen ten bate van een economische revolutie in het land gedurende de oorlog. Deze mogelijkheden, waarvan de eerste glansen reeds onmiddellijk na de 19de juli 1936 te zien waren bij de eerste pogingen tot wederopbouw op industrieel en landbouw-gebied, moesten een terugkeer tot de oude toestand, welke wending de burgeroorlog ook zou nemen, onmogelijk maken.

Het Economische Plenum was dus verplicht richtlijnen uit te stippelen voor een nieuwe revolutionaire economie die, bij alle voorbehoud door de remmende macht van de burgeroorlog noodzakelijk gemaakt, toch de nieuwe weg moesten afbakenen, die men zou moeten volgen om te geraken tot de algehele economische bevrijding van het proletariaat van stad en land.

Maar als men de tekst bestudeert van de resoluties, die door dat Economische Plenum werden aangenomen, en de commentaren die het Nationale Comité van de CNT aan elke resolutie deed voorafgaan, dan kan men zich niet aan de indruk onttrekken dat als een zware last op alle debatten van het Plenum de hele politiek van opportunisme, van compromissen, en vooral van het in de steek laten van de Revolutie drukte, een politiek die reeds van het begin van de burgeroorlog af de houding van het Nationale Comité van de CNT heeft gekarakteriseerd. Moeten wij er ons dan over verwonderen, dat de door genoemd Plenum bereikte resultaten onmiskenbaar de tekenen van die mentaliteit vertonen? De genomen besluiten rechtvaardigen in geen enkel opzicht de verwachtingen, die de bijeenroeping van het Plenum had gewekt. Die besluiten lijken veeleer een nieuwe serie compromissen — ditmaal van economische aard — met het doel het terrein voor te bereiden om de UGT (waarin de reformistische en marxistische geest van een deel der Spaanse arbeidersklasse is belichaamd) te brengen tot het aanvaarden van een gemeenschappelijk plan van actie, niet zozeer op economisch als wel nogmaals op *politiek* en *militair* gebied. Het lijkt wel of de dwanggedachte dat, zo de oorlog slechts wordt gewonnen, zelfs door de domper te

zetten op ons gehele ideologische arsenaal, wij in staat zouden zijn onmiddellijk na de behaalde overwinning de opmars van de revolutie weer ter hand te nemen, die wij zelf in haar oorspronkelijk elan hadden gestuit, de gehele activiteit van de CNT bepaalt. Trouwens, het Nationale Comité van de CNT verklaart zelf in zijn voorwoord bij de brochure die alle resoluties van het Economische Plenum bevat:

'Ons komt de eer toe de eerste organisatie te zijn, die de netelige en gecompliceerde problemen van het economische leven — als gevolg van de oorlog — heeft aangesneden, die deze onmiddellijk heeft bestudeerd en de besluiten heeft genomen, die door de omstandigheden werden vereist.'

De problemen van het economische leven zijn dus in werkelijkheid, volgens de CNT slechts een 'gevolg van de oorlog'. Wij moeten dus het Economische Plenum niet als een uiting van revolutionaire actie beschouwen, maar als een *toevallige gebeurtenis*, een incident van de burgeroorlog. Het ware juist geweest, komt het ons voor, de oorlog te beschouwen als een incident van de bevrijdende Revolutie. De resultaten zouden dan zeker minder betreuenswaardig zijn geweest.

Vergeefs hebben wij in de verschillende door het Economische Plenum aangenomen besluiten gezocht naar de schepende adem van een economische wedergeboorte, die aan het volk het gevoel zou geven, dat het een nieuw leven schept, terwijl het de vijanden van de Revolutie bestrijdt. Vergeefs hebben wij ook in die besluiten naar enige belangrijke afwijking van de uitgeslepen methoden van het klassieke reformistische socialisme gezocht.

Laten wij niet vergeten, dat onder de door het Economische Plenum behandelde onderwerpen voorkwamen: de arbeidsinspectie, de arbeidslonen, de vakverenigingsbank, de sociale verzekeringen, de coöperaties en de arbeidswetgeving. Wij kunnen, in deze korte artikelen, niet ingaan op een algemene bespreking van al die problemen, waarvan de meeste in bijna alle kapitalistische landen reeds zijn onderzocht of opgelost. Wij kunnen slechts enkele uittreksels geven uit de tekst zelf, die de *innerlijke* waarde van dit Plenum zullen aantonen. Het besluit betreffende de instelling van een arbeidsinspectie en

de technische afgevaardigden bij die inspectie bevat de volgende paragraaf:

Ten einde hun functie zo doeltreffend mogelijk te kunnen verrichten, en in de gevallen waarin het nodig zal zijn, zullen zij aan de raad die hen benoemd heeft, die dwangmaatregelen voorstellen die zij noodzakelijk achten tegen de individuen of organisaties, wier gedrag tot dergelijke maatregelen aanleiding geeft. De vakvereniging regelt de machtsbevoegdheid van de organismen, die daarvan gebruik zullen maken, en stelt een reglement op voor de toepassing dier machtsbevoegdheid.

Deze bepalingen gelden uitsluitend voor de bedrijven die in handen van de arbeiders zijn.

Moet men dus een Plenum bijeenroepen om dwangmaatregelen tegen de arbeidersklasse uit te werken? Die maatregelen bestaan overal, wij bestrijden ze, en de CNT had slechts de praktijk behoeven te bestuderen, bijvoorbeeld van Sovjet Rusland dat verstand heeft van sancties tegen de arbeiders . . .

Betreffende de vraag van de arbeidslonen, een bij uitstek netelige kwestie, omdat ze de *ongelijkheid* als grondslag van de salariëring erkent en aanvaardt door aan de technicus het dubbele loon te geven van wat voor de handarbeid is vastgesteld, merkt het Plenum op, dat de resoluties die het over deze kwestie heeft aangenomen de 'tendens hebben langs evolutionaire weg te leiden tot onze uiteindelijke bedoelingen'. Wij behoeven alweer slechts te wijzen op de ervaringen in Rusland, die ons reeds duidelijk kunnen maken, hoe gevaarlijk het is de arbeidersklasse in verschillende loongroepen te verdelen . . . en dat men, in dit opzicht evenals in alle andere, niet langs *evolutionaire* weg kan bereiken wat het wezen zelve van de *Revolutie* uitmaakt.

Wat de stichting van de Vakverenigingsbank CNT-UGT betreft, zij raakt in geen enkel opzicht het probleem van het geld, de kredietbeweging, de prijspolitiek en de eisen van import en export. Daar zij de staatsbank onaangetast laat, zullen de werkzaamheden van de Vakverenigingsbank enkel en alleen die zijn van een kleine voorschotbank (er is zelfs niet vastgesteld, of de voorschotten met of zonder rente zullen worden verstrekt), en de resolutie van het Plenum houdt zich dan ook veel meer bezig met de wijze waarop men de administrateurs

en directeuren zal benoemen dan met de taak van de bank als zodanig. De stelling van het Nationale Comité, dat die bank 'ertoe zal bijdragen een rationele industriële planmatigheid te verwezenlijken', is dus slechts een utopische verklaring zonder de minste grondslag.

Wat de planmatigheid in de industrie betreft, stelt het Plenum voor een opperste economische raad te stichten, die onmiddellijk 'de nodige maatregelen zal moeten nemen om een uitvoerig ontwerpprogramma voor de meer planmatige organisatie van het gehele economische leven voor te bereiden en *toe te passen*' en wel zonder te wachten op de stichting van een nationale economische raad, 'het officiële organisme op half-syndicale, half-etatische grondslag'. Hier zal men inderdaad *al* het werk van industriële planmatigheid — ook wat de landbouw betreft — moeten doen, [voor] het *gehele* economische leven, al dan niet confederaal, *voor* de ongewenste stichting van een gemengde raad, die niet anders kan zijn dan een *hinderpaal* voor de ontwikkeling op industrieel en landbouwgebied. Laten wij hopen dat de CNT bij dit werk tenminste niet het initiatief van de regering zal afwachten, welk initiatief voor industrie en landbouw noodlottig zal zijn.

Het probleem van de arbeidswetgeving heeft het Plenum gedwongen nogmaals de tegenstelling tussen zijn ideologie en zijn praktijk te openbaren. Het verklaart eerst:

Het confederale libertaire ideaal stelt tegenover die valse systemen, welke niet deugen voor het dagelijkse leven van een beschaafd volk dat zich zijn waardigheid bewust is, de formule van de *verantwoordelijke organisatie*, die in elke historische periode, in elk land, naar zijn mogelijkheden en overeenkomstig een door de meerderheid erkende en aanvaarde discipline moet optreden. Deze opvatting, die anti-staatsgezind is en afwijzend staat tegenover elk individualisme, betekent de juiste toepassing van de democratie in het sociale leven van een volk.

Dan gaat de resolutie voort een reeks dwangmaatregelen... tegen de arbeiders te onderzoeken, maatregelen die ons — nog weer eens — herinneren aan de methoden, toegepast in het bolsjevistische Rusland tegen de arbeider, die niet voor 100 pct. de bevelen gehoorzaamt van een chef, die hij niet gekozen heeft. Al die maatregelen, aanvaard door het Plenum

dat zich uitspreekt voor het libertaire ideaal, lijken wel te zijn gedicteerd door de dwanggedachte, dat de arbeider de vijand van de Revolutie is, een gedachte waarschijnlijk ingeprent door degenen, die een is-gelijk-teken zetten tussen Revolutie en dictatuur!

Het Economische Plenum heeft geen enkele nieuwe richtlijn aangegeven. Het heeft niet als grondslag van zijn beslissing het libertaire communisme en het strijdende anarcho-syndicalisme genomen. De basis was een geheel andere: een gemeenschappelijke taal te vinden met de evolutionistische methode van het burgerlijk-marxistische reformisme, dat de UGT zo goed vertegenwoordigt. Om die gemeenschappelijke taal te vinden, heeft men op economisch gebied het opportunisme moeten toepassen, door het herscheppende anarcho-syndicalisme van zijn inhoud te ontdoen. Men sprak zich uit voor het anarchistische ideaal, en men handelde volgens de voorschriften van de reformistische praktijk.

Nauwelijks twee maanden na het Economische Plenum was het verdrag tussen CNT en UGT getekend. Als wij een Plenum van economische *wederopbouw* hadden gehad, en niet een van economische aanpassing, was er geen verdrag tot stand gekomen. Alweer een door de voorhoede bezette loopgraaf, die wij ons door de staatsgezinden hebben laten afnemen.¹⁸

18. Dit is het laatste verschenen artikel van de reeks, die dus niet voltooid lijkt te zijn: aan het slot van het vierde artikel werd immers naast deze economische nog een specifiek politieke beschouwing aangekondigd.

Het Spaanse probleem

Albert de Jong

1

Met betrekking tot het Spaanse probleem bestaat in brede kringen der libertaire arbeidersbeweging nog steeds de grootst denkbare verwarring. Met het Spaanse probleem bedoel ik de vraagstukken, die door de Spaanse Revolutie en de Spaanse oorlog tegen het fascisme zijn opgeworpen of althans uitermate actueel zijn geworden.

In de kringen der libertaire arbeidersbeweging komt een debatteermethode voor, die misschien zeer gemakkelijk, maar volkomen waardeloos is door het daarin naar voren tredende gebrek aan onderscheidingsvermogen. Men toetst de praktijk van een arbeidersbeweging aan enkele zuiver persoonlijke opvattingen om dan zijn fiolen van toorn en verontwaardiging over haar uit te storten. Dat heeft geen zin. Voor een wezenlijke discussie is een gemeenschappelijk uitgangspunt de onmisbare voorwaarde. Een Franse paradox drukt deze waarheid uit door te zeggen, dat men het, om goed te kunnen discussiëren, met elkander eens moet zijn.

Er is een andere, even gangbare, doch ook onjuiste methode. De CNT-FAI volgt onder bepaalde omstandigheden op een gegeven ogenblik een zekere tactiek. Zonder meer wordt daarvoor de Internationale, de IAA, aansprakelijk gesteld. De tactiek in de Spaanse Revolutie is echter nooit door de IAA bepaald, doch door de organisaties der Spaanse kameraden. Men mag er dus de IAA niet verantwoordelijk voor stellen, en zekere juist *dán* niet, wanneer die tactiek in strijd kwam met de beginselen der IAA.

Maar men gaat nog verder: de CNT, die *mét* de FAI, de Spaanse anarchistische jeugd en de Spaanse anarcho-syndicalistische vrouwen een zekere politiek bepaalt in de Spaanse strijd, is lid van de IAA; het NSV is ook lid van de IAA, en dus is het NSV, verantwoordelijk voor de in Spanje gevolgde tactiek. Het NSV had echter aan de bepaling daarvan part nog deel!

Ook dit is nog niet alles. In *De Syndicalist* hebben wij uit de Persdienst van de CNT-FAI en uit de Persdienst van de IAA zeer veel artikelen gepubliceerd, steeds met uitdrukkelijke bronvermelding. Wil deze publicatie nu zeggen, dat het NSV het steeds voor honderd procent met geest en letter dier artikelen eens is geweest? Natuurlijk niet. Trouwens, 'hét NSV' kan vrijwel over die artikelen niet anders zijn mening uitspreken dan nadat ze vertaald en afgedrukt zijn en dan nog alleen via de afgevaardigden op een congres. Natuurlijk kan ieder lid die dit wenst op de grondslag der IAA-beginselen zijn mening over bepaalde zaken in *De Syndicalist* tot uitdrukking brengen, maar dan krijgt men toch slechts een aantal persoonlijke inzichten van NVS-leden en niet het standpunt van het NSV.

Er is nóg een punt, dat tot misverstand aanleiding geeft. Voor het secretariaat van de IAA heeft onze Zweedse kamerad Albert Jensen een uitvoerig overzicht geschreven over het verloop en het einde van de strijd in Spanje. Ik heb dat overzicht ter informatie van onze leden en lezers volledig afgedrukt. Want ik beschouw het allereerst als mijn taak, onze leden zoveel mogelijk in kennis te stellen van het beschikbare materiaal, opdat zij zich een zelfstandig oordeel kunnen vormen.

In bedoeld artikel werd geen kritiek uitgeoefend op de CNT. Betekent dit nu, dat Jensen op de door de CNT gevolgde tactiek geen kritiek heeft? Toevallig is mij het tegendeel bekend. Maar net zo min als enig ander lid van de IAA heeft Jensen of een secretaris van de IAA of een redacteur van de Persdienst het recht om deze te gebruiken voor het verkondigen van zijn *persoonlijke* mening. Deed een redacteur zo iets, in de gehele IAA zou dit opgevat worden als een schromelijk misbruik van vertrouwen en van de positie die men in de Internationale bekleedt.

Deze in de IAA algemeen geldende opvatting betekent geen inperking van de persoonlijke vrijheid. Zij betekent het tegendeel. Uit anarchistisch oogpunt wil men de een niet meer vrijheid of rechten toekennen dan de ander. Met name wil men niet opzettelijk aan functionarissen rechten toestaan, die niet aan ieder lid op dezelfde wijze toegekend zouden kunnen worden. Wij weten allen uit ervaring, dat de functionarissen

in een beweging door allerlei oorzaken, soms ook door de laksheid der leden, maar al te spoedig een overwegende invloed gaan uitoefenen, en al kan men dit misschien niet geheel tegengaan, er is geen reden om het in de hand te werken. Integendeel! Er is reden om het zoveel mogelijk te beperken door het treffen van bepaalde maatregelen. Vandaar ook de tendens in de anarcho-syndicalistische beweging om niet steeds dezelfde functionarissen te handhaven. Trouwens, in tal van volkomen burgerlijke organisaties zijn bestuurders ook niet eeuwig herkiesbaar en in dat opzicht staat soms de arbeidersbeweging bij zulke organisaties ver achter!

Precies als ieder lid van de organisatie kan ook de functionaris der IAA zijn afwijkend standpunt in zijn syndicaat naar voren brengen en langs deze weg op de nationale en internationale congressen doen uitkomen. Er is een andere weg bovendien. Ieder lid van de IAA had dezelfde rechten om te schrijven in het discussie-orgaan van de IAA. Dáár kan ook de redacteur van de IAA-persdienst zijn persoonlijk standpunt verdedigen*. Niet echter in de Persdienst, waarvan de principiële inhoud niet mag afhangen van de toevallige redacteur.

Het is dus niet de taak van een secretaris der IAA, de CNT te kritiseren, dat is de taak van een internationaal congres, dat wil zeggen van alle IAA-secties te zamen.

Wie in verband met de gebeurtenissen in Spanje het syndicalisme of de syndicalistische beweging wil kritiseren, moet, zo heb ik gezegd, beginnen met wèl te onderscheiden. Hij zal onderscheid moeten maken tussen de CNT, de IAA en het NSV, drie lichamen, elk met hun eigen verantwoordelijkheid. Hij zal bovendien onderscheid moeten maken tussen de tactiek en de daden van de CNT voor zover die in overeenstemming waren met de beginselen van de IAA, — die ook haar eigen beginselen zijn, of althans waren —, en voor zover zij daarmee in strijd zijn.

Om een eerlijke, een behoorlijke en verhelderend werken-

* Het is natuurlijk jammer, dat de IAA niet over de geldmiddelen beschikte om deze Persdienst in een tiental talen uit te geven. Nederlanders zijn door de talenkwestie altijd in een moeilijker positie dan bijvoorbeeld de Fransen. Maar dit doet aan het principe niet af. — *AdJ.*

de kritiek uit te oefenen, moet men zich zo volledig mogelijk op de hoogte stellen van alle feiten en opvattingen, die over de zaak in kwestie toegankelijk zijn. Maar hoe gaat het meestal? Iemand hoort of leest iets, is het er niet mee eens, het wekt zijn ontstemming en hij grijpt naar de pen, scheert alles over één kam en bereikt niets anders dan de verwarring en daarmee de, ten dele vermeende, tegenstellingen in de hand te werken. Wie van 1936 af *De Syndicalist* ook maar oppervlakkig heeft gelezen, weet zeer goed, dat het NSV volstrekt niet alles voor zijn rekening heeft genomen wat de Spaanse kameraden sedert 19 juli van dat jaar voor juist hebben gehouden. Hij weet evenzeer, dat de IAA op een gegeven ogenblik geen verantwoordelijkheid voor de Spaanse tactiek heeft willen aanvaarden, doch uitdrukkelijk verklaard heeft, deze geheel voor rekening van de CNT te laten. Hij zal zich herinneren, dat wij meer dan eens in een noot bij publikaties van de CNT hebben aangetekend, dat een bepaalde tactiek in strijd was met de IAA-beginselen. Ik noem het ministerialisme, de militarisering. Maar bovenal, wij hebben in een serie artikelen de opvattingen in de IAA en de tegenstellingen tot de CNT objectief weergegeven en belicht. Wij hebben voorts een serie kritische artikelen van A. Schapiro in *De Syndicalist* afgedrukt.

Het is waar dat wij, nochtans zonder aanleiding tot misverstand te geven, *sober* zijn geweest in onze kritiek. En dat met reden. Het is zeer simplistisch alle zaken absoluut te stellen en geen oog te hebben voor het betrekkelijke. Maar dat is orthodox, het is fanatiek, het is christelijk. De realiteit is nooit absoluut; zij is steeds betrekkelijk.

In allerlei opzicht heeft de arbeidersbeweging schromelijk en vaak op beschamende wijze gefaald. Wij noemen slechts het meedoen aan de wereldoorlog en het uitblijven van ieder revolutionair verzet in Duitsland, waar het nationaal-'socialisme' zonder strijd de macht in handen kon nemen.

Het blijft de onvergankelijke eer van het Spaanse syndicalisme, dat het langs revolutionaire weg in 1909 aan de oorlog tegen Marokko een einde maakte en de deelname van Spanje aan de wereldoorlog heeft verhinderd door het onwankelbare besluit zich daartegen te zullen verzetten. En het blijft de on-

vergankelijke eer van de CNT-FAI, dat zij het Spaanse volk zijn voorgegaan in zijn waarlijk heldhaftige strijd tegen het fascisme. Zo groot kunnen naar anderer inzicht later begane fouten niet zijn, dat zij dit historische feit te niet zouden kunnen doen. De betekenis van de CNT-FAI wordt pas duidelijk, wanneer men zich bewust wordt van deze waarheid, dat wanneer de grote arbeidersbewegingen in de andere landen van Europa ook maar de helft van het inzicht en de overtuigingsmoed van onze Spaanse kameraden hadden bezeten, de wereldoorlog zomin had kunnen worden gevoerd als dat het fascisme in een groot deel van Europa had kunnen zegevieren.

Indien de Duitse arbeiders in 1933 tot verzet tegen het nazisme waren overgegaan, zou dan één redelijk, vrijheidslievend socialist eraan gedacht hebben, hen op dat ogenblik te kritiseren wegens hun opvattingen, omdat deze de onze niet zijn? Hij zou hen hebben gesteund. Anders ware hij geen revolutionair! Indien op dit ogenblik Duitse of Italiaanse arbeiders in verzet kwamen tegen het hun opgelegde regime, zou er dan voor een revolutionair enige andere plicht bestaan dan al het mogelijke te doen om hun strijd te steunen?

In Spanje werd een strijd gevoerd van internationale betekenis; het Europese proletariaat liet de Spaanse arbeiders in de steek. Het verhinderde geen munitietransporten, het organiseerde geen boycot, het deed niets tegen de schandelijke 'non-interventiepolitiek' der regeringen, kortom het verzuimde zijn proletarische plicht, ook in Nederland. De door onze Spaanse kameraden gevolgde politiek is voor een niet gering gedeelte een uitvloeisel van het feit, dat zij, strijdende tegen Franco, aangevallen door de legers der fascistische staten, verraden door de democratische regeringen en Rusland, belaagd door de onoprechte bondgenoten in het anti-fascistische front, in de steek gelaten door de proletariërs aller landen, voor een bovenmenselijke taak werden geplaatst. Hadden wij dan de kolommen van *De Syndicalist* moeten vullen met vertogen om de Nederlandse arbeiders te vertellen, dat zij het niet goed deden, deze Spaanse anarcho-syndicalisten, van wie de Nederlandse arbeidersklasse de eerste beginselen van socialisme en strijd nog heeft te leren? Neen, wij hebben haar de CNT ten voorbeeld gesteld. Wij hebben de Nederlandse arbeiders hun

plicht voorgehouden. Wij hadden, in óns land, geen behoefte aan kritiek op een arbeidersbeweging die in haar titanenstrijd doodbloedde door gebrek aan solidariteit en klassebewustzijn bij het Nederlandse en het gehele Europese proletariaat.

Behoeftte aan kritiek op een strijdende arbeidersbeweging onder zulke omstandigheden kan slechts opkomen in lieden, die zich in hun onderbewustzijn van de revolutionaire strijd los wensen te maken.

Men versta mij niet verkeerd. Ik ben niet tegen kritiek. De kritiek moet vrij zijn, ook en vooral in de revolutie, omdat zij de enig mogelijke correctie is op gemaakte fouten en fouten kan voorkomen. Maar kritiek in Nederlandse bladen kan die functie niet vervullen. Kritiek op strijd tijdens de strijd heeft slechts zin voor zover zij de strijd gunstig kan beïnvloeden, de gevolgde tactiek kan wijzigen. In dit opzicht is de op de IAA-congressen en in de Franse pers uitgeoefende kritiek van betekenis geweest, omdat zij Spanje bereikte. Het belangrijkste was ongetwijfeld die van kameraden uit landen als Italië, Rusland, Portugal, Zuid-Amerika, omdat zij daar revolutionaire ervaring hebben opgedaan.

Is een strijd achter de rug, hetzij een revolutie of een staking, dan verandert de situatie. Wij zouden geen syndicalisten zijn, indien wij niet zouden begrijpen, dat dan de tijd gekomen is om uit de strijd van het verleden de lessen te putten voor de toekomst. Juist het syndicalisme immers is de opvatting toegedaan, dat de juiste tactiek voor de bevrijdingsstrijd der arbeiders niet aan een studeertafel kan worden uitgebroed, maar door de arbeiders zelf moet worden gevonden uit de in die strijd opgedane ervaringen.

Het is dus ook niet de taak van de redacteur van een syndicalistisch orgaan die lessen voor zichzelf te trekken en zijn conclusies te propageren in dat orgaan.

Wie persoonlijk een blad uitgeeft, kan volstaan met zijn eigen opvattingen weer te geven. Ieder begrijpt dat het de opvattingen zijn van een individu. Hij kan verder in zijn krant laten schrijven wie hij wil. Het zijn en blijven alles persoonlijke meningen — zij kunnen desnoods tegenstrijdig zijn — maar zij geven niet weer de conclusies van een collectiviteit.

In een syndicalistische beweging moeten het de leden, de

syndicaten, de federaties, de nationale secties gezamenlijk zijn, die ten slotte voor de internationale beweging beginselen en tactiek vaststellen, welke daarna door propagandisten en redacteuren gerepresenteerd behoren te worden. Natuurlijk is daarbij een voorafgaande schriftelijke gedachtenwisseling onontbeerlijk.

De tijd om lessen uit de Spaanse gebeurtenissen te trekken, is mijns inziens aangebroken. Ik zal daarom in een of meer volgende artikelen mijn mening over een en ander tot uitdrukking brengen.

2

Wanneer ik ertoe overga, ter inleiding van een algemene discussie naar ik hoop, mijn persoonlijke mening te zeggen ten aanzien van de conclusies, welke onze beweging uit de Spaanse gebeurtenissen zal moeten trekken, dan doe ik dat niet zonder aarzeling. Liever had ik gezien, dat andere leden van het NSV dan juist de redacteur de discussie hadden geopend, bijvoorbeeld naar aanleiding van de indertijd afgedrukte artikelen van Schapiro en van de jongste publicaties in de Persdienst der IAA. Ik heb daarop gewacht. Het was de bedoeling geweest de zaak aan te snijden in ons Pinksterkamp. Nu die mogelijkheid is vervallen, meen ik dat op deze wijze het onderwerp moet worden aangesneden.

Beter ware het, indien wij de discussie over Spanje konden voeren in een speciaal discussie-orgaan, uitsluitend voor leden van het NSV. Bij gebrek aan een dergelijk orgaan moeten wij ons wel van *De Syndicalist* bedienen.

De vorige week heb ik aan de artikelen die nu volgen, een uitvoerige inleiding vooraf laten gaan om het karakter en de wezenlijke betekenis van mijn beschouwingen bij voorbaat duidelijk vast te leggen. Omtrent veel van hetgeen daarin werd opgemerkt bestaat trouwens ook nog vaak genoeg misverstand in onze eigen kringen.

Uitdrukkelijk stel ik dus vast, dat ik uitsluitend mijn persoonlijke mening ga zeggen, waarvoor alleen ikzelf aansprakelijk ben, en waarvoor noch het NSV-bestuur, noch het NSV, noch de IAA verantwoordelijk kunnen worden gesteld.

Het zijn dus geen redactionele artikelen, maar veel meer

dragen zij het karakter van een serie 'Ingezonden Stukken' van een NSV-lid, dat toevallig redacteur is van het NSV-orgaan.

Ik schrijf in de hoop en het vertrouwen, dat ook andere NSV-leden hun inzicht zullen publiceren. Ook hun bijdragen zullen als 'Ingezonden Stukken' beschouwd moeten worden. Maar langs deze weg kan ten slotte in deze belangrijke materie een standpunt worden vastgesteld van het NSV, dat te zijner tijd als zodanig namens het NSV aan de IAA kan worden voorgedragen.

Het is bekend, dat de kameraden in Spanje sedert 19 juli 1936 in allerlei opzichten zijn afgeweken niet alleen van de theorieën, maar ook van de beginselen van het anarcho-syndicalisme. Zij hebben dat gedaan, omdat zij het in de gegeven omstandigheden noodzakelijk, ja onvermijdelijk achtten om het gestelde doel te bereiken. De vraag, die wij thans onder ogen moeten zien is deze: Hebben de bedoelde afwijkingen van onze theorieën en beginselen inderdaad het bereiken van het doel bevorderd of hebben zij een tegenovergesteld gevolg gehad? Zou het eerste het geval zijn, dan zouden wij onze theorieën en beginselen moeten herzien. Want wij hangen geen onaantastbare beginselen en theorieën aan, die als het ware goddelijk zijn geïnspireerd en die wij zouden willen handhaven, ook al zou de wereld erom moeten vergaan. Wij willen de bevrijding van arbeidersklasse en mensheid uit de greep van staat en kapitalisme. Wij willen het vrije communisme. Zou in de Spaanse strijd inderdaad gebleken zijn, dat onze beginselen, methodes en theorieën een hinderpaal vormen in de strijd voor de verwezenlijking van ons doel, dan zullen wij als vrije denkers moeten erkennen, dat zij onjuist zijn en zullen wij op grond van de opgedane ervaringen die beginselen en theorieën herzien. Blijkt daarentegen, dat de bedoelde afwijkingen van beginsel en theorie de strijd hebben geschaad, dan zal onze beweging voor de problemen, die door de Spaanse Revolutie zijn gesteld en zich in iedere revolutie zullen voordoen, een oplossing moeten aanwijzen binnen het raam van onze beginselen en theorieën.

Men weet waarin de afwijkingen hebben bestaan. Zij zijn in *De Syndicalist* herhaaldelijk genoemd en ook hebben wij uitvoerig mededeling gedaan van de argumenten, waarmede

de Spaanse kameraden hun houding hebben verklaard en verdedigd, alsmede van de kritiek, die daarop in de kringen der IAA is uitgeoefend*.

Ik zal een en ander in het kort resumeren om vervolgens na te gaan, wat de feiten ons omtrent de aangevoerde argumenten hebben te zeggen. Voor de feiten zal ik mij voornamelijk baseren op de mededelingen, die wij van de zijde der IAA hebben ontvangen.**

De voornaamste punten, waarop onze Spaanse kameraden van de beginselen zijn afgeweken en die even zoveel punten van discussie in de IAA hebben gevormd, kunnen wij als volgt samenvatten:

1. *Het ministerialisme.* De uit de Revolutie geboren organen zijn voor een groot deel spoedig prijs gegeven. De functies dezer organen zijn overgegaan in handen van de staat. De CNT nam zitting in de regering.

2. *De militarisering.* Als onderdeel van bovenstaande politiek is ook de zelfstandige macht van de aanvankelijk geheel vrijwillige legerformaties teniet gedaan en vervangen door de militaire discipline van een legerleiding onder bevel van de republiek.

3. *De politiek van samenwerking.* Deze politiek bracht met zich mee het sluiten van allerlei ook ideologische compromissen met de politieke partijen, zowel met de burgerlijke als met de marxistische, waarmee ook de onderwerping aan de eisen der Sovjetunie gepaard ging.

4. *Centralisme.* De gevoerde politiek hield tevens in het aanvaarden van het centralisme en verzwakking van het federalisme.

5. *De opvatting over de Revolutie.* Vrijwel onmiddellijk na 19 juli hebben onze kameraden zich op het standpunt gesteld, dat in Spanje voorlopig niet de Sociale Revolutie voor het vrije communisme aan de orde was, maar de 'oorlog tegen het fascisme' met regering en partijen tezamen. De regeringen in Spanje zijn niet verjaagd. De staat is niet opgeheven. Vele be-

* Zie onder andere *De Syndicalist* van 26 februari; 5, 12 en 19 maart; 9, 16 en 23 april; 14 en 28 mei 1938. — *AdJ.*

** Zie *De Syndicalist* van 15, 22, 29 april en 20 mei 1939. — *AdJ.*

drijven en een groot deel van de bodem zijn gecollectiviseerd, maar de kapitalistische grondslag der maatschappij is niet vernietigd. Kortom de Sociale Revolutie is niet consequent doorgevoerd en dit is de bodem, waarin de vier eerstgenoemde punten wortelen.

De aanwending van het geweld als zodanig, waarin vooral een aantal Nederlandse kameraden de oorzaak van alle mislukking ziet, laat ik voorlopig buiten beschouwing. Zij was niet in strijd met de beginselen der IAA en niemand zal kunnen volhouden, dat de aanvaarding van het revolutionaire geweld in Spanje tot verzwakking der revolutie heeft geleid.

Ik zal punt voor punt aan een nadere beschouwing onderwerpen en begin daarmee in een volgend artikel.

3

Een van de merkwaardigste feiten in de ontwikkeling van de Spaanse strijd is zonder twijfel het zitting nemen van anarcho-syndicalisten in een staatsregering. De overwegingen, die hen daarbij hebben geleid, zijn vroeger reeds uitvoerig in ons blad uiteengezet. Ik vat ze hier nog eens samen.

De Spaanse Revolutie, zo betoogden de kameraden van de CNT-FAI, had al dadelijk met grote moeilijkheden te kampen: het proletariaat in andere landen volgde het voorbeeld der Spaanse arbeiders niet, zij was geïsoleerd. Zij was onmiddellijk gewikkeld in een oorlog tegen Franco, die gesteund werd door Duitsland, Italië en Portugal. De zogenaamd democratische landen voerden een politiek, die er in waarheid op gericht was de Spaanse Revolutie te worgen en de overwinning van het Spaanse anarcho-syndicalisme te verhinderen. De anarcho-syndicalistische bewegingen in de zogenaamde democratische landen zijn te zwak (in Engeland bestaat er zelfs in het geheel geen), om deze politiek der regeringen te doorkruisen. De arbeidersbewegingen der marxistische school staan principieel, en grotendeels bepaald vijandig, tegenover de CNT-FAI. Het gevaar voor interventie van de zijde van Engeland-Frankrijk in geval van een revolutie in anarcho-syndicalistische zin werd niet denkbeeldig geacht. De afzetting van de regering te Madrid en te Barcelona zou betekend hebben, dat alle buitenlandse staten Franco zouden hebben erkend. Azaña

en Companys, die wilden vluchten, werden door onze mensen gedwongen op hun post te blijven, om te voorkomen, dat Spanje door alle kapitalistische mogendheden vernietigd zou worden. Doordat de CNT en FAI niet in geheel Spanje zo sterk waren als in Catalonië, werd het fascisme wel daar, maar niet in het gehele land in enkele dagen verslagen. De strijd kreeg het karakter van een oorlog, die andere eisen stelt dan burgerkrijg in de straten. De Revolutie zelve had allerlei organen in het leven geroepen, die in de plaats traden van het kapitalisme en de staat. Maar de organisatie van de verdediging tegen Franco was in handen van de regering van Madrid. De colonnes van onze mensen liet men opzettelijk zonder wapenen zitten. De CNT-FAI hebben toen met de Anarchistische Jeugd een grootse campagne ingezet voor de instelling van een Nationale Raad van Defensie, samengesteld uit de anti-fascistische organisaties. Dit denkbeeld werd door geen van de andere sectoren ondersteund. De militaire toestand was bedenkelijk. De fascistische legers rukten op; Madrid werd bedreigd. De enige mogelijkheid voor onze kameraden om invloed en controle op de oorlogvoering te verkrijgen, bestond in het zitting nemen in de regering. Daartoe hebben zij toen, met succes, een campagne op touw gezet, ofschoon zij in het begin der Revolutie de hun door Caballero aangeboden ministerzetels hadden geweigerd. In Catalonië was mede regeringsverantwoordelijkheid aanvaard om de macht niet in handen te laten van de anderen, met name van de PSUC, waarin de sedert juli 1936 veel sterker geworden sociaal-democraten en bolsjeviki zich hadden verenigd.

De kameraden in Spanje zijn dus in de regering gaan zitten om controle te verkrijgen over de oorlogvoering en een einde te maken aan de sabotage, waaraan hun legers bloot stonden op het punt der voorziening met wapenen.

Op 19 juli 1936 hadden zij 'voor de vorm' en tegenover de democratische staten de regering van Spanje en van Catalonië laten voortbestaan. Het initiatief tot de strijd, dat aanvankelijk geheel bij de anarcho-syndicalistische arbeidersmassa's was gelegen, was reeds in handen der regering overgegaan. Om daarop controle te verkrijgen, was de CNT nu genoodzaakt, in strijd met al haar beginselen, zelf in de regering te gaan zitten.

In *De Syndicalist* van 23 april 1938 heeft Schapiro de tactiek der CNT op dit punt gekritiseerd, en het was niet voor de eerste maal. Hij schreef onder andere:

Het Nationale Comité had eerst de instelling van een nationale verdedigingsraad geëist — en wel bij ultimatum. Het ultimatum is doodgezwegen, en de CNT verschanste zich achter de eis van vier ministerportefeuilles, waaronder die van Financiën en van Oorlog. Deze voorwaarde was, als minimumprogram, een *conditio sine qua non*. Als zij de commando- en de controleposten kreeg, kon de CNT hopen oorlog en revolutie te leiden. Eindelijk werden de CNT enkele portefeuilles toegekend, maar . . . portefeuilles van volstrekt ondergeschikte betekenis, die geen enkele mogelijkheid boden om de leiding in handen te nemen of controle uit te oefenen.

Het ondanks alles aannemen van die overbodige en nutteloze ministerzetels is, zelfs vanuit een zuiver tactisch standpunt, een grove fout van de CNT geweest. Vanuit principieel standpunt, vanuit anarchistisch standpunt, ja ook zelfs vanuit revolutionair standpunt was de eis deel te nemen *aan het bestaande bewind* reeds een kardinale fout, die betekende dat men, al was het dan slechts terwille van ogenblikkelijke doeleinden, de staat accepteerde als een instrument, dat de strijd tegen een zogenaamd gemeenschappelijke vijand (en nog wel in het belang van de arbeiders!) zou kunnen organiseren.

Aan de sabotage der anarcho-syndicalistische fronten heeft het ministerialisme geen einde gemaakt; zij is doorgedaan en door de communisten gebruikt als middel om de milicianos te dwingen tot aanvaarding der contrarevolutionaire militarisering, die overigens ook met instemming der anarchistische ministers is doorgevoerd.

En hoe weinig de ministeriële praktijk erin geslaagd is controle op de militaire organisatie te verkrijgen, heeft de val van Barcelona bewezen. De verdediging van deze stad en van geheel Catalonië was verwaarloosd zonder dat de arbeidersmassa's het wisten. Toen onze mensen het door kregen en tot hun oude beproefde methoden der revolutionaire oorlogvoering wilden terugkeren, was het te laat en ontbraken hun daartoe de middelen.

De Persdienst der IAA heeft zonder kritiek de feiten weergegeven, maar deze feiten zijn welsprekend genoeg. Wij lezen

daarin:

De Santillán legt er in zijn verslag de nadruk op, dat de ineenstorting in Catalonië veel minder een militair dan wel een politiek karakter droeg. Want men hield in Catalonië op te vechten, men trok zich nog slechts terug, en wel onder bevel van de communistische officieren. En de ineenstorting was een ineenstorting tengevolge van de politiek, die onder communistische invloed door Negrín werd gevoerd. Herhaaldelijk hebben onze kameraden bij de regering voorstellen ingediend, maar altijd met negatief resultaat. Nu werd de tijd rijp voor het grote offensief, dat Franco aan het Catalaanse front voorbereidde. Onze kameraden dienden bij Negrín nieuwe voorstellen in. Hij verwaardigde zich niet hierop te antwoorden. Binnen het leger werd de neiging tot ontbinding en demoralisering voortdurend sterker. Op economisch gebied heerste de chaos. Er bestonden een bureaucratie en een apparaat voor de 'openbare orde', die een groter aantal mensen omvatten dan de strijdende legers aan het front. Weer gingen onze kameraden tot nieuwe maatregelen over. Zij waren bereid een paar duizend betrouwbare en vastbesloten kerels te bewapenen om deze achter de linies van de tegenstander te smokkelen, ten einde achter diens rug een guerilla te ontketenen en sabotage toe te passen.

Op dezelfde wijze wilde men ook in Marokko optreden. De regering behoefde slechts de vereiste middelen en wapenen ter beschikking te stellen. Onze kameraden wilden het hele risico voor de gevaarlijke opdracht op zich nemen. Maar zij kregen van de regering geen antwoord. Het offensief naderde. Onze kameraden onderzochten de toestand aan het front. De demoralisering nam op gevaarlijke wijze toe. De versterkingen waren ondeugdelijk, de beste beroepsofficieren met een anti-fascistisch verleden, die sedert de 18de juli aan de kant van het volk hadden gestreden, waren verdrongen door twijfelachtige elementen of geïsoleerd. Op een goede dag vroeg een groep van onze kameraden bij de regering passen aan om naar China te kunnen gaan en daar tegen het fascisme te strijden, daar het hun niet vergund was, dit in Spanje te doen. Eindelijk riep de regering de vertegenwoordigers van de organisaties en partijen bij elkaar. Eindelijk! Negrín sprak over het offensief van het vorige jaar aan de Ebro en verklaarde, dat de regering maatregelen had genomen om het te verwachten offensief van Franco tot stilstand te brengen. Hij trakteerde de aanwezigen op champagne. Onze gedelegeerden verwijderden zich met een koele buiging. Het lichtzinnige optimisme der regering

verontrustte hen in de hoogste mate.

De toestand werd catastrofaal. Onze kameraden eisten naast de officiële oorlogvoering tevens de toepassing van de in Spanje zo vaak aangegrepen guerilla-oorlog, alsmede een krachtig optreden in het achterland van Franco. Er was niets te bereiken. Alles bleef bij het oude. Men bleef oost-indisch doof voor alle waarschuwingen. De Persdienst vervolgt dan:

Zo begon het offensief, en de voorspellingen van onze kameraden werden maar al te zeer bewaarheid. Het leger streed niet, maar trok zich terug en liet de wapens op het slagveld achter. Een uitzondering vormden alleen de troepen, die uit aanhangers der libertaire beweging bestonden! Daar evenwel het opperbevel zich ook daar als regel in handen van communisten bevond, nam de ontbinding catastrofale afmetingen aan.

Enkele anarchistische groepen eisten — zo vermeldt de Persdienst der IAA verder — dat men tot iedere prijs Tarragona zou houden. Men gaf hun bevel zich terug te trekken. En de Persdienst vervolgt: Men had Barcelona nog.

Men kon zich in het industriegebied om Barcelona vastbijten. Men kon van Barcelona een tweede Madrid maken. Het bleek echter, dat de militaire leiding nergens op had gerekend. Men had geen behoorlijke versterkingen aangebracht om de vijand te kunnen ophouden en weer in het land te kunnen wortelschieten. In ieder geval stroomde het leger verder naar Barcelona. Maar ook daar bleef het niet. Er werd niets gedaan om Barcelona te verdedigen. De troepen kregen bevel zich verder terug te trekken. De pogingen en oproepen van onze kameraden om in Barcelona weerstand te bieden, vonden geen weerklank.

Ik zal niet verder citeren. Men kan dit alles uitvoerig nalezen in *De Syndicalist* van 22 april jongstleden. Het aangehaalde is voldoende om de conclusie te rechtvaardigen, die ik wil trekken. Vast staat immers, dat in de tragische dagen van de val van Barcelona de legerleiding volkomen en de regeringslegers zelf voor een goed deel volkomen onbetrouwbaar waren. Betrouwbaar was de proletarische massa, althans voor zover haar vertrouwen niet volkomen was ondermijnd door de fascistische praktijken in het anti-fascistische Spanje. In juli

1936 had deze massa het initiatief in de strijd en was de leiding in handen onzer syndicaten. Thans stonden de massa en de syndicaten machteloos. Zij beschikten niet over de wapenen, niet over de militaire formaties en werden door de catastrofale situatie van Barcelona en in Catalonië evenzeer overvallen en verrast als de gehele wereld buiten Spanje.

Vastgesteld moet worden dat de tactiek van de CNT om aan de regering deel te nemen, volkomen heeft gefaald. Ik volsta niet met te constateren, dat deze deelname in strijd was met onze theorieën. Ik stel vast, dat de Spaanse kameraden de doeleinden, die hun met het doen van deze concessie voor ogen stonden, geenszins hebben bereikt, zodat die concessie volmaakt nutteloos en dus onjuist is geweest. Niet de concessie, maar de theorie is door de Spaanse feiten gerechtvaardigd. De gebeurtenissen in Spanje geven ons geen enkele aanleiding af te wijken van ons anti-parlementaire standpunt, noch van het standpunt, dat strijd tegen het fascisme niet aan de zijde van de burgerlijke staat, van democratische regeringen of op kapitalistische grondslag zegevierend kan worden gevoerd.

4

In hun strijd tegen het fascisme hebben de kameraden van de CNT-FAI zonder twijfel gehandeld in strijd met de anti-militaristische beginselen. Niet echter, zoals velen hier te lande geloven, omdat zij het 'georganiseerde geweld', doch omdat zij de militarisering hebben aanvaard. Het eerste is niet, het laatste is wel met onze beginselen in strijd. De beginselverklaring der IAA laat hieromtrent geen twijfel open. Zij zegt:

Hoewel de syndicalisten tegenstanders zijn van ieder georganiseerd geweld in handen van welke revolutionaire regering ook, ontkennen zij niet, dat de beslissende fasen van de strijd tussen het kapitalistische heden en de vrije communistische toekomst zich niet zonder botsingen zullen voltrekken. Zij aanvaardden daarom het geweld als verdedigingsmiddel tegen de geweldsmethoden der regerende klassen in de strijd voor de bezetting van de bedrijven en van de grond en bodem door het revolutionaire volk. Evenzeer als de onteigening der bedrijven en van het land door de revolutionaire economische arbeidersorganisaties praktisch

moet worden doorgevoerd en in de banen der sociale revolutie geleid, mag ook de verdediging der revolutie niet worden overgelaten aan een bepaalde militaire of aan enige andere organisatie, die buiten de economische groeperingen staat; zij moet veeleer worden toevertrouwd aan de massa zelf en haar economische organisaties.

Het is zonder meer duidelijk, dat de IAA de noodzakelijkheid van 'georganiseerd geweld' erkent, een standpunt dat op het IAA-congres van 1935 met de grootst mogelijke meerderheid is gehandhaafd. Maar de militarisering was ongetwijfeld in strijd met de beginselen der IAA, want zij betekende dat de verdediging van het revolutionaire Spanje werd toevertrouwd aan een bepaalde militaire organisatie buiten de economische groeperingen om, zij betekende: aanvaarding van het georganiseerd geweld in handen ener regering.

Dat de militarisering in Spanje een rechtstreeks uitvloeisel was van de aanvaarding van het geweld wordt in Holland vaak zonder meer aangenomen, maar is bepaald onjuist. Er werkten heel andere oorzaken. De Spaanse kameraden verkeerden in een dwangpositie door de afhankelijkheid van de Russische wapens en de sabotage, welke daarmede werd bedreven. Of het inderdaad niet mogelijk zou zijn geweest elders dan in Rusland voor goud wapens te krijgen, kan hier buiten beschouwing worden gelaten. Onze kameraden waren ervan overtuigd, dat Spanje voor wapens op Rusland was aangewezen, en niet zij hadden daarover de controle.

In het laatste ligt ook de sleutel voor de verklaring der militarisering. De beginselverklaring der IAA wil de organisatie der militaire verdediging toevertrouwd zien aan de massa zelf en haar economische organisaties. Maar om dit mogelijk te maken, moet ook de macht in handen der massa en van haar economische organisaties zijn.

De eerste voorwaarde daartoe is de zegevierende Revolutie en de afschaffing van de staat. Aan beide voorwaarden is in Spanje niet voldaan. De Revolutie was niet integraal, de staat is gehandhaafd. De kameraden, samenwerkende met 'marxistische' en burgerlijke partijen, namen zelf zitting in de regering, zoals wij in het vorige artikel hebben gezien. Hoe kon het anders dan dat nu ook de gewapende verdediging tegen het

fascisme in handen der regering was? De kameraden hadden er juist zitting in genomen om er controle op te krijgen. Maar een gewapende macht in handen van welke regering ook, is steeds militaristisch. De Spaanse regering en de politieke partijen waren geen voorstanders der militarisering uit noodzaak, maar uit beginsel. Hun doel is immers door middel van het militarisme macht te hebben óver en tégen het volk.

De wezenlijke oorzaak der militarisering in Spanje lag in het feit, dat niet alle macht in handen van de boeren, arbeiders en soldaten is gekomen, doch in plaats daarvan de staatsmacht gehandhaafd bleef.

Hierover moest feitelijk onder anarchisten geen verschil van mening mógelijk zijn. De vraag, of georganiseerd geweld in handen van het revolutionaire volk tengevolge van de eisen der militaire techniek toch tot militarisering zou hebben geleid, is in Spanje niet beantwoord, want dit geweld wás niet in handen van de arbeidersmassa's en haar eigen organisaties, doch van de regering en de staat.

Hing de militarisering dus volkomen samen met de gehele in Spanje door de kameraden aanvaarde politiek en was zij daarvan een onvermijdelijk uitvloeisel, zij is door verschillende vooraanstaande figuren in de CNT ook als zodanig verdedigd. Zij voerden als argumenten voor hun standpunt aan, dat de strijd spoedig van karakter veranderde. De gevechten in de straten maakten plaats voor de strijd in het open veld, die andere eisen stelt. Eenheid van optreden was een vereiste tegenover de legers van Franco, die voortdurend terrein wonen. De campagne tot het instellen van een Nationale Raad van Verdediging vond buiten de eigen kringen nergens weerklank. De toestand aan de fronten was bedenkelijk. Madrid werd bedreigd. De legers van Franco rukten iedere dag verder op. Het enthousiasme der massa's liep terug. Tegenover de goed gedisciplineerde fascistische legers, aldus onze kameraden, is een methodisch en gedisciplineerd optreden der revolutionaire legers een eerste vereiste. Daaraan ontbrak veel. Discussies over de te volgen methodes verzwakten het front.

In de kringen der IAA zijn ook deze opvattingen onderworpen aan ernstige kritiek, die wij vroeger reeds in *De Syndicalist* uitvoerig hebben medegedeeld.

Deze kritiek ziet de oorzaak der gevolgde tactiek in de omstandigheid, dat de juli-revolutie de regeerders in de staat niet heeft weggejaagd. Dan zou de oorlogvoering in handen der Revolutie zijn geweest. Oorlog en revolutie zijn niet te scheiden, omdat het syndicalisme slechts één oorlog aanvaardt: de revolutionaire oorlog, dat wil zeggen de verdediging van de Revolutie. Er is geen andere mogelijkheid om het fascisme te overwinnen dan de Sociale Revolutie. De leiding van de oorlog in handen te laten van burgerlijken, sociaal-democraten en stalinisten betekende de Revolutie bloot stellen aan het gevaar, om niet te zeggen de zekerheid van verraad, omdat dezen niet de Revolutie, doch een burgerlijk-kapitalistische staat als doel van de oorlog stelden.

Indien inderdaad het enthousiasme der eerste dagen later is ingezonken, dan is dat ongetwijfeld doordat het volk zelf de zaak niet in handen had. Het volk moet er verzekerd van kunnen zijn, dat het de oorlog voert voor zijn *eigen belang* en niet voor andere doeleinden wordt misbruikt. Dat is de grote kracht van iedere revolutionaire oorlog.

Het is volkomen onjuist om van de 'goed gedisciplineerde' legers van Franco te spreken alsof deze een navolgenswaardig voorbeeld zouden vormen. De discipline der militaristische legers berust op de revolvers der officieren en de mitrailleurs achter de soldaten. Elke gewapende macht, die georganiseerd wordt op de wijze der militaristische legers, zal nooit een wapen in handen van het volk zijn, maar zich altijd weer *tegen* het volk keren.

Het is voorts een vergissing te menen, dat de op militaire discipline berustende legers in een revolutionaire strijd de grootste kracht zouden kunnen ontwikkelen. In zulke legers wordt de revolutionaire spankracht gedood. Van de zijde der Russische kameraden is gewezen op het voorbeeld van Petrograd, dat door de bewapening der arbeiders en niet door het Rode Leger tegen de bedreiging door Joedenitsj is gered.

Wat zeggen nu de ervaringen in Spanje opgedaan ten aanzien van de militarisering? Het feit, dat de burgeroorlog ten slotte is verloren, kan niet zonder meer als een gevolg der militarisering worden beschouwd. Er is immers geen enkel bewijs dat men er, gezien de geweldige overmacht van Franco,

zonder de militarisering wel in geslaagd zou zijn het Spaanse fascisme te verslaan. Maar wel is leerzaam de wijze, waarop de strijd ten slotte geëindigd is.

Inderdaad is de oorlogsleiding der regering en politieke partijen volkomen onbetrouwbaar gebleken, in de eerste plaats voor de Revolutie, maar bovendien voor de oorlogvoering tegen Franco. De terreur en de corruptie hunnerzijds hebben het elan der massa — hoe bewonderenswaardig dit ook is geweest — zonder twijfel ondermijnd. Zij voelde dat de juli-revolutie voor een groot deel teniet was gedaan door de kuiperijen en het geweld van Negrín en zijn stalinisten.

'Men kan niet ongestraft — aldus de Persdienst der IAA — jarenlang met een in wezen fascistisch politiestelsel regeren, men kan niet anti-fascistische boeren en arbeiders neerschieten, men kan niet alle bruikbare antifascistische officieren verwijderen en ze door van partijwege begunstigde nietsnutten vervangen. Men kan maar niet een groot aantal antifascistische soldaten uitmoorden enkel en alleen omdat ze behoren tot libertaire richtingen in de arbeidersbeweging, men kan dit maar niet een zekere tijd doen, zonder dat de massa's zich beginnen af te vragen, wat eigenlijk het verschil is tussen het regime van Negrín en het fascistische regime van Franco. Men kan niet op die wijze voortgaan, zonder demoralisering en ontbinding te veroorzaken en de strijdwil te ondermijnen. Het is deze demoralisering, die langzamerhand haar intrede deed en ten slotte tot de morele ineenstorting heeft geleid.'

Zonder twijfel is de voorspelling, dat een gedisciplineerd staatsleger zich altijd tegen het volk zal keren in Spanje door de feiten volkomen bevestigd. Men denke slechts aan de gewelddadige vernietiging der landbouwcollectieven in Aragon door de stalinistische overste Líster, die de boeren en arbeiders die zich ertegen verzetten, door zijn soldaten liet neerschieten.

Dat de op militaire discipline berustende legers in een revolutionaire strijd geenszins de grootste kracht ontwikkelen, hebben onze Spaanse kameraden tenslotte zelf zeer goed ingezien blijkens hun herhaalde aandrang om tot de guerillamethodes terug te keren door in het achterland van Franco en in Marokko te opereren.

Men herleze nog eens het tweede artikel der IAA over de nederlaag in Spanje (*De Syndicalist* van 15 april 1939) om te beseffen tot welke catastrofale toestanden de politiek van samenwerking der Spaanse kameraden met principiële tegenstanders en het goede vertrouwen, dat zij in hen hadden gesteld, hebben geleid.

Dat de Spaanse strijd gewonnen zou zijn indien de militarisering niet was ingevoerd, kan dus niet worden gezegd. Maar de wijze waarop en de omstandigheden waaronder de strijd verloren werd, bewijzen onomstotelijk, dat de militarisering aan die strijd geenszins ten goede is gekomen. Wat de tegenstanders der militarisering ertegen hebben aangevoerd is door de feiten woord voor woord bevestigd. Zij was een onderdeel, een onvermijdelijk onderdeel van een bepaalde politiek.

Door de aanvaarding van de militarisering hebben de Spaanse kameraden de anti-militaristische beginselen van het revolutionaire syndicalisme losgelaten. Zij hebben het gedaan in de verwachting daardoor de strijd tegen het fascisme krachtiger te voeren. Het is niet gelukt. Deze afwijking onzer beginselen heeft de strijd niet versterkt, doch verzwakt.

En zo is mijn conclusie, dat de Spaanse ervaringen geen aanleiding geven onze anti-militaristische beginselen los te laten, doch integendeel bewijzen dat zij, juist in de Revolutie, onverzwakt moeten worden gehandhaafd, wil de Revolutie beantwoorden aan haar wezenlijke doel: de bevrijding der arbeidersklasse en der gehele Mensheid.

5

Het is niet nodig afzonderlijke artikelen te wijden aan de politiek van samenwerking met andere partijen en de aanvaarding van centralistische staatsorganen in de plaats van de federalistische organen, die in de eerste dagen der Revolutie waren geboren. Evenals trouwens het ministerialisme en de militarisering vloeien zij voort uit het standpunt der CNT met betrekking tot de Revolutie, dat de kern uitmaakt van haar gehele politiek.

Onmiddellijk na het uitbreken der Revolutie, op 20 juli 1936, gaf een voltallige vergadering der gewestelijke federaties en plaatselijke arbeidssecretariaten van Catalonië 'zonder

zich te laten meeslepen door de gebeurtenissen van het ogenblik of zich te laten bedwelmelen door de snelle en definitieve overwinning, die de burcht in onze handen had gebracht', de volgende parolen uit: 'De steden en provincies van Spanje te veroveren, die in handen van het fascisme waren.' 'Geen vrij communisme.' 'De eerste taak is, de vijand te verslaan waar hij wordt aangetroffen,' en zij stelde voor een organisatie te stichten, die alle antifascisten zou kunnen verenigen.

Ongeveer veertien dagen later, in het begin van augustus 1936, kwam de CNT, in een nationaal plenum van gewestelijke federaties bijeen. Hier werd hetzelfde besloten wat het gewest Catalonië op 20 juli had aanvaard: 'Geen libertair communisme. Onze eerste plicht is de fascistische legers te verslaan.'

Onze kameraden maakten dus een scheiding tussen de oorlog tegen het fascisme en de Revolutie. Zij stelden de oorlog op de voorgrond, en sloten voor het voeren van de oorlog compromissen met politieke partijen, die vijandig tegenover de Revolutie stonden.

De argumenten der Spaanse kameraden ten gunste dezer politiek hebben wij vroeger als eens weergegeven. In het kort laten wij ze nog eens volgen. Hoewel het vaststaat, zo zegden ons de Spaanse kameraden, dat zonder de Spaanse anarcho-syndicalistische beweging Franco in Spanje gezegevierd zou hebben, zoals Hitler heeft gezegevierd in Duitsland, zo betekent dit niet, dat de CNT definitief het fascisme zou kunnen uitroeien en de Sociale Revolutie doorvoeren zonder de hulp van anderen. De CNT is de machtigste arbeidersbeweging in Spanje, maar niet de enige. Niet alle arbeiders zijn bij de CNT aangesloten. Deze beheerst niet het gehele politieke en economische terrein in Spanje. Naast haar bestond de moderne vakbeweging, georganiseerd in de UGT, die ook een beduidend aantal leden telde, en zich in min of meer revolutionaire richting begon te ontwikkelen. De revolutionaire opstandsbewegingen van 1931 tot 1934 zijn verloren gegaan doordat in deze bewegingen de arbeiders niet schouder aan schouder stonden. Weliswaar was het de CNT die in juli 1936 de spits afbeet en zegevierde, maar ook anderen aanvaardden de strijd tegen Franco. Indien de CNT-FAI zich tegenover deze antifascistische sectoren had geplaatst, zou dit onderlinge strijd

hebben betekend, waarvan slechts Franco had kunnen profiteren. Waar de CNT, ook in Catalonië, niet alle arbeiders omvatte, had de Sociale Revolutie slechts consequent doorgevoerd kunnen worden door middel van een dictatuur der CNT, die wij als anarcho-syndicalisten verwerpen.

De kameraden van de CNT wezen voorts op de moeilijkheden als gevolg van het feit, dat het revolutionaire Spanje een oorlog tegen het fascisme had te voeren. Een andere moeilijkheid lag in het feit, dat de Revolutie tot Spanje beperkt bleef. Bij doorvoering der Revolutie, afzetting der republikeinse regeringen, opheffing van de staat, vreesden zij de vijandschap der democratische regeringen van Frankrijk en Engeland.

Van begin af aan is tegen de opvattingen stelling genomen in kringen der IAA. In deze kringen zag men juist in het prijsgeven van de Sociale Revolutie de oorzaak, dat allerlei partijen en personen, die in juli 1936 niet of nauwelijks te vinden waren, daarna met hun chicanes en chantage onze kameraden tot retireren konden dwingen. Naar het oordeel dezer kringen ontwikkelden de Spaanse kameraden over de Revolutie geheel nieuwe theorieën, die wij nooit hebben gehuldigd. Immers: iedere Revolutie had tot dusverre een gewapende strijd te voeren, iedere Revolutie was een burgeroorlog. Het zou heel mooi zijn, als de Revolutie internationaal kon zijn, maar de historie leert, dat zij altijd in één land begint, waar op een gegeven ogenblik de omstandigheden er rijp voor zijn. Juist de consequente doorvoering van de Revolutie in Spanje zelf zou de eerste voorwaarde zijn geweest om revoluties in andere landen mogelijk te maken. Een zegevierende revolutie prikkelt tot navolging.

Burgeroorlog, gevaar voor buitenlandse inmenging, het niet in één beweging georganiseerd zijn der gehele arbeidersklasse en het nationale karakter, dat zijn om zo te zeggen de normale omstandigheden voor iedere Revolutie. Als op grond van deze omstandigheden de anarchistische beginselen niet zouden kunnen worden doorgevoerd, dan zou dat in géén enkele revolutie mogelijk zijn en zouden die beginselen dus onjuist zijn.

Maar deze opvatting moet ten sterkste worden bestreden. De moeilijkheden, waarvoor onze Spaanse kameraden zich geplaatst zien, hadden integendeel alleen voorkomen kunnen

worden door in juli de Sociale Revolutie consequent door te voeren. De Spaanse kameraden vergissen zich wanneer zij menen, dat dit een dictatuur zou hebben meegebracht. Het gevaar voor een dictatuur bestaat juist nu, en had alleen door de Revolutie voorkomen kunnen worden.

In juli 1936 stond in Catalonië de gehele arbeiderklasse, om zo te zeggen de gehele bevolking, achter de CNT-FAI. Spontaan gingen in en buiten Catalonië de arbeiders en boeren ertoe over de bedrijven en de bodem te bezetten; dat deden niet alleen de leden van de CNT, maar ook de overige arbeiders. De consequente doorvoering van deze beweging zou ertoe geleid hebben, dat de volledige macht in handen was gekomen van alle producenten, georganiseerd volgens de bedrijven. Geen enkele arbeider of intellectueel die deelneemt aan het productieproces zou zijn uitgeschakeld. Dat was geen dictatuur over het volk geweest, maar de heerschappij van het volk.

De handhaving van Companys en Azaña was een fout. Het eerste werk van iedere, zelfs van onbetekenende en van zuiver politieke revoluties is steeds geweest het oude regime te verjagen. Geen revolutie kan zich voltrekken in samenwerking met of onder leiding van de heersers van gisteren. Ook met de handhaving van deze tegenstanders der Revolutie zal men de zogenaamde democratische staten niet aan zijn zijde krijgen; zij zullen veeleer samenwerken om de Revolutie te worpen.

Wij zijn tegenstanders van de dictatuur, van welke organisatie ook. Maar dit standpunt brengt allerm minst mede, dat men in de Revolutie een plaats zou moeten inruimen voor de politici en de politieke partijen. Integendeel, dit betekent juist het gevaar scheppen van een dictatuur. Want het wezen van de politieke partij bestaat in gezag en dictatuur. Elke partij is een vereniging van personen, die geen ander doel nastreven dan het voor zich veroveren van groter invloed en macht, dan hun krachtens hun plaats in het productieproces toekomt. Zij stelt zich ten doel verovering van macht boven en over de arbeiders. En juist omdat wij tegen dictatuur zijn, moeten wij onder de leuze 'alle macht aan de arbeiders en hun syndicaten' de politieke partijen uitschakelen.

Dat de CNT alleen de Revolutie niet kon doorvoeren of alléén de strijd tegen Franco niet kon voeren, is juist. Beide zijn de taak van de *gehele* arbeidersklasse, die in de Sociale Revolutie de macht in handen neemt en daartoe in juli bereid was. Het had moeten gebeuren over de hoofden van alle burgerlijke elementen, de regeerders, de politieke partijen heen, dóór alle producenten.

Wat wij hierboven weergeven is geen kritiek 'achteraf' — achteraf heeft men gemakkelijk praten — neen, het is kritiek, die in de jaren 1937 en 1938 reeds is uitgeoefend door militanten uit verschillende secties van de IAA. Reeds toen hebben zij er op gewezen, dat van de democratische regeringen nooit de minste steun te verwachten is voor een wezenlijke strijd tegen het fascisme. In plaats van enig vertrouwen in deze regeringen te stellen, hadden de Spaanse kameraden door middel van de consequente Revolutie een beroep moeten doen op de revolutionaire sentimenten van de arbeidersklasse buiten Spanje.

De strijd tegen het fascisme kan alleen afdoende worden gevoerd door middel van de Sociale Revolutie. Zij alleen kan het volk de kracht geven om de strijd vol te houden en te winnen. Zonder Revolutie kan het resultaat niets anders zijn dan een kapitalistisch staatsregime, dat ten slotte overal een openlijk of bedekt fascistisch karakter aanneemt.

Tot zover de kritiek, die reeds twee jaren voor het tragische einde op de in Spanje gevolgde politiek werd uitgeoefend.

6

Mijn vorige artikel was gewijd aan de houding die de CNT reeds in juli 1936 ten opzichte van de Revolutie had ingenomen. Haar verdere politiek in Spaanse burgeroorlog was de onvermijdelijke consequentie van deze houding. Eenmaal de Revolutie voor het vrije communisme afgewezen hebbende, werd zij in een bepaalde richting gedwongen, in de richting die zij is gegaan, omdat er geen andere weg open bleef, tenzij de CNT op een gegeven ogenblik met haar in juli 1936 ten opzichte van de Revolutie ingenomen standpunt zou hebben gebroken. Zij heeft dat niet gedaan, ook niet in mei 1937. Zo heeft deze houding de grondslag gevormd der gehele CNT-

politiek van 1936 tot 1939 en hebben de gebeurtenissen zich ontwikkeld zoals zij zich, krachtens die houding, wel moesten ontwikkelen.

Een zeer heldere kritiek op het standpunt der CNT ten opzichte van de Revolutie en de antifascistische oorlog tegen Franco is uitgesproken door onze Russische kameraad Alexander Schapiro in *De Syndicalist* van 14 mei 1938. Het was echter niet toen en ook niet daar, dat Schapiro, die in de Russische Revolutie zulke belangrijke ervaringen had opgedaan, ze heeft doen horen. Het lijkt mij van belang een deel van zijn artikel hieronder nog eens af te drukken en wel om verschillende redenen.

De beëindiging en de afloop van de strijd in Spanje stellen het artikel in een nieuw licht. Wat toen nog als pessimisme van de schrijver kon worden gezien, is thans helaas realiteit gebleken.

Velen zijn al te spoedig klaar geweest om hun conclusies uit de Spaanse Revolutie te trekken. De een oordeelde, dat de gewapende strijd zelf de oorzaak der mislukking was. Een ander putte uit de Spaanse gebeurtenissen een nieuw bewijs, dat een goed doel (revolutie, bevrijding) niet met slechte middelen (geweld) kon worden gediend. Een derde meent, dat wij uit Spanje toch de les moeten trekken, dat wij aan politiek moeten gaan doen, aan parlementaire politiek wel te verstaan. Een vierde concludeert uit de Spaanse Revolutie, dat men er zonder een zekere dictatuur niet komt. Al deze conclusies betreffen de strijdmiddelen en de methodes der Revolutie. Maar het fundamentele feit is, dat deze Revolutie zelf niet consequent is doorgevoerd, dat zij is geremd, dat zij is achteruitgeschoven voor een ander doel, namelijk de antifascistische oorlog, te zamen gevoerd met de 'democratie'. En nu is het duidelijk, dat waar de Revolutie zelf bewust en met een bepaald, zij het op zichzelf eerlijk bedoeld, oogmerk op de achtergrond is geschoven, men haar verloop, mislukking en einde niet kan verklaren uit de strijdmiddelen en methodes der Revolutie, want die zijn tenslotte van secundaire aard. Anders gezegd: wanneer een revolutionaire en strijdende arbeidersbeweging ten gunste van een doel, dat haar belangrijker of tenminste dringender lijkt de Revolutie op het tweede plan

plaatst, wanneer zij andere belangen dan die van de Revolutie hoger stelt, dan is het duidelijk dat dáárdoor de positie en het lot der Revolutie zijn bepaald en niet door de keuze van strijdmiddelen en methodes, waarover binnen het raam der Revolutie verschil van mening bestaat. Want welke revolutionaire strijdwijzen en tactiek ook waren toegepast, gewelddadig of lijdelijk verzet, politieke dictatuur of geen dictatuur, aan de positie van de Revolutie, die terwille van de anti-fascistische oorlog en de eenheid in die oorlog op de achtergrond was geschoven, had dat niets meer kunnen veranderen. Revolutionairen, die over bepaalde revolutionaire strijdwijzen en methodes onderling discuten, zullen het toch eens zijn over het gemeenschappelijke uitgangspunt, dat de Revolutie moet zegevieren en, ten einde te zegevieren, allereerst in volle consequentie moet worden doorgevoerd. Wij weten nu, dat dit in Spanje *niet* is gebeurd. Dat is het fundamentele feit en op dat feit valt de nadruk in Schapiro's artikel, waarvan wij hier een gedeelte laten volgen.

Hoe kan men — zo vraagt Schapiro — een vrije maatschappij opbouwen als men begint met te besluiten om zich in een gemeenschappelijk front te binden aan de politieke tegenstanders van een zodanige maatschappij? Toen zij voor dit probleem gesteld werden, hadden onze Spaanse kameraden uit de geschiedenis van de revoluties, en vooral uit de zeer recente geschiedenis van de Russische Revolutie van 1917, een nuttige les kunnen trekken: Als het gaat om een *revolutie*, dat wil zeggen om het vernietigen van een regime, ten einde in de plaats daarvan een nieuw regime op te bouwen, dan *kan er geen sprake zijn van compromissen of overeenkomsten* met ideologische tegenstanders van het nieuwe regime of met politieke verdedigers van het regime dat men vernietigt, zelfs indien deze compromissen of overeenkomsten *noodzakelijk schijnen* om een doel te verwezenlijken dat voor allen hetzelfde schijnt. De geestesgesteldheid van voorlopige compromissen draagt in zich de uiterst gevaarlijke kiem van het revolutionaire *défaitisme*. De ontwikkeling van de gebeurtenissen in Spanje heeft trouwens bewezen, dat dat gevaar zeer reëel is. Inplaats te proclameren dat de revolutie het doel is waarnaar wij streven, en dat wij de *Revolutie* zullen doorvoeren terwijl wij de burgeroorlog slechts beschouwen als het middel om dat doel te bereiken, hebben onze kameraden van de CNT, uit vrees dat zij in

het binnenland de 'republikeinse' en marxistische lichtgeraaktheid niet voldoende zouden ontzien en de Engelse en de Franse democratie aanstoot zouden geven, het beter gevonden de revolutie op de achtergrond te dringen, in de hoop dat men, als de oorlog maar eenmaal ten einde was, de revolutie weer zou kunnen *opnemen* op het punt waar men haar vrijwillig tot staan had gebracht. En als wij over revolutie praten, bedoelen wij daarmee, wel te verstaan, de revolutie die als uiteindelijk doel en bekroning heeft de verwezenlijking van het libertaire communisme.

Dit parool, dat door de CNT was gelanceerd — 'geen libertair communisme' — betekende dus voor de anarchisten dat de *oorlog tegen het fascisme* op de voorgrond werd geschoven en, of men het wenste of niet, *doel werd op zichzelf*, en niet een *incident* in de ontwikkeling van de Sociale Revolutie.

Door die dubbele tactiek van compromissen — het opschorten van de revolutie ten bate van een burgeroorlog die al heel spoedig een oorlog zonder meer werd, en het deelnemen aan de regering 'om de oorlog beter te kunnen voeren' — verzonk de CNT in het drijfzand van het loslaten harer beginselen, waardoor de geestdrift tot revolutionaire opbouw bij de arbeidersmassa's — bij de boeren en de arbeiders — slechts kon worden ondermijnd. Men herhaalde de fout van Kropotkin in 1914. Vóór de wereldoorlog had Kropotkin verklaard, dat in geval van oorlog de revolutie moest worden geproclameerd en dat deze tegen de binnendringende legers moest worden verdedigd. De dag na het uitbreken van de oorlog had Kropotkin in elk geval de schijn van een rechtvaardiging voor zijn houding, daar de revolutie was uitgebleven. In Spanje echter is de revolutie *niet* uitgebleven. Zij brak er uit bij het vallen van de eerste geweerschoten in de oorlog der fascistten. Men had de oprukkende zegevierende revolutie dus moeten *verdedigen* tegen de aanvallende legers, doch haar niet mogen remmen en tot stilstand mogen brengen door te verklaren, dat zij ongelegen kwam. Thans bewijzen de gebeurtenissen, dat de Spaanse Revolutie in een hachelijke positie verkeert, ondanks het antifascistische front. Misschien zelfs *dank zij* het antifascistische front, dat de grootste verwarring heeft gesticht en de revolutie onvruchtbaar en werkloos heeft gemaakt. De algemene toestand zou op het ogenblik zeker niet slechter zijn geweest, indien men het republikeinse regime zonder meer had weggevaagd en als men openlijk had verklaard, dat de revolutie optrok voor het libertaire communisme. De toestand zou gunstiger zijn geweest, zelfs indien de nederlaag op het oorlogsfront het werk van de wederopbouw tot stilstand had gebracht. Maar door dit werk

vrijwillig op te geven, enkel en alleen ten bate van de oorlog, heeft men de scheppingsdrang van het proletariaat van alle inhoud beroofd, van een proletariaat dat reeds door zijn eigen krachtsinspanning de dageraad van een nieuwe maatschappij zag gloren. Hoe meer men de revolutie in staat had gesteld zich uit te breiden en te verdiepen, hoe moeilijker het zou zijn geworden in geval van een nederlaag tot de oude toestand terug te keren. Maar nu die terugkeer is vergemakkelijkt door medestanders, die zeker de revolutie niet wensten, en die, door het feit dat ze aan de macht kwamen, *die wijzelf hun in de handen hebben geworpen*, langzaam en voorzichtig het hele werk van de dagen na 19 juli konden vernietigen, zal iedere militaire nederlaag ons onvermijdelijk terugbrengen tot de vroegere toestand, zo niet tot erger. De leuze 'eerst de oorlog' heeft zodoende door de deelname aan de regering het werk van de revolutie vernietigd.

Het volgende artikel zal bestemd zijn om aan de hand der feiten na te gaan, in hoeverre het verloop der gebeurtenissen in Spanje de opvattingen der CNT hebben bevestigd en in hoeverre zij de uitgeoefende kritiek rechtvaardigen.

7

In het vijfde en zesde artikel heb ik de houding van de CNT ten opzichte van de Revolutie weergegeven en melding gemaakt van de kritiek, welke daarop indertijd was uitgeoefend. Thans is het mijn taak na te gaan wat de praktijk ons te zeggen heeft ten aanzien dier beide standpunten.

Er is geen diepgaande studie nodig van de toestanden in het republikeinse Spanje voor dit aan Franco ten offer viel om te concluderen, dat deze toestanden allerminst ten gunste spraken van de door onze kameraden gevolgde politiek. Dat deze politiek Spanje voordelen heeft gebracht wat de houding der buitenlandse democratische regeringen betreft, kan men zeer zeker niet beweren. Terecht gewaagt Albert Jensen in de Persdienst van de IAA van het verraad der Franse Volksfront-regering onder Blum, wier eerste werk het is geweest de uitvoer naar Spanje te verhinderen van zelfs reeds vroeger besteld oorlogsmateriaal. Blum nodigde Engeland, Rusland, Italië en Duitsland uit zich bij deze wapenblokkade aan te sluiten, hetgeen tot de beruchte 'non-interventie' heeft geleid. Alle pogingen van de stalinisten en de burgerlijke partijen in

Spanje om de strijd in dit land te maken tot en te doen zien als een strijd voor de burgerlijke democratie en allerm minst voor de Sociale Revolutie, heeft niets veranderd aan de verraderlijke houding der democratische regeringen, die zich alle uitsluitend door het eigen staatsbelang en de kapitalistische belangen van het eigen land hebben laten leiden. Om het lot van het Spaanse volk, om zijn vrijheid en zijn recht heeft geen dezer regeringen zich bekommerd. Een zegevierende Revolutie in Spanje daarentegen zou het in juli 1936 gewekte enthousiasme bij de Europese arbeiders hebben versterkt, hen met nieuw geloof hebben vervuld en hun strijdkracht hebben verhoogd. Op de arbeidersmassa's in de democratische staten en niet op de democratische regeringen had de hoop gevestigd, de politiek gericht moeten zijn. Hun druk op de eigen regeringen ten gunste van Spanje zou slechts bereikt kunnen hebben wat door het naar achteren schuiven der Revolutie nooit verkregen kan worden. Maar ook wie pessimistisch is ten opzichte van hetgeen de Europese arbeiders in dit opzicht hadden kunnen doen of gedaan zouden hebben, zal moeten toegeven dat het offer van de concessies der CNT-FAI aan de Spaanse Republiek, aan de staat, om de sympathie te winnen der democratisch regeringen, niet slechts principieel onjuist was, maar ook tevergeefs is gebracht.

De CNT heeft van het handhaven en doorvoeren van een consequent revolutionair program afgezien om onderlinge strijd in het antifascistische kamp te voorkomen. Men moet helaas vaststellen, dat dit oogmerk niet is bereikt. Er was geen eenheid in het antifascistische kamp. Er was een schandelijke terreur van de zijde der stalinisten, zoals de lezers van *De Syndicalist* voldoende bekend is. Eenheid was er nauwelijks meer dan naar het uiterlijke. En zij kon slechts verkregen en gehandhaafd worden doordat onze mensen alles over hun kant lieten gaan. De stalinisten hebben Berneri en naar alle waarschijnlijkheid Durruti vermoord, zij hebben in de tragische meiweek tientallen, daarna duizenden van onze mensen vermoord. Onderlinge strijd in het antifascistische kamp kon alleen nog maar voorkomen worden doordat onze prachtige Spaanse beweging, die zich altijd tegen alle onderdrukking heldhaftig had verzet, dit alles over zich liet heengaan, niet

uit gebrek aan moed, doch terwille van de antifascistische oorlog tegen Franco. Wie eenmaal samenwerking met tegenstanders voor een bepaald doel aanvaardt, ontkomt niet aan zekere concessies. Maar men kan terwille van een samenwerking niet zijn kameraden laten vermoorden. Dat is geen concessie, doch overgave. Te goeder trouw en volkomen loyaal medewerkende tot de eenheid, zijn onze makkers het slachtoffer geworden van de machiavellistische praktijken hunner tegenstanders, en ten slotte konden zij niet terug zonder de schijn van de verantwoordelijkheid van onderlinge tweestrijd op zich te laden. In mei 1937 was nog een verandering mogelijk geweest, indien de uitdaging der communisten in Barcelona ware beantwoord met een nieuwe barricadenstrijd, waartoe de arbeidersbevolking der stad gereed stond, maar die de uitvoerende comité's niet aandorsten met het oog op het front. Terwille daarvan riepen zij op tot het staken van de strijd, tot eenheid.

Eenheid der Spaanse arbeiders in de strijd tegen Franco en voor de Sociale Revolutie was ongetwijfeld een noodzakelijkheid. Samenwerking van alle arbeiders, gemeenschappelijk optreden, zijn dat eveneens. Maar eenheid is iets anders dan een compromis met burgerlijke, socialistische en stalinistische partij-politici. De vereiste eenheid was er op 19 juli, toen de arbeiders gemeenschappelijk tegen de fascistten optraden en overgingen tot de onteigening van bodem en bedrijven, tot *comunismo libertario* of collectivisatie. Toen zegevierde de geest van het anarcho-syndicalisme, in die zin dat niet alleen de syndicalistisch georganiseerde arbeiders, maar ook de modernen tot eensgezinde en gelijkvormige actie overgingen. Toen ontstond de eenheid der Revolutie, die immers in diepste wezen bestaat in het eensgezinde en zelfstandige optreden der onderdrukte massa's. Had deze Revolutie ter wille van de strijd tegen Franco geremd mogen worden of had alles op 't spel gezet moeten worden om ze in het belang van die strijd in gans Spanje te doen zegevieren? Ziedaar de wezenlijke strijdvraag.

Het handhaven van staat en regeringen, het daarmee noodzakelijk gepaard gaande binnenhalen der politieke partijen waren de vernietiging der eenheid. Want daarmee begint het

gekuip om de macht. De Revolutie was de *voorwaarde* geweest voor de eenheid, de enig denkbare eenheid, namelijk die vanonderen op.

Wij hebben het argument gehoord, dat doorvoering der Revolutie betekend zou hebben: dictatuur van de CNT. Het is pas sedert de strijd in Spanje, dat een dergelijk argument wordt gehoord. Er zijn zelfs anarchisten of gewezen anarchisten, die er de conclusie aan verbinden dat wij een dergelijke dictatuur ook maar moeten aanvaarden. Het een is nog onjuister dan het andere. Wij zijn tegen dictatuur; óók van de CNT. Dictatuur is de dood van de Revolutie, ook als zij onzerzijds wordt uitgeoefend, ook als de CNT de macht over het Spaanse volk in handen zou hebben gekregen. Maar kan men volhouden, dat de doorvoering der Revolutie in Spanje, dat wil dus zeggen het in bezit en beheer nemen van de gehele bodem en van alle bedrijven in het gehele niet door Franco beheerste gebied, de verjaging van het oude regime, de vernietiging van de staat, de liquidatie van het kapitalisme, de decentralisatie der macht, een federalistische opbouw op de grondslag van de zelfstandigheid en zelfregering der eenheden aan de basis, een dictatuur zou hebben betekend? Het tegenovergestelde is waar: het zou de enige mogelijkheid zijn geweest ter voorkoming van de dictatuur. De voorspelling in *De Syndicalist*, dat juist de nu gevolgde tactiek tot dictatuur zou leiden, is helaas letterlijk uitgekomen. In Catalonië heerste een fascistische dictatuur nog vóór Franco er overwonnen had: de dictatuur der stalinisten.

Zo moet ook hier worden vastgesteld: de CNT is afgeweken van de IAA-beginselen zonder het doel dat zij zich daarbij voor ogen had gesteld, te bereiken. De praktijk in Spanje heeft niet de beginselen der IAA, doch wel de politiek der Spaanse kameraden in het ongelijk gesteld.

In een volgend, laatste artikel, zal ik mijn conclusies samenvatten.

8

Om te besluiten, wil ik een aantal conclusies trekken uit de Spaanse gebeurtenissen, die ik de kameraden ter discussie voorleg.

1. *Het anarcho-syndicalisme heeft als strijdbeweging der arbeidersklasse tegen het fascisme zijn onbetwistbare superioriteit bewezen boven alle politieke partijen.*

Ik bedoel dit niet in abstracto ten opzichte van de theorieën en de beginselen van het anarcho-syndicalisme, maar ook ten volle ten opzichte van onze Spaanse anarcho-syndicalistische beweging zoals zij concreet bestond: de CNT.

Alle grote arbeidersbewegingen zijn in de loop der jaren ondergegaan in de partijpolitiek en terechtgekomen bij staat en kapitalisme. Zij hebben geleid tot nieuwe vormen van heerschappij over de arbeiders. Zij zijn aangevreten door corruptie en alle andere zonden van kapitalisme, staat en politiek. Zij alle hebben zich machteloos getoond tot enig verzet tegen het fascisme. Zij zijn niet vernietigd door de kracht van het fascisme, maar hadden zichzelf reeds lang tevoren innerlijk te gronde gericht en hun wezenlijke waarde en kracht werden door het fascisme aan het licht gebracht.

Met de CNT was het heel anders gesteld. Als grote beweging heeft zij in de lange jaren van haar bestaan steeds haar karakter van onbedorven revolutionaire en socialistische arbeidersbeweging ongerept gehandhaafd.

Toen na de Spaanse verkiezingen in februari 1936 alle politieke partijen in en buiten Spanje de juichkreet aanhieven dat in dit land het fascisme verslagen was, begreep de CNT en met haar de FAI, dat dit onzin was en dat de strijd, die met de wapenen, niet lang op zich zou laten wachten. Op die strijd bereidde de CNT zich voor, moedig en bewust. Aan haar is het te danken, dat het Spaanse volk niet door het fascisme kon worden overrompeld, doch gereedstond tot de strijd, die het onder aanvoering van de CNT-FAI heeft geopend. Het is aan de Spaanse anarcho-syndicalistische beweging te danken, dat Franco niet heeft kunnen zegevieren in Spanje op de wijze als Hitler in Duitsland. Het blijft de onvergankelijke eer van onze Spaanse beweging, van de mannen en vrouwen der CNT, dat Spanje het eerste en voorlopig het enige land is geweest, waar de opmars van het internationale fascisme is gestuit op een verzet, dat zich bijna drie jaren heeft gehandhaafd en dat slechts gebroken is kunnen worden met behulp van buitenlandse legers en materiaal, door middel van uithongering en

barbaarse bombardementen. Geen kritiek — ook de onze niet — kan deze eer onzer Spaanse beweging teniet doen.

Wanneer ik dit uitdrukkelijk onderstreep, op de voorgrond stel in mijn conclusies, dan is dat niet om de Spaanse kameraden te verheerlijken en nog veel minder om de door mij uitgeoefende kritiek wat te vergulden. Het is omdat ik er twee gevolgtrekkingen aan wil verbinden:

a. Geen parlementair-politieke partij heeft het recht onze Spaanse beweging te critiseren met het air, dat zij het altijd wel beter heeft geweten.

b. Iedere conclusie uit de Spaanse gebeurtenissen ten gunste van parlementarisme, reformisme of partijdictatuur moet als onjuist worden afgewezen.

De ervaring heeft immers in de eerste plaats bewezen, dat alleen de anarcho-syndicalistische beweging haar revolutionaire daadkracht tegenover kapitalisme en fascisme heeft gehandhaafd. In de tweede plaats heb ik in de voorgaande artikelen uitvoerig betoogd, dat het loslaten onzer beginselen en theorieën de Spaanse strijd niet ten goede is gekomen en dat daarmee zelfs de beoogde beperkte doeleinden niet bereikt zijn geworden.

2. Het Spaanse anarcho-syndicalisme heeft op bewonderenswaardige wijze zijn revolutionaire taak vervuld voor wat betreft de overname van de bedrijven en de produktie.

In de laatste tientallen jaren is er in de revolutionaire literatuur herhaaldelijk op gewezen, dat 'de dag na de revolutie' het economische leven voortgang moet hebben. De revolutie moet brood hebben. Het Russische proletariaat is in dit opzicht belangrijk tekort geschoten. De Spaanse anarcho-syndicalisten hebben onmiddellijk na de 19de juli als iets volkomen vanzelfsprekends de bedrijven overgenomen en de produktie georganiseerd overeenkomstig de bijzondere behoeften van het ogenblik. Dat daarbij ook fouten zijn gemaakt, spreekt vanzelf. Dat het ene bedrijf in revolutionair opzicht verder ging dan het ander was, gezien de voorwaarden en de inzichten der in elk bedrijf werkzame arbeiders, evenzeer onvermijdelijk. Maar op initiatief van de CNT zijn de Spaanse arbeiders er op bewonderenswaardige wijze in geslaagd vanonderen op

een federatief georganiseerd economisch stelsel van produktie op te bouwen, dat onder vernietiging van vele oude vormen het economische leven feitelijk in het geheel niet heeft onderbroken. In dit opzicht heeft de Spaanse Revolutie meer gepresteerd en beter werk geleverd dan enige voorgaande. Het staat vast, dat geen politieke partij door middel van staat en dictatuur op dit gebied had kunnen verrichten wat de spontaan en zelfstandig handelende *miljoenen* arbeiders met hun syndicaten tot stand hebben gebracht. Voor zover zij op dit terrein tekort zijn geschoten, met name voor wat het feit betreft, dat na het begin een teruggang is ingetreden, moet dit mijns inziens worden toegeschreven aan de omstandigheden, die ik in mijn derde conclusie zal neerleggen.

3. In politiek opzicht is het Spaanse anarcho-syndicalisme tekort geschoten. Op dit terrein ligt de grondoorzaak van alle gemaakte fouten.

De bewijzen voor het eerste deel dezer stelling zijn in de voorgaande artikelen voldoende aangevoerd. De vraag rijst echter, waaraan het geconstateerde tekort moet worden toegeschreven. Waarom hebben de Spaanse kameraden de Revolutie niet consequent doorgevoerd? Waarom hebben zij de regeringen niet verjaagd, de staat niet vernietigd, niet alle macht gepoogd in handen der arbeiders te leggen? Het komt mij voor, dat de diepere oorzaken andere zijn dan de redenen, die de Spaanse kameraden zelf daarvoor aanzien. Het komt mij voor, dat de Spaanse kameraden de verantwoordelijkheid voor de consequente revolutie niet hebben aangekund. Ik zeg niet: aangedúrfd. Want zeker heeft het hun noch aan revolutionair radicalisme, noch aan individuele en collectieve moed ontbroken.

Maar de radicale vernietiging van de staat en zijn instanties zou hen voor taken en functies hebben gesteld, waartegen zij zich niet opgewassen voelden. Het is mijn overtuiging, dat zij er daarom voor zijn teruggeschrokken.

Wanneer de staat was vernietigd en de regeringen waren verjaagd, zou Spanje zijn gebleven en daarmee de verhouding van het Spaanse volk tegenover de andere volkeren en staten, dat wil zeggen de buitenlandse politiek. Welk lichaam zou deze hebben te leiden? Op welke wijze moest het tot stand

komen? Op welke wijze moest de verantwoordelijkheid van de, laat ons zeggen, 'Raad voor buitenlandse aangelegenheden' tegenover de syndicaten worden georganiseerd?

Vernietiging van de staat betekent ontbinding van de politie. Maar de maatschappij, en ook de Revolutie, hebben een taak tegenover misdadigers en overtreders. De behoefte bestond aan controle der fascistten en andere contra-revolutionaire elementen. Censuur werd nodig geoordeeld op brieven. Het is duidelijk, dat men dit alles niet kan overlaten aan het syndicaat der politie-agenten. De oude politie kan men daarvoor ook niet gebruiken. Voor de aanhangers van staat en partijdictatuur is deze zaak gemakkelijk genoeg. Zij nemen de bestaande instellingen eenvoudig over, 'zuiveren' op zijn best de leiding, maar revolutioneren ze niet en spoedig verworden die instellingen dan weer tot organen der contra-revolutie.

Voor ons is het probleem minder eenvoudig. De staat en zijn organen vervullen een aantal functies, die niet onvervuld kunnen blijven, die ook niet op de oude wijze kunnen worden voortgezet, maar waarin de Revolutie heeft te voorzien op een wijze, die overeenstemt met haar wezen en haar doeleinden. Op die taak waren de Spaanse kameraden niet voorbereid, noch theoretisch, noch praktisch. Dit geldt echter niet de Spaanse kameraden alleen. Onze gehele Internationale heeft zich weinig of niet beziggehouden met de vraag, op welke wijze het hier liggende probleem door ons moet worden opgelost. Doordat de kameraden op deze vraag evenmin het antwoord wisten, zijn ze ertoe gekomen de staat te handhaven en hun toevlucht te zoeken bij de oude regeerders. Daaruit is, naar ik het zie, al het andere voortgekomen. Daardoor moesten zij, om althans enige invloed te hebben, zelf in de regering treden, waar zij echter de gevangene van hun ministerie werden zonder dat er enig revolutionair initiatief van hen kon uitgaan. Alle initiatief lag bij de oude regeerders, die over de nodig routine beschikten. Uit die situatie is ook de militarisering voortgevloeid en de opvatting over de oorlog *niet* ter verdediging van de Revolutie, maar van de democratie.

De voornaamste les, die wij uit de Spaanse gebeurtenissen

hebben te leren, is naar mijn overtuiging deze, dat onze beweging de vraag onder ogen heeft te zien, op welke wijze de revolutionaire arbeiders niet alleen de economische, maar alle onmisbare functies van de maatschappij en het openbare leven hebben te vervullen. Waarschijnlijk zal de oplossing gevonden moeten worden op de grondslag der vrije communes, die zich federatief met elkander tot een groter geheel verenigen. In deze communes zullen niet alleen de producenten, doch alle bewoners hun stem doen gelden. Maar hoe dan ook, de oplossing moet gevonden worden in het kader van en overeenkomstig onze federatieve en vrijheidslievende anarcho-syndicalistische beginselen. Het gemis aan een eigen positieve en praktische oplossing mag ons er niet toe verleiden onze toevlucht te nemen tot de methodes van de vijanden van de vrijheid en de revolutie. Dat zou een herhaling zijn van de Spaanse fout met alle gevolgen van dien. Wij zullen een oplossing moeten zoeken op de basis van onze eigen beginselen, want ware die niet te vinden, zo zouden deze beginselen ontoereikend zijn voor de revolutionaire opbouw, en dus onhoudbaar, want onjuist. De ervaring in Spanje heeft wel bewezen, dat men revolutionaire beginselen niet slechts ten dele ten uitvoer kan leggen. Men kan ze niet op een bepaald terrein veronachtzamen of ter zijde stellen zonder die beginselen als geheel en daarmee de Revolutie zelf in gevaar te brengen.

Met het oog op de omvang breek ik hier nog eenmaal af om mijn vierde conclusie te trekken én een enkel woord over de invloed van de in Spanje gevolgde tactiek op de huidige opvattingen van vele kameraden tot de volgende week uit te stellen.

9

Een volgende conclusie, die ik uit de Spaanse gebeurtenissen nog zou willen trekken, is deze:

4. De Spaanse kameraden hebben het bolsjevistische gevaar volkomen onderschat.

Over dit punt behoef ik niet veel te zeggen. Maar ieder die Spanje tijdens de Revolutie heeft bezocht of elders met Spaanse kameraden heeft gesproken, weet, dat zij de gedachte

aan het gevaar voor een bolsjevistische dictatuur zonder meer belachelijk vonden, gezien de sterkte van het bolsjevisme in Spanje. Voor waarschuwingen in dit opzicht waren zij ontogankelijk, en eenmaal opgenomen in het 'antifascistische eenheidsfront', zijn zij tegenover de stalinisten veel te toegeeflijk en kritiekloos geweest.

Hoe ver de macht van Stalin ten slotte in Spanje heeft gereikt, bewijzen de mededelingen in de Persdienst der IAA naast vele andere gegevens, die ons ten dienste staan.

Op dit punt zijn de Spaanse kameraden voor een groot deel slachtoffer geworden van hun naïviteit, van vanuit een menselijk oogpunt op zichzelf prijzenswaardige eigenschappen. Zelf oprecht in hun uitingen en volkomen betrouwbaar in hun doen, hebben zij geloofd in de oprechtheid hunner bondgenoten en in hun vertrouwen gesteld. Maar zij stonden tegenover stalinisten, die er van begin af aan op uit zijn geweest met de meest gemene middelen ener geraffineerde misdadigheid de macht aan zich te trekken en hun terreur over de strijdende revolutionaire arbeiders uit te oefenen. Het is of de stalinisten alle methodes der inquisitie, van het jezuïtisme, het machiavellisme en het fascisme grondig hebben bestudeerd, wetenschappelijk hebben geperfectioneerd om ze zelf systematisch en geraffineerd toe te passen tegenover allen, die hun dictatuur niet blindelings volgden. Tegenover zulke methodes waren de onbaatzuchtige en eerlijke strijders der CNT-FAI niet opgewassen. In morele zin pleit dat allerminst tegen hen, want om de mogelijkheid van zulke methodes bij anderen te veronderstellen, moet men zelf een misdadiger zijn. Thans heeft echter de ervaring geleerd, dat de stalinisten even grote vijanden van de Revolutie en de vrijheid zijn als de fascistten, en daar zij zich voordoen als vrienden der Revolutie, moet deze voor hen dubbel op haar hoede zijn.

Wanneer ik uitvoerig ben ingegaan op de problemen, welke de Spaanse Revolutie ons heeft gesteld, dan is dat niet alleen en ook niet in de eerste plaats om bouwstenen aan te dragen voor de uitwerking onzer revolutionaire theorieën en nuttige lessen te trekken met het oog op toekomstige revoluties.

Het is veel meer om stelling te nemen tegen een concreet en actueel gevaar, dat op dit ogenblik te constateren valt. Ik

bedoel het gevaar, dat men de in Spanje begane fouten tot een nieuw beginsel maakt. Verklaarbaar is dit verschijnsel zeer zeker. Als de Spaanse kameraden, zoals velen hunner van oordeel zijn, juist hebben gehandeld door van de IAA-beginselen af te wijken, door deel te nemen aan het volksfront en de oorlog tegen het fascisme ten gunste der democratie, door in de regering te gaan zitten en de militarisering te aanvaarden, waarom zouden wij dan in andere landen niet dezelfde tactiek toepassen? Indien men van oordeel is dat de Spaanse kameraden in het algemeen juist hebben gehandeld, dan is dat inderdaad de logische en onvermijdelijke consequentie. In de IAA zijn er een niet te verwaarlozen aantal kameraden, die deze consequentie inderdaad trekken. Indien men de tactiek der CNT ten aanzien van in wezen *internationale* vraagstukken principieel goedkeurt, dan valt ook niet in te zien, waarom men diezelfde tactiek voor andere landen zou afwijzen. Juist daarom is het voor onze internationale beweging een gebiedende eis, de in Spanje toegepaste tactiek zonder omwegen kritisch onder het oog te zien. Want de IAA heeft geen andere keuze: of zij zal het loslaten van haar beginselen door de CNT moeten afkeuren, of zij zal zelf haar beginselen en daarmee haar gehele verleden moeten verloochenen.

Zoals gezegd, er zijn er die het laatste voorstaan. Ik heb Spaanse kameraden gesproken, die zich verklaarden voor deelname aan de 'democratische oorlog' tegen Duitsland en Italië. In Zweden zijn de meningen over de houding van de CNT verdeeld. Elders is de gedachte opgekomen aan de vorming van een 'syndicalistische partij', die het politieke deel van de Revolutie voor haar rekening zou moeten nemen. Er zijn, althans onder de Spaanse kameraden, voorstanders van het eenheidsfront met politieke partijen en de moderne vakbeweging. Wij weten, dat de CNT door een delegatie vertegenwoordigd was op het congres van de CGT te Nantes in 1938.

Wij constateren hier het verschijnsel, dat men op grond van de tekortkomingen der Spaanse beweging ertoe neigt voor een deel de methodes, de leuzen en de tactiek der parlementaire arbeidersbeweging over te nemen. Ik acht dit absoluut onjuist, omdat deze bewegingen in ieder opzicht — oorlog, fascisme, staat, klassenstrijd — van veel groter en ernstiger

tekortkomingen hebben blijk gegeven dan het anarcho-syndicalisme.

Juist in dit verband heb ik het van groot belang geacht het standpunt te verdedigen, dat niet de beginselen en de theorieën der IAA in Spanje schipbreuk hebben geleden, maar dat juist het afwijken van die beginselen tot slechte resultaten heeft geleid, zodat alle vraagstukken, die de Revolutie inderdaad heeft opgeworpen en de moeilijkheden, die zij meebrengt, alleen binnen het raam van de beginselen kunnen worden opgelost, terwijl de parlementaire of dictatoriale methodes der politieke partijen ons geen stap verder kunnen brengen, doch integendeel de Revolutie het juiste spoor bijster doen worden.

Het valt niet te miskennen, dat de Spaanse Revolutie in de kringen der IAA een zekere verwarring heeft gebracht. Het is mijns inziens noodzakelijk, dat de afzonderlijke secties haar standpunt bepalen en dat daarna onze Internationale over haar toekomst een beslissing neemt. Ook het NSV zal zijn standpunt moeten bepalen. Als mijn artikelen een grondslag voor discussie kunnen vormen, is voor een belangrijk deel het doel bereikt, dat ik mij bij het schrijven ervan heb gesteld.

De organisaties

CGTSR (Confédération générale du Travail syndicaliste-révolutionnaire) – de Franse sectie van de IAA, opgericht in november 1926. De steeds klein gebleven organisatie ontstond in hoofdzaak uit een bundeling van de revolutionair-syndicalistische elementen die sinds 1923 de zich op Moskou oriënterende CGT-Unitaire verlaten hadden. Orgaan: *le Combat syndicaliste*.

CNT (Confederación Nacional del Trabajo) – opgericht eind oktober 1910. Sinds haar congres van 1919 te Madrid formuleerde de CNT als einddoel de vestiging van een 'libertair communisme' dat op het congres van Zaragoza (mei 1936) in grote lijnen werd omschreven. Het ledental – voor zover al bekend bij de veelvuldig illegaal verklaarde organisatie – varieerde sterk, maar bedroeg na de Eerste Wereldoorlog steeds vele honderdduizenden en wordt ten tijde van de burgeroorlog op ruim een miljoen geschat. Belangrijkste organen: *Solidaridad Obrera*, *Boletín CNT-FAI*.

FAI (Federación Anarquista Ibérica) – opgericht in juli 1927. De FAI was bedoeld als een anarchistische organisatie die binnen de anarcho-syndicalistische CNT reformistische (met inbegrip van communistische) tendensen te bestrijden had; alle leden van de FAI waren lid van de CNT, en dikwijls in vertegenwoordigende functies. Tijdens de burgeroorlog traden CNT en FAI steeds gezamenlijk op. Doordat de FAI lange tijd semi-clandestien georganiseerd was, zijn ledentallen nauwelijks bekend. Belangrijkste orgaan: *Tierra y Libertad*.

IAA (Internationale Arbeiders Associatie) – opgericht eind december 1922. Belangrijkste leden naast CNT, CGTSR en NSV waren de Freie Arbeiter Union Deutschlands, de Sverges Arbetares Centralorganisation, de Unione Sindacale Italiana, de Federación Obrera Regional Argentina. Als orgaan beschikte de IAA tijdens de Spaanse burgeroorlog vrijwel uitsluitend over een in verschillende talen uitgegeven Persdienst.

NSV (Nederlands Syndicalistisch Vakverbond) – opgericht in juni 1923 na een scheuring in het Nationaal Arbeids Secretariaat, dat zich later bij de communistische Rode Vakverenigings-Internationale aansloot. Het NSV trad toe tot de IAA, maar

nam pas vanaf 1929, na grote interne moeilijkheden, duidelijk anarcho-syndicalistische standpunten in. Het ledental liep van ongeveer 7500 terug tot rond 3000 in 1929 en ruim 1500 in 1940. Organen: *Grondslagen* (1932-1935), *De Syndicalist*.

UGT (Unión General de Trabajadores) – opgericht in augustus 1888, vlak voor de stichting van de Spaanse socialistische partij, waarvan de UGT de vakvereniging werd. Tijdens de burgeroorlog bestond er in de UGT een sterke invloed van de Spaanse communisten, die geen eigen vakorganisatie kenden.

Biografisch register

Alleen van de in de teksten zelf voorkomende personen zijn enkele biografische gegevens vermeld.

ANDERSON, John - 41

ANTONA, David; Spaans anarcho-syndicalist; in juli 1936 te Madrid voorlopig secretaris van het Comité Nacional van de CNT; in augustus 1937 secretaris van de Regionale Centrum; met Vázquez, Xena en Horacio Prieto lid van de CNT-delegatie naar het IAA-congres van december 1937 - 64

ASCASO, Francisco (1901-1936), een van de meest roemruchte figuren uit het twintigste eeuwse Spaanse anarchisme; met Durruti, met wie hij sinds 1922 nauw bevriend was, lid van verschillende anarchistische commandogroepen, die een soms succesvol en altijd zeer avontuurlijk leven leidden; sneuvelde op 20 juli 1936 bij de bestorming van het laatste fascistische bastion in Barcelona - 28

AZANA, Manuel (1880-1940), president van de Spaanse republiek van 1936 tot 1939 - 86, 99

BERNERI, Camillo (1897-1937), Italiaans anarchist; publiceerde tijdens de Spaanse burgeroorlog te Barcelona het blad *Guerra di Classe*; stond zeer kritisch tegenover de CNT-politiek, wat hij onder meer in zijn bekende 'Open brief aan Federica Montseny' tot uitdrukking bracht; tijdens de meidagen van 1937 door stalinistische agenten vermoord - 105

BESNARD, Pierre (1886-1947), Frans anarcho-syndicalist, na de Eerste Wereldoorlog de leider van de revolutionair-syndicalistische fractie in de weldra communistisch geworden CGTU; secretaris van de CGTSR; vanaf juli 1936 secretaris van de IAA - 26, 53

BLUM, Léon (1872-1950), Frans socialist, leider van de SFIO; premier van de eerste volksfrontregering (juni 1936 - juni 1937), en later van maart tot augustus 1938 - 104

BOLLOTEN, Burnett - 14

BOT jr., L.J. (Bertus); Nederlands anarcho-syndicalist, actief anti-

militarist; lid van de NSV-delegatie naar het IAA-congres van december 1937 – 41

BRADEMAS, John – 14

BRENDEL, Cajo – 15

BROUÉ, Pierre – 14

COMPANYS, Lluís (1883-1940), Spaans advocaat, leider van de linkse republikeinen in Catalonië; organisator van de Catalanistische opstand in oktober 1934; tijdens de burgeroorlog president van de Generalidad van Catalonië; in 1940 door de Vichyregering aan Franco uitgeleverd en geëxecuteerd – 52, 87, 99

DURRUTI, Buenaventura (1896-1936), de meest legendarische Spaanse anarchist, organisator van een groot aantal aanslagen, bankovervallen en ontsnappingen; mede door zijn karakter en zijn oratorisch talent grenzeloos populair; organiseerde na juli 1936 de revolutionaire opmars naar Zaragoza; nam in november 1936 deel aan de organisatie van de verdediging van Madrid, waar hij de 20ste aan een nooit geïdentificeerde kogel bezweek – 28, 61, 105

ENZENSBERGER, Hans Magnus – 15

FRANCO, Francisco (1892-1975) – 7-8, 29, 52, 58, 61, 81, 86-87, 89-90, 93-95, 97-98, 100, 104, 106-108

GARCÍA OLIVER, Juan – 9, 70

GERLACH, Erich – 18

GIELE, Jacques – 15

GOLDMAN, Emma – 11

HITLER, Adolf (1889-1945) – 54, 58, 97, 108

JENSEN, Albert; sinds het begin van deze eeuw een van de belangrijkste woordvoerders van het Zweedse anarchisme en van de Sverges Arbetares Centralorganisation, de Zweedse sectie van de IAA – 33, 41, 78, 104

JOEDENITSJ, Nikolaj Nikolajevitsj (1862-1933), Russisch generaal; organiseerde in 1919 vanuit Finland een contrarevolutionaire veldtocht, die in oktober-november eindigde in een mislukte aanval op Petrograd; emigreerde naar Engeland – 29, 94

- JONG, Albert de (1891-1970) – 12-14, 41, 50, 53
- JONG, Rudolf de – 14
- KEMAL PASJA – zie: Mustafa Kemal Pasja
- KROPOTKIN, Pjotr (1842-1921) – 10, 32, 66, 103
- LARGO CABALLERO, Francisco (1869-1946), Spaans socialist, minister van Arbeid in 1931-1933, hoofd van de republikeinse regering van september 1936 tot mei 1937 – 61, 87
- LIEBKNECHT, Karl (1871-1919), Duits sociaal-democraat; stemde in 1914 tegen de oorlogskredieten en doorbrak daarmee de partijdiscipline; een van de oprichters van de Spartakusbund; van 1916 tot 1918 gevangen; weigerde in november 1918 tot de nieuwe republikeinse regering toe te treden; in januari 1919 met Rosa Luxemburg leider van de Spartakistenopstand te Berlijn; na de nederlaag hiervan vermoord – 37
- LÍSTER, Enrique; Spaans generaal, communist; van beroep oorspronkelijk bouwvakarbeider; had geruime tijd in de Sovjetunie gewerkt; opgeklommen tot divisiecommandant organiseerde hij in augustus-september 1937 in opdracht van de republikeinse regering de uitschakeling van de door de anarchisten gedomineerde Raad van Aragon en de collectivisaties in die provincie; na de Russische inval in Tsjechoslovakije (1968) scheidde hij zich met een pro-Russische fractie af van de 'kritische' PCE – 28, 37, 95
- LORENZO, César M. – 14
- MALATESTA, Errico – 10
- MIAJA, José (1878-1958), Spaans generaal, opperbevelhebber van de republikeinse strijdkrachten tijdens de burgeroorlog; trad toe tot de Communistische Partij – 28
- MONTSENY, Federica – 70
- MUSSOLINI, Benito (1883-1945) – 54, 58
- MUSTAFA KEMAL PASJA (1880/1-1938), sinds 1923 eerste president van Turkije – 25
- NEGRÍN, Juan (1887-1956), Spaans socialist; onder Largo Caballero minister van Financiën; vanaf mei 1937 aan het hoofd van de republikeinse regering, waarin hij systematisch de communistische politieke lijn verdedigde; bleef tot 1945 hoofd van

- de regering in ballingschap – 70, 89, 95
- PEIRATS, José – 14
- PEIRÓ, Juan – 59
- PESTANA, Angel – 59
- POZAS, Sebastián; Spaans generaal, communist geworden tijdens de burgeroorlog; in oktober 1936 belast met het commando over het centrale leger (Madrid), vanaf mei 1937 militair commandant van Catalonië – 28
- PRIMO DE RIVERA, Miguel – 7
- PRUDHOMMEAUX, André – 12-13
- RICHARDS, Vernon – 15, 18
- ROCKER, Rudolf (1873-1958), een van de meest vooraanstaande twintigste eeuwse Duitse anarchisten; een van de stichters en leiders van de Freie Arbeiter Union Deutschlands (1919) en van de IAA, waartoe de FAUD toetrad; zowel van FAUD als IAA schreef hij de beginselverklaring; emigreerde in 1933 naar de Verenigde Staten – 10-11, 29, 31
- ROOSEVELT, Franklin Delano (1882-1945) – 25
- RÜDIGER, Helmut (1903-1966), Duits anarcho-syndicalist, redacteur van *Die Internationale* en *Der Syndikalist*; woonde vanaf 1933 in Spanje, waar hij eind december 1936 secretaris van de IAA te Barcelona werd; vanaf 1940 actief in het Zweedse anarcho-syndicalisme – 34
- SANTILLÁN, Diego Abad de (geb. 1897), Spaans anarchist; in de jaren twintig een van de leiders van het Argentijnse anarchisme, redacteur van *La Protesta*; auteur en vertaler van tal van theoretische en historische werken; terug in Spanje (1933) steeds een van de leiders van de FAI; in juli 1936 een van de architecten van het Comité van Anti-fascistische Milities; van december 1936 tot april 1937 minister van Economische Zaken in de Generalidad van Catalonië – 89
- SCHAPIRO, Alexander (1882?-1946) – 10-14, 27, 33, 53, 57, 59-60, 80, 83, 88, 101-102
- SEMPRUN-MAURA, Carlos – 15

SOUCHY, Augustin (geb. 1892), Duits anarcho-syndicalist, redacteur van *Der Syndikalist*; vanaf de oprichting tot 1933 secretaris van de IAA; vanaf 1936 te Barcelona een van de leiders van de voor het buitenland bestemde CNT-propaganda; als tolk aanwezig op het IAA-congres van december 1937, waar hij door onder meer de Franse en Nederlandse secties scherp om zijn reformistische lijn werd bekritiseerd – 18, 34-35

STALIN, Josef (1879-1953) – 9, 25-26, 113

TÉMIME, Emile – 14

VÁZQUEZ, Mariano Rodríguez (1909-1939), Spaans anarcho-syndicalist, leider van de bouwvaksyndicaten te Barcelona, vanaf november 1936 nationaal secretaris van de CNT; ontwikkelde gaandeweg ultra-reformistische standpunten; verdronk op 18 juni 1939 in de Marne – 17, 28-29, 31-32, 64

WRANGEL, Pjotr Nikolajevitsj (1878-1928), Russisch luitenant-generaal, vanaf april 1920 opperbevelhebber van de contra-revolutionaire strijdkrachten in Zuid-Rusland – 29

XENA, José; Spaans anarchist; secretaris van het Regionaal Comité van de FAI in Catalonië – 17, 43, 70

In ARCHIEF zijn verschenen:

1. Michael Bakoenin, *Brief aan een Fransman. De revolutionaire situatie in Frankrijk in 1870*
2. Rosa Luxemburg, Alexander Berkman, Alexej Borovoj, Emma Goldman, Alexander Schapiro, *De Russische Revolutie*
3. Alexander Schapiro en Albert de Jong, *Waarom verloren wij de revolutie? De nederlaag van het Spaanse anarcho-syndicalisme in 1936-1937*
4. Anselme Bellegarrigue, *Tegen de volksvertegenwoordiging. Manifesten 1848-1850*

In voorbereiding:

5. Karl Korsch, *Hegel en de revolutie, en andere geschriften*
6. Joseph Déjacque, *Het revolutionaire vraagstuk*

Een belangrijk deel van de discussies binnen de arbeidersbeweging is steeds gevoerd in de vorm van brochures, artikelen, vlugschriften en dergelijke. Alleen al de publikatievorm van dit materiaal heeft er veel toe bijgedragen om deze geschriften uit latere discussies vrijwel te doen verdwijnen. Soms blijven ze van naam bekend, maar zijn ze in feite ontoegankelijk geworden; vaak raken ze zelfs geheel en al in de vergetelheid. Toch gaat het hier juist om de meest directe en concrete neerslag van het bewustzijn van de beweging, en daarom is het van groot belang een aantal van deze teksten te herdrukken.

In mei 1937, middenin de Spaanse Burgeroorlog, maakten de arbeiders van Barcelona met de wapens in de hand duidelijk dat zij de stalinistische contrarevolutie in het republikeinse kamp een halt wilden toeroepen en gaven zij bovendien te kennen dat zij genoeg hadden van de compromis-politiek die de leiders van de machtige anarchosyndicalistische CNT van de ene concessie naar de andere dreef. Het mislukken van deze opstand, mede door toedoen van de anarchistische 'kameraden-ministers', deed een golf van kritiek ontstaan in de internationale anarchosyndicalistische beweging, die zich scherp keerde tegen de opvatting van de CNT-leiding dat de sociale revolutie in Spanje opgeschort diende te worden tot na de overwinning op Franco. Deze uitgave bevat enkele van de belangrijkste uitingen van deze kritiek, die door verschillende omstandigheden vrijwel onbekend is gebleven; in plaats van de vraag 'Waarom verloren wij de oorlog?' die Spaanse anarchisten zich na 1939 gesteld hebben, komt hier de essentiële vraag 'Waarom verloren wij de revolutie' aan de orde.